

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

08. 08.

31-32

1936.

XVIII AASTAKÄIK

PLUHTEN

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI „SÕDUR“

Nr. 31-32 — 1936.

Sisustik:	Lk.	Sommaire.	Pages
<i>Kindralmajor N. Reek</i> : Sõjaväe tehnikakooli vajalikus	769	<i>Général de brigade N. Reek</i> : Nécessité d'une école technique militaire	769
<i>J.-r.</i> : Eesti suursaavutised ülemaailmlikel väikekaliber-klubide vahelistel võistlustel 1936. a.	772	<i>J.-r.</i> : Excellents résultats de l'équipe estonienne au concours universel interclub de fusils de sport en 1936	772
<i>Kolonel M. Tuisk</i> : Skautide suurlaagri puhul	775	<i>Colonel M. Tuisk</i> : A propos du camp des boy-scouts	775
<i>Leitnant E. Bauming</i> : Keskkriikide territoriaalsed kaotused Maailmasõja rahulepingute põhjal ja järelikajaja tänapäeval	778	<i>Lieutenant E. Bauming</i> : Echos actuels des pertes territoriales des puissances centrales se basant sur les traités de paix de la Guerre mondiale	778
Taktikaline ülesanne nr. 3.		Exemple tactique No 3.	
<i>Kapten J. Madise</i> : Lahingu katkestamine ja taandumine	782	<i>Capitaine J. Madise</i> : Interruption du combat et retraite	782
<i>ER-s.</i> : Pommitamine pikeerides (järgneb)	788	<i>E. R-s.</i> : Lancement de bombes de l'avion piquant	788
— <i>nt.</i> : Tagala julgestamise põhimõtteid RKKA sõjakirjanduse valgustusel	791	— <i>nt.</i> : Principes de sûreté de l'arrière d'après la littérature militaire de l'URSS	791
<i>P.</i> : Eesti allveelaevad lasti vette	795	<i>P.</i> : Lancement des sous-marins estoniens	795
Belgia reservohvitserkonna tööstus-kaubanduslik klubi „Mars ja Mercure“	796	„Mars et Mercure“ — Cercle industriel et commercial des ex-officiers et officiers de réserve belges	796
BIBLIOGRAAFIA:		BIBLIOGRAPHIE:	
<i>Kk.</i> : Kauguste hindamine	798	<i>Kk.</i> : Appréciation de distances	798
— <i>m.</i> : Tangilaskmise väljaõpe	801	— <i>m.</i> : Instruction du tir antichar	801
<i>S.</i> : Kerge kahurigrupi manööver ja tuli	803	<i>S.</i> : Manoeuvre et feu du groupe léger d'artillerie	803
— <i>Soome</i> : „Sotilashallinnollinen Aikakauslehti“ nr. 5 ja 6	807	— <i>Finlande</i> : „Sotilashallinnollinen Aikakauslehti“ Nos 5 et 6	807
<i>Lex</i> : Sõjaväelisi teateid välisriigest	809	<i>Lex</i> : Informations militaires de l'étranger	809
Kaitseväe elu:		<i>Vie militaire</i>	810
<i>A. H.</i> : 8. ü. pataljoni kaadri ekskursioon vabadussõjajärgsetele 8. polgu lahinguväljadele	810	<i>Partie officielle. — Echecs.</i>	
— <i>kk.</i> : III suurtükiväe grupi ratsavõistlused Anijas ja Kuusalus	811		
<i>K-s.</i> : Tagavaraväe ohvitseride laskevõistlusi	812		
Ametlik osa. — Male.			

Vastutav toimetaja kolonelleitnant **J. RAUD**
 Kõnetr. Kaitseväe nr. 40

Tegev toimetaja kapten **J. MADISE**
 (end. Madisson).
 Kõnetr. Kaitseväe nr. 163

Väljaandja: „SÕDUR“ Tallinn, Toomkooli nr. 7
 Toimetuse ja talituse:
 Toompeal, Toomkooli nr. 7
 Kõnetr. Kaitseväe nr. 163
 Talitus avat. k. 0800—1500
 Toim. kõnet. k. 0800—1300.

„SÕDURI“ TELLIMISE HIND:
 Aastas 6 kr. — poolaastas 3 kr.
 Veerandaastas 1 kr. 50 s.
 Üksiknumber 20 s.

Sõjaväe tehnikakooli vajalikus.

Kindralmajor N. Reek.

Rahvusvahelises elus arenevad sündmused näitavad käskivalt, et vajadus teostada riigikaitset, eeskätt omal jõul, on üha kasvanud. Tänapäeval kõik rahvad teevad suuri pingutusi riigikaitse jõu väljaarendamiseks. Riigikaitse jõu väljaarendamisel ja korraldamisel omavad moraalse elemendi kõrval suure tähtsuse ka tehnilised nõudmised.

Teaduste ja tehnika hoogus areng, eriti pärast Maailmasõda, pakub ühelt poolt uusi relvi ja võitlusabinõusid, teiselt poolt aga võimalusi olemasolevate relvade ja võitlusabinõude moderniseerimiseks ja täiendamiseks. Näiteks Maailmasõjas kasutatav jalaväepüss on tänapäeval moderniseeritud, samuti kahurid; ka ei saa kõrvutada maailmasõjaaegset tanki ja lennukit tänapäeva tangi ja lennukiga, sest tänapäeva tangi ja lennuki võimed ületavad mitmekordselt maailmasõjaaegseid ja seda teaduste ja tehnika hooga arengu tulemusena. Kuid tehnika hingeks jääb ikka inimene — inimehe, kes üldhariduse kõrval on saanud vastava tehnilise ettevalmistuse ja seda ulatuses, et ta suudab mitte ainult käsitleda ühte või teist tehnilist abinõu, vaid et ta on suuteline ka jälgima selge arusaamisega ja põhjalikkusega nende abinõude tehnilist arengut. Vähe sellest! Ta peab olema suuteline ka ise sellele arengule kaasa aitama.

Relvade ja võitlusabinõude hoogus areng nõuab järjest põhjalikuma tehnilise ettevalmistusega ohvitseri. Kõikide riikide sõjavägedes on tänapäeval erilist rõhku pandud tehnilise ala ohvitseride ettevalmistamisele. Relvade ja võitlusabinõude käsitlemiseks, nende arengu jälgimiseks, sellele arengule kaasaaitamiseks on vähe sellest, kui ollakse ainult tehnik. On tarvis

olla ühtlasi ka vastava ettevalmistusega sõjamees ja mitte ainult lihtis sõjamees, vaid sõjamees-juht, sest uute ja moderniseeritud relvade ja võitlusvahendite otstarbekamaks lahinguliseks kasutamiseks, uute operatiivsete ja taktikaliste põhiküsimuste lahendamiseks seoses uute ja moderniseeritud relvade ja võitlusabinõude võimete kasvamise ja võitluse korraldamiseks nende vastu on vähe ainult üldisest sõjalisest ettevalmistusest. Uute ja moderniseeritud relvadega teotsemisele õige suuna andmiseks ja selleks koostatavale taktikale pinna rajamiseks on tarvis mitte ainult üldsõjalist, vaid ka tehnilist haridust. Selles suunas teotsevad praegu kõik riigid, kes oma riigikaitset välja arendavad. Igal pool näeme meie Tehnika sõjakoolide ja Tehnika akadeemiade järjest uusi avamisi. Nende õppeasutiste arv üha kasvab. Eriti ei tohi sellest maha jääda väikesed riigid, sest mida väiksem sõjavägi, seda paremini peab ta olema igal alal ette valmistatud. Teisest küljest aga väikestel riikidel on alati materiaalseid raskusi uute relvade ja võitlusabinõude soetamiseks. Seepärast väikeste riikide sõjaväekaader, eriti tema juhtkond — ohvitserid — peab olema täiel määral mitte ainult suuteline ära kasutama relvi ja võitlusabinõusid, vaid suuteline ka neid täiendama ja jälgima nende arengut.

Vabadussõja lõppedes Sõjavägede Ülemjuhataja kindral-leitnant J. Laidoner annab ettenägelikult juba 24. märtsil 1920. a. oma vastava päevakäsuga suuna sellele probleemile. Ja 1920. a. avataksegi „Sv. Tehnikakool“. 1923. a. lõpetab aga kool oma tegevuse, andes vajaduste rahuldamiseks esialgselt vajaliku arvu tehnilise ettevalmis-

tusega ohvitseri. Kuid vahepeal 13 aasta jooksul on vajadused üha kasvanud nii tehnika arengu tagajärjel kui ka selle tõttu, et tehnilise hariduse saanud ohvitseride arv on kahanenud ja osa ohvitseri on siirdunud kõrgematele kohtadele. Kõigist neist asjaoludest tingituna kaitseväge tehnilise kaadri ettevalmistamiseks ja sellel alal kaitseväge vajaduste rahuldamiseks ongi tarvis uuesti avada Sõjaväe Tehnikakool.

Sõjaväe Tehnikakool peab andma meie kaitsevägele sääraseid ohvitseri, kes väeliigi kaadriohvitseride sõjaliste teadmiste ja oskuste kõrval omaksid ka põhjaliku ettevalmistuse relvtehnilisel alal. Andes oma kasvandikkudele sõjalise ja tehnilise ettevalmistuse, Sõjaväe Tehnikakool tagab neile teenistuses edasijõudmist nii tehnilisel kui ka puht juhtimise alal oma väeliigi ametikohtadel. Sõjaväe Tehnikakoolis, olenevalt meie vajadustele, saavad teotsema mitu eriklassi vastavatele erialadele. Õppetöö Sõjaväe Tehnikakoolis on ette nähtud kestusega kuni 4 aastat. Oma õppetööd matemaatikas ja üldtehnilistes ainetes Sõjaväe Tehnikakool tahab siduda ja ühtlustada Tallinnas käesoleval aastal avatava Tehnika Instituudi tööga, et sellega ühelt poolt kindlustada üldtehnilistes ainetes ja matemaatikas ettevalmistuse põhjalikkust ja teiselt poolt kindlustada õpilastele edasijõudmist tehnilise hariduse alal kas kodumaal või välismaal. Sellist õppetöö-suunda meie leiame mitmes välisriigis. Just Tallinnas käesoleval aastal avatav Tehnika Instituut soodustabki meie kaitsevägele eriti vajaliku Sõjaväe Tehnikakooli avamist. Enne Instituudi asutamist oli see küsimus seotud kaitsevägele teatud raskustega.

Sõjaväe Tehnikakooli vastuvõtmise kord oleks järgmine. Sõjaväe Tehnikakooli võetakse vastu Sõjakooli aspirantide kursuse või Lennukooli lõpetanuid nii kaitseväge ridades teenivaid kui ka reservis olevaid, kes pole üle 25. a. vana ja kes omavad endise keskkooli (1923. a.) või praeguse gümnaasiumi hariduse (küpsustunnistuse). Seega võivad pääseda kooli reserv-lipnikud, portupei-aspirandid, aspirandid ja Lennukooli lõpetajad. Kooli juurde võidakse läkitada ka tegevas teenistuses olevaid ohvitseri vastavalt seaduses ettenähtud korras.

Kooli vastuvõtmisel korraldatakse sisseastuda-soovijatele võistluskatsed matemaatikas, füüsikas, mehaanikas, keemias ja eesti keeles gümnaasiumi kursuse ulatuses

ja joonestamises erikava kohaselt. Ühtlasi korraldatakse kõikidele arstlik ülevaatus. Katsete ja arstliku ülevaatus tulemusena valitakse vastav arv kandidaate kooli komplekteerimiseks. Kooli vastu võetud õpilased, kes pole veel ohvitserid, ülendatakse lipnikkudeks, misjuures Lennukooli enne 1935. a. seadluse elluviimist lõpetanuid nõutakse veel aspirantideklassi ulatuses katsete sooritamist. Seega kõigile, kes on aspirantide kursuse lõpetanud ja kes suudavad võistluskatseid läbi teha ning vastavad tervislikele nõuetele, on tee Sõjaväe Tehnikakooli lahti. Sõjaväe Tehnikakooli õpilased ohvitseridena saavad palka esimese kahe aasta jooksul 30 kr. ja järgneva kahe aasta jooksul 55 kr. kuus. Ühtlasi nad saavad prii ülalpidamise ja riidevarustuse. Kõik nad on kohustatud ühiselule koolis Kv. ühend. õppeasutistes. See on vajalik kasvatuslikult, aga samuti ettevalmistuse seisukohalt, sest, nagu tähendatud, peavad kasvandikud kooli lõpetades olema ohvitser-tehnikud, kuna teiselt poolt elades kõrvuti väeliikide õpilaste ohvitseridega ja aspirantidega süveneb ühtekuuluvus. Olles majanduslikult asetatud sellistes oludesse, suudavad õpilased Tehnikakoolis täielikult anduda õppetööle.

Tehnikakooli teoreetilisele kursusele järgneb 6-kuine praktika, mille järele lõpetajad ülendatakse noorem-leitnantideks. Sellega nad omavad ühelt poolt kaadriohvitseride õigused oma väeliigi alal, kuna tehnilisel alal nad saavad vastava eriala kutse. Kutsetegevuse alal koolilõpetajaile kavatakse anda vastavad õigused eriseadustega.

Edaspidises teenistuses Sõjaväe Tehnikakooli kasvandikud saavad liikuma nii tehnilisel kui juhtimise alal. Neile on tee lahti Kõrgemasse Sõjakooli, seega tee kaitseväge kõrgematele juhtimisastmetele. Sõjaväe Tehnikakool kavatakse avada käesoleval sügisel oktoobrikuus, mil pannakse toime sisseastuda soovijatele võistluskatsed, selle arvestusega, et õppetöö võiks alata novembris. Avatavas Sõjaväe Tehnikakoolis tulevad esialgselt avamisele jalaväerelvade, suurtüki ja laskemoona klassid. Sooviavaldused tuleb esitada Kv. ühendatud õppeasutiste ülema nimele.

Sõjaväe Tehnikakooli uuesti elluviimise seaduse eelnõu on juba Kaitseministeeriumi nõukogu poolt vastu võetud ja esitatakse kinnitamiseks Riigivanemale.

Vennasrahva esimese kodaniku külaskäik Eesti

01.08. – 04.08.

Üleval: Saabumine Tallinna sadamasse. Riigipeade esimene käepigistus Toila jaamas.

Keskel: Oru loss – külaliste peatuspaik. Lossi ümbrusega tutvumas.

All: Narva-Jõesuu rannas. Kurtna laagris.

Eesti suursaavutised ülemaailmlikel väikekaliiber-klubide vahelistel laskevõistlustel 1936. aastal.

Alates 1935. a., Inglise Väikekaliiber-Klubide Liit (The Society of Miniature Rifle Clubs) korraldab korrespondents-korras ülemaailmlikke laskevõistlusi väikekaliiberpüssidest: laskekaugus 50 m, 10-ne ringiline rahvusvaheline normaal-märk, 40 lasku (8×5) lamades; sellest võistlusest võivad osa võtta vabal arvul iga laskur-klubi (ühingu) meeskonnad.

Möödunud aastal oli meeskondade suurus 10 laskurit.

Sakslased pidasid seda arvu suureks ja inglased, nendega nõustudes, vähendasid käesoleval aastal meeskondade koosseisu 5-le laskurile.

Võistlused peeti mõlemal aastal mai-kuus. Märklehed saatsid inglased igale meeskonnale ja lastud lehed pidid tagasi olema kontrollimiseks Londonis käesoleval aastal 14. juuniks. Iga meeskonna märklehetele tuli juurde lisada valmistrukitud lehel kohaliku laskurliidu juhatuse liikme (juhatuse voliniku) aumehelik tõestis (allkiri), et laskmine toimus täpsalt ettenähtud reeglite kohaselt.

Nii suur on usaldus ülemaailmlikus organiseeritud laskurperes ja pole kahtlust, et kõikjal reeglitest ka täpsalt kinni peeti.

Möödunud aastal võttis võistlustest osa 120 meeskonda; märklehed saatsid tagasi aga ainult 91. Eesti Laskurliit võttis siis osa 5-e meeskonnaga. Parim eesti meeskond (üleajateenijate keskühing) tuli 4-le kohale 3920 silmaga 4000-st; esimesele kolmele kohale tulid 2 vene meeskonda (Leningradi meeskond 3933 s. ja Baumani klubi Moskvas 3928) ja Ameerika Roslyn'i meeskond 3927 silmaga).

Individuaalselt tuli 1935. a. esikohale eesti laskur v. a. o. E. Villbert 1. jal.-rügemendist, 398 silmaga; teiseks ameeriklane J. Wade sama arvu silmadega.

Käesoleval aastal võttis nendest võistlustest osa juba 270 meeskonda 19-st riigist; märklehed saatsid tagasi kontrolli aga 213 meeskonda.

Esikohale tuli käesoleval aastal Ameerika Ühendriikide meeskond Border Legion, Minnesotast, 1987 silmaga (võimalikust 2000-st); 5-e mehelise meeskonna maailmarekord on 1964 silma, püstitatud eesti meeskonnalt 1935. a. Roomas ülemaailmlikel laskevõistlustel.

Teisele kohale tuli Eesti üleajateenijate Laskespordi Keskühingu meeskond 1984 silmaga ja kolmandale kohale Eesti allohvitseridekooli üleajateenijate meeskond 1982 silmaga.

Meie meeskonnad lasksid Km. Arsenalis valmistatud v.-kal. vabapüssidest ja Ameerika laskemoonaga (Remingtoni ja „Winchester“ kal. 22 padrunid).

N. a. o. K. Vilberg

Kalevi üks. jalaväepataljonist ÜLÜ

Individuaalselt tuli ka käesoleval aastal esikohale jällegi eesti laskur ja nimelt n.a.o. K. Vilberg Kalevi ü. j. pataljonist 400 silmaga 400-st; teisena saavutas sama silmade arvu N. Vene laskur Aleksejev (Moskva Keskühingust), ületades maailmarekordi (püstitatud prantslaselt R. Durand'ilt Roomas 1935. a.) saavutasid veel 399 silma ainult 3 ameeriklast (kõik esikohale tulnud meeskonna koosseisus) ja üks eesti laskur: n.a.o. E. Kivistik, Allohvitseride koolist.

398 silma saavutasid ka ainult kuus laskurit: eestist n. a. o. V. Jaanson (Allohv-kool) ja Soomest, Ameerikast, Inglismaalt, Rootsist ja N. Venest à 1 laskur.

Käesoleval aastal esikohale tulnud n.a.o. K. Vilberg on meie ühe parima laskuri All-

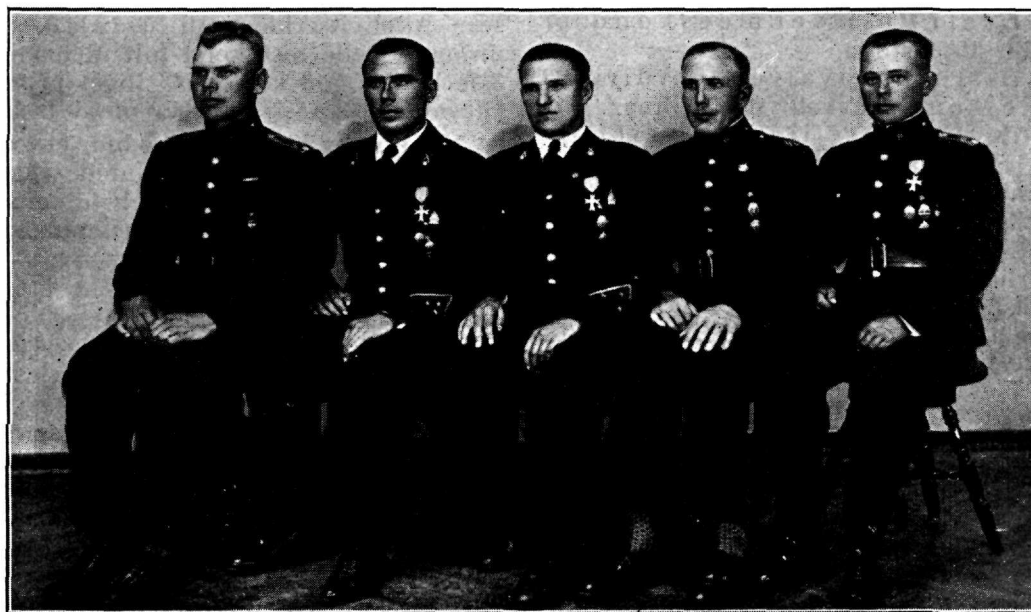
ohvkooli veltveebli J. Vilbergi vend. Veltveebel J. Vilberg saavutas 1935. a. Roomas lamades laskmises v.-kal. püssist 2-se koha (397 silma), kuid käesoleval aastal õnnestus temal „välja pressida“ ainult 396 silma.

Kolmele esikohale tulnud meeskonna üksiklaskurite tulemused olid:

I. U.S.A. Border Legion, Minnesota:

1. W. Beebe	399 silma
2. H. W. Bellows	399 "
3. E. R. Franklin	399 "
4. C. Bovee	395 "
5. A. Schneider	395 "

Kokku 1987 silma

III kohale tulnud allohvitserikooli üleajateenijate meeskond.

Vasakult paremale: n.a.o. E. Kivistik, v.a.o. V. Jaanson, veltv. J. Villberg, v.a.o. A. Lenk ja v.a.o. G. Lokotar.

II. Kv. Üleajateenijate laskespordi keskühingu meeskond:

1. N. a. o. K. Vilberg	400 silma
2. V. a. o. H. Pent	397 "
3. N. a. o. J. Kruuberg	396 "
4. Veltv. J. Loit	396 "
5. V. a. o. A. Jalak	395 "

Kokku 1984 silma

III. Kv. Allohvitseride kooli üleajateenijate laskespordiühingu meeskond:

1. N. a. o. E. Kivistik	399 silma
2. V. a. o. V. Jaanson	398 "
3. Veltv. J. Vilberg	396 "
4. V. a. o. G. Lokotar	395 "
5. N. a. o. A. Lenk	394 "

Kokku 1982 silma

Neljandal ja viiendal kohal olid jällegi Ameerika meeskonnad (Zeppelin U. S. A. ja Roslyn U. S. A.), mõlemad 1981 silmaga. Nõukogude Vene parim meeskond, Baumanni ringkond Moskvast, tuli seekord alles 6-ale kohale 1971 silmaga ja seda järsu, kümnesilmalise langusega allapoole 5-ast meeskonnast. Seega on maailma parima 5-e tasavägise hiilgesaavutisega meeskonda on kõrgeim omaette eriklass.

Esimesele kahekümnele esikohale tulnud meeskonna hulgas oli N. Vene meeskondi 6 (võttis osa 12); Eesti meeskondi 5 (10-st), Ameerika Ühendriikide meeskondi 4 (28-st);

Inglise meeskondi 2 (88-st); Rootsi meeskondi 2 (5-st) ja Soome meeskondi 1 (12-st), kusjuures 20-da meeskonna tulemus oli veel 1958 silma (kõigist 4 silma alla maailmarekordi).

Võistlustest osavõtjate riikide parimad meeskonnad, kõik eesti 10 meeskonda ja Ameerika Ühendriikide naiskond tulid parimusjärjekorras kohtadele järgmiselt:

1. Ameerika Ühendriigid (võttis osa 28 meeskonda): 1. koht, 1987 silma.
2. Eesti (10 meeskonda) Üleajateenijate Laskespordi Keskühing: 2. koht, 1984 silma.
Eesti allohvitseride kooli üleajateenijad: 3. koht, 1982 silma.
3. N. Vene (12 meeskonda): 6-es koht, 1971 silma.

4. Soome (9 meeskonda): 9. koht, 1968 s. Eesti 1. jalaväe rügemendi üleajateenijad: 13. koht, 1964 silma. Eesti Ohvitseride Laskespordi keskühing: 14. koht, 1963 silma.
5. Rootsi (5 meeskonda): 16. koht, 1961 s.
6. Inglise (88 meeskonda): 17. koht, 1961 s. Eesti Kaitseliidu A meeskond: 19. koht, 1959 silma. Eesti Piirivalve Laskespordi Keskühing: 32. koht, 1949 silma.
7. Norra (2 meeskonda): 34. koht, 1949 s.
8. Saksa (10 meeskonda): 36. koht, 1948 s. A. Ühendriikide naiskond: 46. koht, 1943 silma.
9. Daani (8 meeskonda): 53 koht, 1941 s. — Eesti Politsei meeskond: 57 koht, 1940 silma. — Eesti Piirivalve spordiringi meeskond: 71. koht, 1933 silma. — Eesti Kaitseliidu B meeskond: 82. koht, 1926 silma.
10. Kanada (10 meeskonda): 84. koht, 1926 s.
11. Hollandi (4 meeskonda): 87. koht, 1924 s.
12. Läti (6 meeskonda): 88. koht, 1923 silma.
13. Portugal (1 meeskond): 96. koht, 1920 s.
14. Brasiilia (1 meeskond): 101. koht, 1915 s.
15. Poola (8 meeskonda): 126. koht, 1904 s.
16. Schveits (1 meeskond): 140. koht, 1892 s. — Eesti 1. jal. rügemendi ohvitserid: 152. koht, 1886 silma.
17. Austria (3 meeskonda): 164. koht, 1873 s.
18. Belgia (2 meeskonda): 167. koht, 1870 s.
19. L.-Aafrika (2 meesk.): 200. koht, 1818 s.

Maaailmarekordi ületasid:

- Eesti meeskondadest 2 (osa võttis 10).
- Ameerika meeskondadest 4 (osa võttis 28).
- N. Vene meeskondadest 4 (osa võttis 12).
- Soome meeskondadest 1 (osa võttis 9).

Need saavutised aga maailmarekordidena ei loe, sest maailmarekorde võib püstitada ainult ülemaailmsel, ühislaskerajal peetavatel laskevõistlustel.

Kordasid maailmarekordi 1 eesti (1. jal. rüg. üleajateen. ja üks N. Vene meeskond.

Peale selle ühel eesti meeskonnal (Ohvitseride Laskespordi Keskühing) jäi puudu maailmarekordist vaid 1 ja ühel meeskonnal (Kaitseliidu A meeskond) 5 silma.

Väärrib tähelepanu, et alates 6-st meeskonnast on tagajärjed vaid võrdsete silmadega või ühesilmaliste vahedega. Seitsmes Moskva keskühingu A meeskond 1971 silmaga, sama ühingu B meeskond 1969 silmaga, Kesk-Soome A meeskond 1968, Moskva keskühingu C meeskond 1966; edasi on meeskondade tagajärjed: 1965, 1964, 1964, 1963, 1963, 1961, 1961, 1960, 1959, 1958, 1957,

1957, 1957, 1956, 1955, 1954 jne. Seega äärmiselt tasavägised. 50-da meeskonna tagajärg on 1942, 100-dal 1915, 150-dal 1887 ja 200-dal 1818.

Nagu ülaltoodud tabelist ja kokkuvõtetest selgub, oli see võistlus väga kõrgetasemeline ja tasavägine.

Kahekümne parima meeskonna hulgas oli eestil tervelt 5 meeskonda.

See on hiilgesaavutis, mis väärrib suurt tähelepanu nii osavõtjate arvult kui ka tippsaavutistelt, eriti selle tõttu, et eesti laskurpere on üldiselt väga väike (laskurliidu liikmeid on kõigest 3280, neist kaitseväge ohvitseri 790 ja üleajateenijaid 1430); muuseas Allohvitseride kooli ü. t. laskespordiühingus, kelle meeskond tuli ülemaailmselt 3-le kohale, on kõigest 43 liiget ja nendest vaevalt 30% väikekaliber-püssi laskureid.

Võrdluseks olgu veel toodud, et suurriikide, eriti N. Vene laskurklubide (üksikute ühingute) liikmete arv tõuseb tuhandetesse, sageli kümnetuhandetesse. (Leningradi ja Moskva Baumani ühingutes on isegi üle sajatuhande liikme.)

Tähelepanu äratav ka see, et inglase 88-st meeskonnast tuli parim alles 17-le kohale. Inglise aga harrastavad vkl. püssi laskmist juba palju aastaid, lastes peagu eranditult lamades asendist ja nende vkl. klubide liit kujutab endast võimsat hiigelorganisatsiooni, kelle laskurid loetakse parimate hulka maailmas.

Rohkearvulised, suurte kogemustega ning materjalselt hästi kindlustatud on ka ameerika (U. S. A.) laskurühingud, ameerika täpsusrelvad on maailma parimaid ja nende väikekaliberlaskemoon (Remington'i, Winchester'i j. t.) on otse ületamatult suurepärase.

Ka N. Venes laskespordi alal tehakse hiiglatööd; laskespordlaste arv on seal üleriiklikult kasvanud otse uskumatult suureks ja parimate laskurite saavutised kõikidel laskespordi aladel erakordselt silmapaistvateks. Nad üritavad purustada maailmarekorde, kuid ülemaailmlikest laskevõistlustest ühisradadel pole venelased pärast Maailmasõda osa võtnud.

Erilist tähelepanu väärrib käesolevatel võistlustel ka naiste osavõtt. Nii esines Ameerikas terve naiskond „Zeppelin Girls“ Ohios, saavutades 46. koha 1943 silmaga ja lüües seega isegi 11-ne riigi parimaid meeskondi, nende seas ka meie politsei, piirivalve spordiklubi, kaitseliidu B ja 1. jal. rüg. ohvitseride meeskondi. Parim saavutis nimetatud naiskonnas oli D. Kelly'l 395 silma.

Samuti lasksid üksikud naised kaasa (51-s parimas meeskonnas) N. Vene, Inglise ja Ameerika meeskondades. Parimad naislaskurid olid: venelannadest: Senturina 395, Fukova 394, Maslova 392, Voronkova 388 ja Eldaschova 387 silma; inglannadest: T. Hosking 395 ja M. Kershaw 392 silma ja ameeriklanna E. A. Holcomb 394 silma. Igatahes väga aukartustäratavad tagajärjed, mis peaks olema kõrgeks eeskujuks ka meie naistele, kellest paljudel vist küll poleks liigne tõsiselt ette valmistada tegelikule kodukolde kaitsmisele.

Kokku võttes eestoodut jääb veel kord alla kriipsutada Eesti Laskurliitu koondunud laskurpere pidevat ja pingutatavat tööd laskealal, mis lühikese aja jooksul on andnud rida suursaavutisi (nende hulgas ka maailmarekorde Roomas 1935. a.) ning tutvustanud maailmarahvastele Eesti nime parimast küljest.

Jääb ainult soovida, et tuleval aastal Soomes korraldatavateks ülemaailmlikeks laskevõistlusteks meie laskurid endid võimalikult hästi ette valmistaksid ja ka väärikalt esineksid.

J.—r.

Tallinnas, 01. 08. 36.

Skautide suurlaagri puhul.

Kolonel M. Tuisk.

Skautide organisatsioonil Eestis on tänavu 19. eluaasta.

Skautlusele aluse panejaks on tema ülemaailmne juht inglise kindral lord Baden-Powell.

Eesti skautluse algatajaks oli omaaegne võimlemisõpetaja Anton Õunapuu, kes noorelt kangelasena langes Vabadussõjas, võideldes kalevlaste ridades.

Enamik meie esimesi väheseid skaute võttis osa Vabadussõjast sangarliku Skauts-rügemendi koosseisus; mitmelt skaudilt nõudis vabadusvõitlus elu ohvriks isamaa altarile.

Eesti skautide juhtideks on olnud algusest peale praegune välissekretär skm. B. Rautsmaa — 20 a., peastaabi ülema abi skm. H. Michelson — 17 a. (mõlemad Tallinnast) ja konst. A. Kask — 17 a. (Saaremaalt). Neid juhte, kes on olnud organisatsiooni eesotsas 15 aastat, on kümneid. Viimasest järeldub, et skautlik organisatsioon meil on töötanud kindlal alusel ja täie hooga 1921. aastast saadik. Sellest ajast saadik näeme skautide organisatsiooni eesotsas järgmisi lugupeetavaid juhte:

- härra Riigivanem Konstantin Päts — skautide auvanem;
- skautmaster Jaan Hünerson — Skaudisõprade liidu esimees;
- skautmaster Nikolai Kann — Eesti skautide maleva peavanem.

Skautlikus liikumises Eestis on eriline elavnemine märgatav viimase 4 aasta jooksul. Praegu on 15 malevat. Nendes oli ja on liikmeid: 1933. a. — 2856, 1934. a. —

3924, 1935. a. — 5112 ja 1936. a. 1. maiks — 5652. Viimasel aastal on tõusnud liikmete arv 1933. a. võrreldes 100%. Peale selle on tegevaid skaudi sõpru 464 ja skaudi sõprade seltsi liikmeid 921. Seega kokku 7037.

Skautide organisatsioonis töötavad kaasa väga paljud autoriteetsed ja lugupeetud riigi-, kaitseväe-, omavalitsus- ja seltskonnategelased. Skautide juhtide ridades leiame: ministreid — 1, end. ministreid — 4, ministri abisid — 2, prof. — 3, kindraleid — 3, kõrgemaid kaitseväelasi — 14, linnapeasid — 3, gümn. dir. — 8, pastoreid — 15, ohvitseri — 23, kooliõpetajaid — 57, vabriku direktoreid — 4 jne., kokku 464 mitmesugusesse elukutsesse kuuluvat tegelast (siia hulka pole arvatud sõprade seltsi 921 liiget).

Skautide organisatsiooni üldsusele silmapaistvamaks tegevuseavalduseks ja skautidele enestele ja nende juhtidele nende töötulemuste eksamiteks on olnud nende poolt korraldatavad laagrid. Neid korraldavad igal aastal rühmad, malevad ja malevate koondised rajoonide kaupa. Suurimaks sündmuseks skautide elus aga on nende suurlaager. Eestis on neid seni korraldatud 3 korda. Esimene suurlaager korraldati 1926. a. Tallinna külje all Kosel, osavõtjaid oli kodumaalt — 392 ja välismailt — 15 (Soome, Läti ja Itaalia). Teine suurlaager Pärnu Doberanis 1932. a.; osavõtjaid kodumaalt 635 ja välismailt 155 (Soome, Läti, Leedu, Poola, Rootsi, Ungari ja Prantsuse). Kolmas suurlaager korraldati tänavu 10.—20. juulini Haapsalu Paralepas, osavõtjaid oli kodumaalt — 1500 ja välismailt

— 373 (Soome — 188, Läti — 46, Leedu — 12, Poola — 94, Rootsi — 18, Ungari — 2, Inglise — 3 ja Taani — 10). Peale selle võtsid laagrist osa 50 noorkotkast.

Nagu toodud andmeist nähtub, on suur-laager osavõtjate arvult arenenud hiigel-sammudega. Sama võib öelda tema organi-satsioonilise ja vaimlise külje kohta. Tä-navuse suurlaagri kohta on oma arvamusi kiitvalt väljendanud kõik osavõtnud välis-maalased ja kõik külastajad, kelle hulgas väärivad märkimist haridusminister kolo-nel A. Jaakson, sotsiaalminister O. Kask (kes ise ühtlasi on skaut), inglise kindral Burt ja kol.-ltm. Balfour.

Tänavuse suurlaagri kordaminekule on põhipanevaks teguriks olnud meie skautide malevate väga hoolas, energiline ja põhja-lik ettevalmistumine mitmeaastase pideva ja väsimatu töö näol, juhtide ennastsalgav tegevus organiseerimisel ja teostamisel, skautide väsimatu töö ja hool laagris ning eeskujulik üleväljandamine kindla sisekorra-ga laagri kestel ja Haapsalu seltskonna (eesotsas linnapea dr. H. Alveriga) ja Skouts pataljoni heatahtlik tõhus kaasaaita-mine.

Rahvusvahelises ulatuses skautliku tege-vuse avaldusiks on ülemaailmsed skautide laagrid, mida korraldatakse igal aastal mit-mesugustes riikides. Ühel ajal laagritega korraldatakse samas mõõtkavas kongressis ja juhtide töökoosolekuid. Eesti skaudid on nendest osa võtnud 1920. aastast saadik. Ülemaailmsete laagrite ülesandeiks on: skautide tutvunemine üksteisega, sõbralik-kude suhete loomine ja arendamine, oma rahvuse ja riigi esindamine ja tutvustami-ne teistele, oma organisatsiooni töö tule-muste näitamine teistele ja selle võrdlemi-ne teistega — see väljendub laagri korralda-mise oskuses, skautide üleväljandamises ja juhtide omavahelises informatsioonis.

Eesti skaudid on osa võtnud järgmistest ülemaailmsetest laagritest:

- Londonis — 1920. a., osavõtjaid 10, juht B. Rautsmaa; teisi osavõtjaid 26 rahvusest 18.000 esindajaga;
- Kopenhaagenis — 1924. a., üks osa-võtja — H. Paalman, teisi osavõtjaid 34 rahvust 24.000 esindajaga;
- Birkenheadis — 1929. a., 17 osavõt-jat, teisi osavõtjaid 42 rahvust 50.000 esindajaga.
- Budapestis — 1933. a., 15 osavõtjat, juht N. Kann, teisi osavõtjaid 42 rah-vust 35.000 esindajaga.

Viies suurlaager peetakse 1937. a. Hol-landis.

Peale selle on meie skaudid osa võtnud Soome, Prantsuse, Rootsi, Läti, Austria ja Poola skautide suurlaagritest.

*

Skautide organisatsioon on Eesti kõige vanem noorte üleriiklik koondis ja nagu kolmas suurlaager seda tunnistab, on tema ka väga teovõimeline ja viljakas, mis kaht-lemata peab väärima üldist, eriti aga riik-likku tunnustamist.

Kolmanda suurlaagri puhul, kus Eesti skautide tegevus on üldsusele reljeefselt väljendunud sõnas ja kirjas, märgime siin-kohal skautlust seni kandnud juhtmõtted. Need on ka suunamäärajaiks skautliku or-ganisatsiooni arenemisele tulevikus.

Eesti skaudid on tulised isamaa-armas-tajad, kuigi nad kuuluvad ülemaailmsesse organisatsiooni. Eesti skaudid on ühes teiste maade skautidega inimkonna üld-ideaalide teenistuses, milleks on tahe, et rahvastevahelised tüliküsimused lahenduks ilma verevalamisteta rahulikult teel. Kind-laks tahtmiseks on, et väikerahvastel suur-rahvaste kõrval oleks samaväärne õigus ja võimalused oma rahvusliku kultuuri aren-damiseks iseseisvate ja rippumatute riikide näol. Selleks on Eesti skaudid alati val-mis relvi kätte võtma ja tublide isamaa-kaitsjatena, oma eelkäijate, Vabadussõja sangarite eeskujul, oma verd ohverdama isamaa altarile — kalli kodu pinnale, mis kastetud muistsete esivanemate vere ja higiga. Skautlus on Eesti noorte isamaa-lik organisatsioon. Eesti skautlus kasvatab oma noori liikmeid väärrikaiks, töökaiks, isamaaliselt mõtlevaiks ja teotseda võivaiks Vabariigi kodanikeks. Skautlus ühendab ja liidab kõiki Eesti noori, vaatamata usu-listele, ilmavaatelistele, seisuslikkudele ja elutkutselistele lahknevustele. Skautlus on esimene Eesti noorte organisatsioon, kes rakendus nooruse isetegevuse, omaalgatuse ja eneseusalduse väljaarendamisele koonda-tud aatelise töö tähe all, mida sümbolisee-rib liiliaõis. Eesti skaudid kannavad enes-es noorustuld, kultiveerivad tervet loodus-likku elamist, hoidudes elu mürgitavaist va-hendeist ja loiustavast tegevusest. Eesti skaudid on võidutule tungalde ja rahvus-lippude kõrgele tõstjad ning nende südid kandjad teiste rahvuste ette. Eesti skauti-del on sõbralikud suhted ja läbikäimine 49 riigi skautidega. Eesti skautidel on sõpru meie tublimata riigitegelaste keskel, neil on sõpru kogu maailma paremate meeste hulgas. Suurima tunnustuse oma aaterik-kale elujaatavale liikumisele on noored

**Eesti Skautide Maleva Suurlaagri avamine
haridusminister kolonel A. Jaaksoni poolt Haapsalu-Paralepas 12. 07. 36.**

Pilt 1. Vasakult paremale: Skautide peastaabi ülem skm. A. KOIK, Laagrijuht skm. H. MICHELSON, Laagrivanem skm. prof. K. SARAL, Haridusminister kolonel A. JAAKSON, Skautide Peavanem skm. N. KANN, rivis Soome skautide delegatsioonijuht insener-kapten Lauri Vuolasvirta. — **Pilt 2.** Haridusminister kolonel A. JAAKSON suurlaagrit avamas. — **Pilt 3.** Suur-Britannia skautide esindaja kindral A. BURT loeb ette lord Baden-Powell'i kirja eesti skautidele. — **Pilt 4.** Lõkkeõhtu laagris.

skaudid ise annud oma ohvrimeelsete tegudega. Meie skautidele kuulub kaunis algatus eesti ema austamiseks iga-aastaste emadepäevade näol.

Elujõuline, töökas ja aadeterikas skautlik organisatsioon väärib kindlat ja austamisväärselt paika Eesti pinnal, Eesti päikese all.

Keskriikide territoriaalsed kaotused

Maailmasõja rahulepingute põhjal ja järelkaja tänapäeval.

Leitnant E. Bauming.

Maailmasõda tõi suuri muudatusi riikide ja rahvaste ellu. Sõja tagajärjel muutus tunduvalt ka maailma poliitilis-geograafiline struktuur. Euroopa uue õigusliku korralooja — Pariisi rahukonverents, kelle otsused leidsid väljendust ja realiseerimist liitja keskriikide vahel 1919.—1920. a. sõlmitud rahulepingutes, andis Euroopa poliitilisele kaardile sootu uue ilme. Euroopa riikidele kuuluvate asumaade uuestijaotamisega põhjustas konverents muudatusi ka teistes maailmaosades. Territoriaalsed muudatused teostati eeskätt kaotajate, s. o. keskriikide arvel. Tagajärjeks oli ja on ka praegu viimaste rahulolematust.

Arvukad Euroopa konverentsid, mis aset leidsid pärast sõda, kergendasid keskriikidele pealepandud kohustusi mitmeti, kuid nõudmised piiride revideerimiseks ja asumaade tagasisaamiseks on seni jäetud tagajärjeta. Seoses viimaste kuude poliitiliste sündmustega Euroopas on aga need küsimused uuesti ja teravamalt kui kunagi enne kerkinud päevakorradele.

Arvestades küsimuse akuutsust pole üleliigne heita pilku tagasi ja meelde tuletada neid territoriaalseid muudatusi keskriikides, mis leidsid aset Maailmasõjale järgnenud rahulepingute põhjal.

I. Maailmasõja rahulepingud.

1. Saksamaa.

Versailles' rahuleping.

Maailmasõja algpäeviks Saksa keisririik võttis oma alla Kesk-Euroopas 540 800 ruutkilomeetrit 67,8 miljoni elanikuga. Kokku asumaadega Aafrikas ja Vaikses ookeanis Saksaamaa pindala ulatus ümmarguselt 3,5 milj. ruutkilomeetrile 80 milj. elanikuga.

Maailmasõja tagajärjel Saksaamaa oli sunnitud alistuma liitriikide rahutingimustele ja 28. juunil 1919. a. alla kirjutama Versailles' rahulepingule.

Versailles' lepingu 15 osast käsitlevad II ja III osa piiride, IV osa asumaade küsimust. XIV osa kohustas Saksaamaad tunnustama tühistatuks Brest-Litovski ja kõik teised Vene enamlike valitsusega sõlmitud lepingud ja evakueerima oma väed Balti provintsidest.

Versailles' lepingu II ja III osa alusel Saksaamaa osalt tingimusteta, osalt rahvahääletuse tulemusena oli sunnitud loovutama oma territooriumist:

- Poznani piirkonna, Soldau piirkonna, osa Lääne-Preisist ja Ülem-Sileesiast, kokku 43600 ruutkm. ligi 3 milj. elanikuga — Poolale;
- Elsass-Lotringi, 14520 ruutkm 1 820 000 elanikuga ja Saari sõepiirkonna 1950 ruutkm (15 aastaks) — Prantsusmaale;
- Põhja-Schleswigi, 3900 ruutkm 160 000 elanikuga — Taanile;
- Meemeli (Klaipeda) piirkonna, 2400 ruutkm 140 000 elan. — Rahvasteliidule (anti hiljem Leedule);
- Danzigi piirkonna, 1900 ruutkilomeetrit 325 000 elan. — Danzigi vabalinna;
- Eupeu, Malmedy ja Moresnet, 990 ruutkm 65 000 elan. — Belgiale;
- Sileesia edelaosa ja Hultšiniimaa, 320 ruutkm 40 000 elan. — Tšehhoslovakiiale.

Kokku kaotas Saksaamaa 12,9% oma Euroopa territooriumist ja 9,51% rahvastikust.

Lepingu IV osa alusel Saksaamaa pidi lahti ütlema kõigist õigustest asumaadele. Saksa asumaad läksid Rahvasteliidu valdusse, kes need mandaatidena valitsemiseks välja jagas järgmiselt:

- Saksa Ida- ja Edela-Aafrika, Togo koloonia lääneosa, osa Kamerunist ja Uus Guineast, Bismarcki arhipelaag, Salomoni, Samoa j. t. saared, kokku

- 2 134 000 ruutkm ligi 8 milj. elan. — Britile ja ta dominioonidele;
- Togo koloonia idaosa ja osa Kame-run, 760 000 ruutkm 3 400 000 elan. — Prantsusmaale;
- Ruandi ja Urunda, 54 000 ruutki-lomeetrit 1 600 000 elan. — Belgiale;
- Vaikse ookeani saared ekvaat. põhjas Tšingtao ühes Saksa rendiõigustega Šantung poolsaarel — Jaapanile, Kiongo kolmnurk (Ida-Aafrikas) — Portugalile.

Kokku kaotas Saksamaa asumaade näol 2 953 000 ruutkm territooriumi ligi 13 milj. elanikuga.

Selgemat ettekujutust sellest, millises proportsioonis jagati Saksamaa territoorium ja asumaad, pakuvad joon. 1 ja 2.*)

2. Austria-Ungari.

St. Germain'i ja Trianon'i rahuleping.

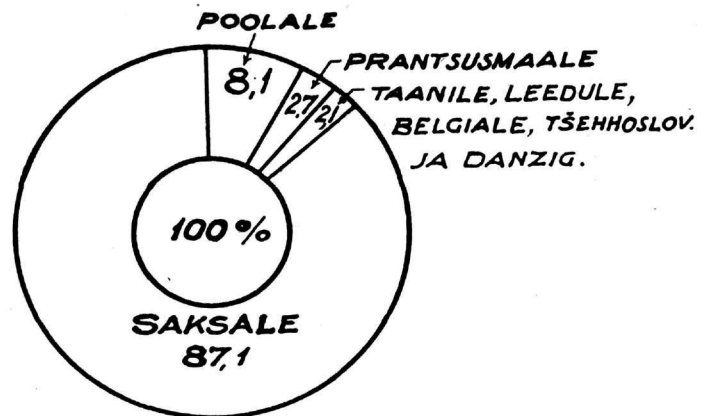
Austria keisri- ja Ungari kuningriigist koosnev Austria-Ungari Maailmasõja alga-des omas territooriumi 676 600 ruutkm 49,86 miljoni elanikuga. Austria-Ungari kirjutas rahvastikust kuulutasid 1918. a. oktoobris tšehhid end iseseisvaks, millele järgnes Austria-Ungari keisririigi lagunemine.

Rahuleping liitlaste ja Austria vahel sõl-miti 10. sept. 1919. a. Saint-Germain'is, liit-laste ja Ungari vahel — Trianon'i lossis Versailles's 4. juunil 1920. a.

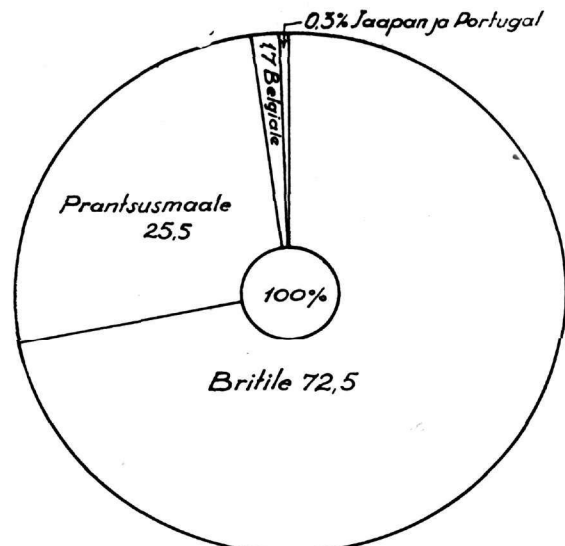
End. Austria-Ungari territooriumist eral-dati:

- Kroaatia, Slavoonia, Bosnia, Herzego-viina, Dalmaatsia, Kraina, Steier-mark, Batš-Bodrog, osa Banat'ist ja Baran'i, 1 415 000 ruutkm 7 500 000 ela-nikuga — Lõunaslaaviale;
- Böömi, Määri, A.-Sileesia, Slovakkia ja Karpaatide-Vene, 1 403 000 ruutkm 13 400 000 elan. — Tšehhoslovakkiale;
- Transilvaania, Maroš, Bukoviina, osa Banat'ist ja Ungari madalmikust, 1 134 000 ruutkm 5 500 000 elan. — Ru-meeniale;
- Galiitsia ja osa Sileesiat, 801 000 ruut- km 8 000 000 elan. — Poolale;
- Tirool, Kärnten, Kraina, Triest, Istria, Körtz, Gradiska (ja hiljem ka Fiume), kokku 243 000 ruutkm 1 510 000 elani-kuga — Itaaliale.

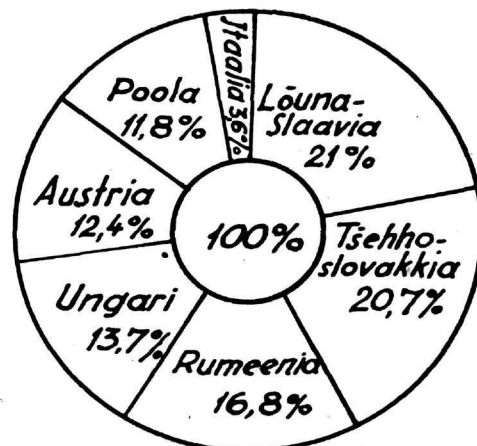
Austria-Ungari territooriumi jagunemise protsent on toodud joon. nr. 3.

Joon. 1

Joon. 2

Joon. 3

*) Kõigis käesolevas kirjutises toodud joonistes on ringide suurused omavahel proportsionaalsed kujutavate pindalade suurustega ruutkm-s.

3. Türgi.

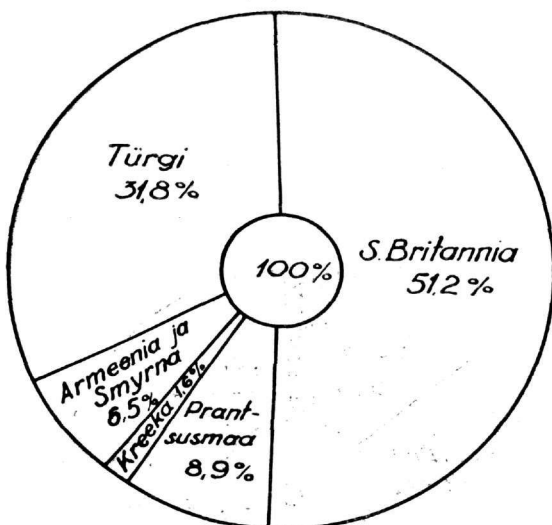
Sèvres'i ja Lausanne'i leping.

Liitriikide ja Türgi vahel 10. weebruaril 1920. a. sõlmitud Sèvres'i rahulepingu põhjal pidi Türgi loovutama peagu kogu oma Euroopa territooriumi ja osa saarestikust Dardanellide ees umbes 30000 ruutkm ligi ühe milj. elanikuga Kreeka kasuks, Küprose — Briti kasuks.

Väljaspool Euroopat pidi Türgi loovutama Süüria (mandaatmaana Prantsusmaale), Palestiina, Mesopotaamia ja Egiptuse alad (Britile), tunnustama Armeenia ja Hedžasi sõltumatust ning Kreeka, Prantsusmaa ja Itaalia mõjupiirkondi (Smyrna, Konia-Adana ja Aidin-Adana) V.-Aasias.

Kokku pidi Türgi loovutama 1219000 ruutkm maad üle 10 milj. elanikuga.

Türklaste vastuseisu tõttu ei saadud aga Sèvres'i rahulepingut ellu viia ja see asendati 1923. a. Lausanne'i lepinguga, mille põhjal Türgile tehti vähemaid järeleandmisi, kuid sealjuures pidi ta lõplikult loobuma osast oma saarestikust, Egiptuse aladest, Sudanist ja Liibiast, samuti ka Araabiast, Palestiinast, Süüriast ja Mesopotaamiast. Armeenia iseseisvuse toetamisest liitriigid loobusid. Lausanne'i leping määras ka Türgi väinade kasutamise korra ja seadis ametisse erilise väinade komisjoni. Väinade rannariba demilitariseeriti.

Joon. 4

4. Bulgaaria.

Neuilly rahuleping.

Bulgaaria, lootuses Traakia maa-alade laiendamisele, astus 1915. a. sõtta keskriikide poolel. 27. nov. 1919. a. Bulgaaria oli

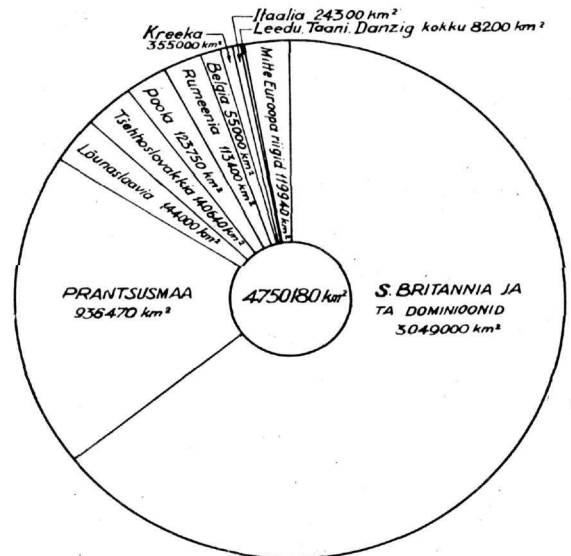
sunnitud alla kirjutama Neuilly rahulepingu tingimustele ja andma ära 7,7% oma pindalast ühes 8,2% rahvastikuga:

- Lääne-Traakia, 6500 ruutkm 300000 elanikuga — Kreekale;
- Strumnitsa ja Tsaribrodi ala, 2500 ruutkm 100000 elanikuga — Lõuna-slaaviale.

Lääne-Traakia loovutamise ja Bulgaaria kaotas ka väljapääsu Egeuse merele.

Nagu eeltoodust nähtub, kaotasid keskriigid (Saksamaa, Austria-Ungari, Türgi ja Bulgaaria) Maailmasõja lõppedes rahulepingute afusel kokku territooriumi (Euroopas ja väljaspool) 4750180 ruutkm 65,7 milj. elanikuga. Kuidas jagati see maa-ala võitjate vahel, näitab joon. nr. 5.

KESKRIIKIDELT RAHULEPINGUTEGA ARAVÕETUD TERRITOORIUMI JAOTUS

Joon 5

II. Rahulepingute järelkaja tänapäeval.

Tõsiasi on, et iga rahuleping ise juba loob pinna rahulolematusele ja vaenule rahvaste vahel. Seda kinnitavad ka praegused ärevad sündmused Euroopas, mille algidud kahtlemata peituvad Maailmasõjale järgnenud rahulepingutes.

Rahulepingute territoriaalsete määruste revideerimise vajadust on keskriikide poolt propageeritud juba ammu. Asumaade tagasisaamiseks algas Saksamaal propaganda 1925. a., mil hakati looma end. asumaalastest ühinguid. Eriti teravaks muutus kihutustöö varsti pärast natside võimulepääsemist, kes sisepoliitilistes huvides asumaade küsimusest tegid saksa rahva eluküsimuse.

Pärast üldise sõjaväeteenistuse kohustuse sisseadmist Saksamaal, kui Stresa frondil, seoses Itaalia-Abessiinia konfliktiga (sedagi põhjustasid teataval määral Maailmasõja rahulepingud — asumaade mandaalide mitteamine Itaaliale), hakkasid ilmnema lagunemise tundemärgid, remilitariseeris Saksamaa Reini tsooni, saates seda aktsiooni uue rahukindlustamisetpanekuga, kus teatavasti tegi oma tagasituleku Rahvasteliitu sõltuvaks muuseas ka üheõigusluse saamisest asumaade suhtes. Kuidas Saksamaa mõtleb seda teostada — sellele pole Saksamaalt Britile seni järgnenud vastust. Asumaade küsimus on seega Saksamaa poolt avalikult üles tõstetud ja teistel tuleb seda igal juhul arvestada.

Kuidas lahendub asumaade küsimus, on raske ette näha, seda enam, et Rahvasteliidu mandaadid end. Saksa asumaade uutele valitsejatele on tähtajata ja vaevalt keegi neist on vabatahtlikult nõus loobuma maalast, mida korraldatud ja kasutatud juba ligi paar aastakümnet. Sundida kedagi Rahvasteliit, sellisena nagu ta on praegu, vaevalt aga suudab.

Et Saksa püüded rahulepingute territoriaalsete määruste muutmiseks puutuvad ka Euroopa aladesse, seda tõendavad viimaste aastate sündmused.

Kui poolteist aastakümnet kestnud vastolud Poola koridori pärast Saksamaa ja Poola vahel 1934. a. alul näiliselt kõrvaldati mittekallaletungilepinguga, kerkis päevakorrale Klaipeda küsimus, omandades eriti terava ilme Klaipeda rahvussotsialistide protsessi puhul. Edasi — Danzigi senati esimehe Greiseri hiljutine terav ülesastumine Rahvasteliidu nõukogus, kus Greiser esines kogu saksa rahva nimel, näitab, et seegi aktsioon oli juhitud Saksamaalt ja et Saksamaa pole unustanud oma endisi piire. Saksast eraldatud alade tasalülitamise esimeseks sammuks võib pidada Rahvasteliidu kontrolli all seisva Danzigi senise põhiseaduse muutmist Saksa eeskujul Rahvasteliidu nõusolekuta.

Pole kahtlust, et Saksamaa juba praegu küllaldase järjekindlusega teostab Euroopas oma välispoliitilist programmi, mille üheks eesmärgiks on Versailles' lepingu viimaste jäänuste — territoriaalsete määruste — revideerimine. Sellele sihivad tõenäoliselt ka äsjane Saksa-Austria kokkulepe, mis suurendab Saksamaa poliitilist mõju Austrias ja näib olevat sõlmitud Itaalia rahustamiseks ja eemalhoidmiseks Stresa ja Locarno frontidest Saksa välispoliitika huvideks.

Versailles' rahuleping keelas Austria ühendamise Saksamaaga. Kui seni Saksamaa taotles Austria probleemi lahendamist (Anschluss) ühe hoobiga, siis nüüd võib olla muutunud vaid taktika.

Austrias omakorda kõneldakse Habsburgide restaureerimisest. Kas sellega taotleatakse ka end. territoriaalsete piiride osalist restaureerimist — näitab tulevik. Ungari pole kunagi leppinud oma praeguste piiridega, mis eraldavad miljoneid ungarlasi emamaast. Kõige selle tulemuseks on usaldamatus end. Austria-Ungari riigi pärijate, eriti aga Austria ja ta lähemate naabrite — Väikeliidu riikide vahel.

Türgi algas aktsiooni rahulepingute muutmiseks Dardanellide tsooni remilitariseerimise nõudmisega, ja Montreux' konverentsil, kust Itaalia eemale jäi, saavutatigi kokkulepe, mille põhjal Dardanellide uuestikindlustamine Türgile lubati. Pole kahtlust, et Montreux' konverentsi tulemused olid tingitud mitte niivõrd Türgi seisukohade õigustamisest, kui soovist tõmmata Türgi Inglise-Prantsuse-Vene-Väikeliidu leeri, vastukaaluks järjest suurenevale Saksa hädaohule.

Järjekordne samm rahulepingute territoriaalsete määruste revideerimise suunas astuti Bulgaarias Montreux' konverentsi puhul. Algas kihutustöö ajakirjanduses Neuilly rahulepinguga kaotatud juurdepääsu tagasisaamiseks Egeuse merele. Nõutakse Kreekalt tagasi Lääne-Traakiat, põhjendades seda sealse rahvastiku koosseisuga. Teatav arevus Balkani riikides, eriti Kreekas, on arusaadav.

Eeltoodust nähtub, et Maailmasõja rahulepingute territoriaalsetele määrustele hakatakse omistama keskriikides järjest suuremat tähelepanu ja need võivad kujuneda rahvusvahelise elu tulipunktiks.

*

Seoses Reini tsooni remilitariseerimisega Inglise ülemkojas k. a. aprillis asettleidnud välispoliitilistel vaidlustel ütles vanameelne Mansfield, et Euroopas ei ole loota rahu seni, kui ei ole võetud revideerimisele või isegi tühistamisele Versailles' ja Trianon'i lepingud. Võib-olla oli tal õigus, võib-olla aga kerkib siis päevakorrale ka teiste Maailmasõja rahulepingute revideerimise nõue.

Kas lepingute revideerimine on õige tee rahule või viib see nende muutmisele jõu abil — see on küsimus omaette.

Allikatenä kasutatud: 1. N. V. Boldõrev ja S. Gessen „Sovremennaja Jevropa“. 2. Hugo Grothe „Staaten und Völker nach dem Weltkrieg“. 3. „Mirovaja voina w zifrah“ Kom. akad. 4. Meyer's Hand-Lexikon. 5. Artikleid.

Lahingu katkestamine ja taandumine.

Kapten J. Madise.

I. Olukorra kujunemine kuni 23. 08. k. 1600.

22. 08. õhtul k. 2100 kaitsele asumine vastase survele teostus vastasele märkamatuks. Öö kestel teostatud vastase luurereked avastatud siniste tagasitõmbumise ja hommikul k. 0430 järgnes vastase kallaletung, milline löödi tagasi. 23. 08. k. 1000 algas vastase suurtükiväeline ettevalmistus kallaletungiks ja k. 1100 järgnes üldine kallaletung kogu 8. rügemendi rindel ühes tangiosadega. II/8 rindel vastase kallaletungi toetas umbes 1 tangikompani. Võitlused vahelduva eduga arenesid kuni kella 1600, mis ajaks kõik vastase katsed siniste positsiooni sisse murda likvideeriti vastalöökkidega ja vastase osad olid sunnitud peatuma Peetri, Kibali, Rätsepa, Kristiani joonel.

Vaenlase lennuväe tegevus, alates päikesetõusust 23. 08., oli väga elav, olles suunatud liikumise takistamiseks eriti Emajõe sildadel. Sillad vigastati korduvalt Haaslava ja Luunja juures, kuid parvede kaasabil suudeti alal hoida ühendused rindegaga. Siniste luurelennukeil vastase asetusse sügavusse pääsemine ei õnnestunud enne lõunat. Kell 1500 üks siniste luurelennuk suutis vastase patrullide vahelt märkamatuks läbi pääseda ja k. 1540 tõi järgmisi teateid:

- Voldi jaamas oli ešelonilt maha laadimas suurtükiväe osi;
- Jõgeva, Voldi vahelisel maanteel oli liikvel tangiosid;
- Kastre ülekäigu suunas on liikvel ratsaosi umbes ühe rügemendi suurus, kelle eelosad on välja jõudnud Koosa rajooni, kus võitluses meie tiivakaitse osadega.

Kell 1600 kutsub rügul 8 patül II telefoni juurde (induktoriline telefon kahejuhtmelise liiniga) ja teatab järgmist: „Kastre suunas ähvardab rinde paremat tiiba vastase ratsavägi. Diviis suunab osa varusid parema tiiva kaitseks, kuna üldine varude koondamine vastupealetungiks pole veel lõppenud. Vaenlane kõvendab end suurtükiväe ja tangiosadega, millised hiljemalt hommie hommikul meie vastu tegevus-

se võivad astuda. Seepärast 23./24. 08. öö kestel diviis tõmbub tagasi Tartu kirdeserva ja Emajõe lõunakaldale (LE § 329). II pataljonil taandumistee läbi Pilka as. Luunja ülekäigule. Uus positsioon näidatakse kohapeal, milleks saata ohvitser k. 1900 minu abi juurde Luunjasse. Vastupanu praegusel positsioonil arvestada k. 2100. Taandumist katta iseseisvalt. Tangid saata Luunjasse k. 1900. Operatiivkäsk järgneb k. 1800.“

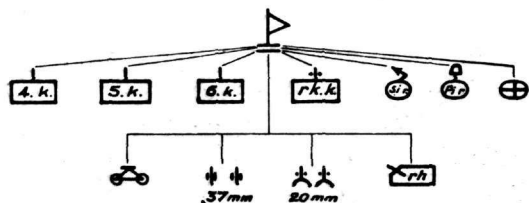
Olukord II pataljonis oli järgmine: 22./23. 08. öö kestel pataljon oli saanud täienduse eelmiste päevade kaotuste asendamiseks, kuid võitlustes 23. 08. oli pataljoni esijärgu (4. ja 6.) kompanitest välja langenud umb. 5%, — II järgu (5.) kompanist 3%. Relvade koosseis: 4. k — 1 kk hävitatud; 6. k. — 1 kk vigastatud, kuid 2 tunni kestel kordaseatav; 5. k. ja ratturikompani — täis koosseis; rk-kompani — 1 rk hävitatud. Meeskond sooja sööki saanud 22. 08. k. 2300 lõunasöögi ja 23. 08. k. 0700 — 0900 vahel kuuma teed. Lõunasöök 23. 08. praegu väliköörides valminud. Üksused: 4. ja 6. kompani ühes 3 rühma rk-de ja tt-püssidega oma löikudes, 37 mm kahurite rühm 1 srk. — kõrg „K“ rajoonis, teine srk. Kilgi kõrtsi juures; 5. k + rk rhm. pärast vastalöögi sooritamist tõmbumas tagasi varupositsioonile. Ratturikompani varus Mõllatsi metsa põhjaservas. Voorid: majandusvoorid ja väliköögid (kokku 17) — Mõllatsi as. metsas; LP — kuhu koondatud kompanite lahinguvoor (38 veokit) — Mõllatsi as. ja üksuste vahel liikvel laske-moona täiendamiseks. Soomusautod ja tangid Vesneri as. rajoonis, telefonisides patüli KP-ga.

II. Patül II/8 olukorra hinne.

Ülesanne II pataljonile koosneb kahest osast: 1) avaldada vastupanu praegusel positsioonil kuni kella 2100 ja 2) organiseerida ning teostada taandumine, alates kella 2100. Ülesande täitmiseks erilisi juhiseid antud ei ole. Taandumise organiseerimisel tuleb lähtuda alljärgnevast ajajaotuse ja tegevuse kavast:

Oma jõudude arvuline koosseis vt. II/8. R lahingukoosseis, kusjuures kaotused 23. 08. on toodud eespool. - Moraalne seisukord võitlejail pole vapustatud, sest senised lahingud on lõppenud sinistele soodsalt.

II/8. R. Lahingukoosseis.

K o k k u:

aktiivpüsse	—	36×3 rühma	×	4 komp.	—	432	
kk	—	2×3	„	×	4 „	—	24
rk	—					—	16
20 mm püsse	—					—	2
37 mm srt.	—					—	2
Soomusautosid	—					—	3

Vastane arvuliselt II/8 vastas on ülekaalus ja see ülekaal näib järjest suurenevat, kui jõuavad kohale Jõgeva ja Voldi vahel nähtud suurtükiväe- ja tangiosad. Moraalselt vastase 23. 08. vastupealetungi sooritanud osad on kindlasti vapustatud, sest kaks korda sooritatud kallaletung ei annud tagajärgi. Tõenäoliselt vastane 23. 08. suuremaulatuslikku kallaletungu enam ette ei võta, sest k. 1500—1600 vahel märgatud vastase suurtükiväeosad asusid umbes 16—18 km kaugusel, millised jõuavad kohale u. k. 1800—1900 vahel. Arvestades juurde positsioonidele asumise, side ja tuleandmete ettevalmistuse u. 2,5—3 tundi — võivad suurtükiväeosad tulistamiseks valmis olla vaid kella 2100—2200 vahel. Tõenäoline pealetung kõigi koondatud jõududega võib alata 24. 08. hommikul.

Maastiku hindel tuleb arvestada: 1) esimest kattepositsiooni asukohta ja 2) taandumistee iseloomust tingituna võimalikke järeleväe vastupanupositsioone.

Kuna praegune esijärgu osade joon moodustab soodsa vaatlusjoone, siis peaks siin kujunema kontaktiosade asetustsoon. Esimene kattepositsioon maastikuliselt peaks asuma Möllatsi as. metsa loodeservas, mis on pataljoni lõigus kõige kitsam, kuid ühtlasi kõige laiema vaatlusalaga ja taandumise teljel asuv positsioon. Sellelt positsioonilt lahkudes vaenlasel on võimalik jälitada vaid Pilka as. tee suunas, kuna teeäärised metsastunud ja soistunud alad raskendavad kõikide väeliikide liikumist, eriti aga öösi. Tee suunas vastase mehhaniseeritud ja motoriseeritud osade aeglustamiseks on vaja tõkestada metsa-

vaheline teosa Möllatsi asunduses ja Möllatsi metsast kirdes puude mahalaskmisega, tee purustamisega ja miinide mahapanekuga.

Järgmine võimalik tõkestusjoon on Pilka as. juures, kus pärast vastupanu avaldamist ja teeristide sulgemist võib vastase ülekaalukatele jõududele tekitada viivitust edasiliikumisel.

Edaspidine vastase tõkestamine kujuneb tunduvalt raskemaks, sest taandumisteljele toovad haruteed tiibadelt, mis soodustab taandumist katvate osade hävitamist vastase ülekaalukate kergesti liikuvate osade poolt.

Eespool vaadeldud kaks soodsat loodusliku positsiooni katteosadele peaksid öises tegevuses tagama taanduvate osade takistamatu liikumise Emajõe lõunakaldale Luunja ülekäikude kaudu.

Ilmastik*) on muutunud, madalrõhk jõudmas sõjategevuse rajooni. Kella 1600 taevaalaotus kattunud kiudpilvede looriga; tuulesuund muutub läänest põhja, tugevus 3 palli. Prognoos: 23./24. 08. öösi ja 24. 08. tõenäoliselt madalad pilved ja vihmane.

Taktikalisi järeldusi tehes ilmastikust võib eeldada — vaenlase ülekaaluka lennukiväe vähemat tegevust, mis soodustab vooride, asutiste ja suurtükiväeosade tagasisaamist juba päeval:

- tuule suund katab taandumisega seoses oleva müra;
- võimalik vihm soodustab kaitset ja raskendab pealetungival vaenlasel kasutada oma tehnilisi vahendeid.

Ajaelementidest on vaid mainida, et päike tõuseb kell 0449 ja loojeneb kell 1958; öö on kuuta ja pilvituse tõttu võib arvestada juba pimedust alates kella 2020-st, mis soodustab taandumise ettevalmistuste teostamist.

III. Otsus.

1. Manöövri idee.

- Peajõududega lahti kiskuda üheaegselt k. 2100.
- Kontaktiosadega praegustel positsioonidel avaldada vastupanu vähemalt kella 2130 ja maksimaalselt k. 2300-ni.
- Katteosadega avaldada vastupanu selliselt, et Pilka as. joonelt tagasitõmbumine ei teostuks enne k. 0400.

2. Jõudude jaotus.

- Kontaktiosadeks à 2 jagu esijärgu kompanist ja 1 rk III rk-rühmast.**)

*) Vt. „Sõdur“ nr. 1/2.

**) Üks rk selles rühmas oli hävitatud.

- *Katteosadeks* — ratturikompani + I rk-rühm + 1 tt-püss + 2—37 mm srt. + soomusautorühm + si-jagu + 2 jagu pionere.
- *Peajõud* — kõik ülejäänud osad, liiguvad ühises kolonnis uuele positsioonile.

3. Tegevuskava.

- *Kontaktiosad* teostavad positsiooni markeerimist liikuvalt oma löikudes.
- *Katteosad* aeglustavad vaenlase liikumist oma tegevusega ja teedele tõkete loomisega. Esimesel positsioonil avaldavad vastupanu vähemalt kella 2300. Üle *Emajõe* taandumine mitte enne kella 0600 24. 08.
- *Peajõud* saadavad tagasi uuele positsioonile kompanite majandus- ja laskemoonaveokid ühes haavatutega. Väljaastumine *Vesneri* as. vooridel k. 1900, kuna rühmade veokid lähivad samast ajast üksuste korraldusse. Patalj. peajõudude koondumine *Vesneri* as. hiljemalt kella 2200. Jõudmisel uuele positsioonile saab pataljon ülesande rügilil.

*

Käesolevas ülesandes jätame toomata patüli üksikud käsud ja korraldused ees- toodud otsuse kohaselt taandumiseks, kuna piirdume nende loeteluga. Korraldused on improviseeritud laadi, s. o. nad pole koon- datud patüli üldkäsku, vaid edasi antud üksikkäskudena, olenevalt igal käsuandmise momendil käsutada olevaist sidevahendeist ja lahingulisest olukorrast.

Korralduste loetelu pärast olu- korra hinnet.

1. Välikõikide suunamine kompanite rajoonesse lõunasöögi väljaandmiseks üksustele.
2. Side- ja pionerirühma ülemate ning ratkompüli kokkukutse taandumise katmise kava väljatö- tamiseks.
3. LP ülemale korraldus laskemoonaga ja lõhke- ainetega täiendamiseks hiljemalt k. 1800-ks nor- maal tü arvuni (vt. juhi käsiraamat lk. 396— 397) ja rühma veokite saatmine üksuste üle- mate käsutusse 4. ja 5. kompanil — *Möllat- si* as., kuna 6. komp. — *Möllat si* metsa põhjanurka. Toetusrelvad (rk, 20 mm ja 37 mm) veokid nende üksuste juurde, kelle lõigus toetusrelvad teotsevad.
4. Majandusvoori koondamine *Vesneri* ja k. 1900 väljaastumine *Luu n ja* suunas. Kaasa võtta kerged haavatud; üksustel saata haava- tud *Vesneri* as. kella 1900.
5. Pat. arstile haavatute ärasaatmiseks korral- dus ja SP likvideerimine k. 2030. Üks sani- tarkaarik anda katteosade ülema käsutusse.
6. Pataljoni ülema taandumiskäsk allüksustele.
7. Pataljoni adjutandi ja tangirühma saatmine *Luu n ja* sse rügilil abi korraldusse uuele po- sitsioonile luurele.

IV. Kompül 4. korraldused taandumiseks.

Jättes tegemata olukorra analüüsi, milline sisuliselt langeb suures ulatuses kokku patüli olukorra hindega, toome alljärgnevas tehtud üksikkorraldused kokkuvõetuna üld- disse käsku. Selle eesmärgiks on näidata, milliseid küsimusi tuleb lahendada kompü- lil. Patüli ajaarvestuse kohaselt võis kompül k. 1830 saada patüli korralduse taandumi- seks. Kompül 4. korralduses on u. 1 tund olukorra hindeks ja käskude andmiseks, milline aeg peaks olema küllaldane. Kok- kuvõttes tehtud korraldused oleksid järgmi- sed:

Rühmül I, II, III; rk rühmül I, II; tt püssi ül.; 37 mm srtül.; veltveebile.
23. 08. k. 1900 metsatukas „S“.

1. Pataljon taandub *Emajõe* lõunakaldale vas- tase kotti meelitamise ja hävitamise eesmärgil.
2. Pataljoni taandumist katab srkomp. ühes juurdeantud osadega *Möllat si* metsatuka loodeserval.
3. Kompanil avaldada vastupanu praegustel sei- sukohtadel kella 2100, mille järgi taanduda.
4. Selleks:
 - kontaktiosadeks jäävad III rühmast 1 kk jagu, I rühmast 1 l-jagu ja III rühmast 1 rk;
 - luurata lähiseid kattepositsioonile, millest läbipääsud punktides „A“ ja „B“;
 - laskuri- ja rk-rühmade, tt püssi ja 37 mm suurtüki veokid veltveebile koondada *Möll- at si* as. teele kella 2000, kuhu koonduda kompanil ühes juurdeantud osadega.
5. Kontaktiosadel asuda rühmalõikudes rühma- ülemaletelt kättenäidatud kohtadele k. 2045. Vastupanu avaldada k. 2300, igal juhul k. 2130. Tagasitõmbumist pärast ülesande täitmist ja edaspidist tegevust korraldab katteosade ülem.
6. Rk-rühmadel alata tagasilükkumist k. 2050. Rühmade koondamine kompani toetusjoone taga. Koondamiskoht luurata ja teatada. Tt- püssil ja 37 mm srt. lahkuda positsioonilt k. 2000 ja minna punkti „B“ ratturkompüli käsutusse.
7. III ja I rühmal alata taandumist k. 2100. Rüh- made koondamine toetusjoone taga. Koonda- miskohad luurata ja teatada. Kontaktiosad varustada 2 tü laskemoonaga ja rakettidega.
8. II rühmal taanduda pärast esijärgu rühmade möödumist.
9. Kõikidel rühmaülemaletel pöörata erilist tähe- lepanu sõjasaladusi reeta võivate peakirjade, dokumentide jne. hävitamisele.
10. HP tühjendada k. 2015; haavatud saata pa- taljoni SP-sse *Möllat si* as. Sanitaridel á 2 liikuda koos rühmadega.
11. *Kontaktiosade* taandumisel rida rohelist ra- kette.
12. Minu asukoht lahtikiskumisel II rühma ju- res. Kompani koondamispunkt *Möllat si* asunduses, kust edasilükkumine minu korral- dusel.

Tekib küsimus, kuidas kompül seesugu- se käsu edasi annab. Tõenäolisena näib, et kompül kõiki juhte enda juurde kutsuda ei

peaks valima metsatukk „S“ edela nurgas oleva võsa idaveerele, kus rühm koondub ja liigub läbi pkt. „A“ Mõllatsi as.

Ilmastik ja aeg: on hinnatavad vastavalt kompüli olukorra hindele.

Pärast lühidat olukorra hinnet rühmül käsib ühel sidevaatlejal kutsuda igast jaost à 1 mees, kaasa arvatud rk-jaod rühmüli KP-sse, kuna teisel sidevaatlejal leppemärgiga kutsuda kohale rühmavanem.

Kohale jõudnud rühmavanemale annab rühmül järgmise suulise käsu:

1. Meie taandume alates k. 2100 Mõllatsi as., kus kompül annab juhiseid edaspidiseks tegevuseks.
2. Taandumise läbiviimiseks teil uurata koos teie käsutusse tulevate igast jaost ühe mehega taandumistee.
3. Minu kava järgi taandumine teostub järgmiselt:
 - rk jaod algavad liikumist k. 2050 ja peavad k. 2100 välja jõudma metsatukk „S“ edela nurka, kust rk rühm koos liigub läbi pkt. „A“ Mõllatsi as. ja asetab relvad sealolevatele veokeile.
 - 4. jagu jääb kontaktiosaks, paiknedes pooljagudena 4. ja 1. jao pesadesse; 4. jao luurajale näidata taandumistee punkti „A“, kust jaol läbipääs, muudes suundades taandudes võib jagu sattuda kattepositsiooni tule alla.
 - 1. jalgu algab taandumist täpsalt k. 2100 ilma signaalita ja liigub laskurijagude vahekohta. Jõudnud laskurijagude kõrgusele, lahkuvad ka viimased positsioonilt. Liikumine teostada järestikkudes 50 m vahedel, alusjagu 2. jagu.
 - Rühm koondub jagude kontsentrilise liikumisega metsatuka „S“ edelaservas oleva võsa idaveerde, kust ühises kolonnis liigub läbi punkt „A“ Mõllatsi asundusse.
4. Taandumisteed jagudele märkida lubja maharaputamiseiga üksikutesse orienteerumispunktidesse. Lubu kaasa võtta g-vaatlejalt.
5. Pärast luure teostamist informeerida II rühma meie taandumiskavast.
6. Ülesanne täita kella 2015.

Käsu lõppedes on kohale jõudnud ka jagude mehed, kellega koos, lupja kaasa võttes, rühmavanem läheb taandumisteede luurele.

Järgmiseks kirjutab rühmaülem oma vasakpoolsele naabrile alljärgneva sedeli:

Kellele Leitnant Veski

Kuhu Kõrg. 86,1

„23.“ augustil 1936. a. k. 1920

Kust Kõrg. „K“

Nr. 17.

Kaart:

Minu taandumiskava valmib k. 2020.
Palun teatada, keda ja kuhu saadate tegevuse kokkukõlastamise läbiarutamiseks.
R. Nööp, ltn.

Seejärgi jätab rühmül ühe sidevaatleja KP-sse ja ühes teisega läheb ringkäigule jagude juurde. KP jäänud sidevaatlejale teatab, et selle jao lipp pannakse püsti jao signaalpunkti, millise jao juures rühmül asub.

Rühmaülem rk rühmüli ja jagudele annab teada sama, mis eespooltoodud käsus rühmavanemale. Ruumi kokkuhoiu eesmärgil kõnelusi üksikutes jagudes siinkohal ei tooda, kuna kõnelused üldjoontes sisalduvad eespoolöeldud. Igas jaos peale muu rühmül kontrollib kellasid ja käsib kõik pealkirjad ning paberid, mis kuidagi sõjasaladusi võivad reeta, kokku korjata ja hävitada.

4. jao kõnelus on veidi pikem, kuna siin rühmül teatab 4. jaole kui kontaktijaole, et 1. jagu jätab maha oma pesasse 1 tü laske-moona ja raketid ühes püstoliga. Jao tegevus seisab rühma lõigu tule markeerimises, selleks peab kk oma positsiooni vahetama, liikudes ühest pesast teise, luues vastasele ettekujutuse reast kk pesadest.

Jagu peab tingimata kohal püsima kuni k. 2130, tarbekorral langedes pealetungivale vaenlasele ohvriks. Pärast k. 2130 võib jagu taanduda vastase ülekaalukal survele läbi punkti „A“. Taandumisest teatada kattepositsioonile rea roheliste raketitega. Vastupanu maksimum on k. 2300, mil kattepositsioonilt tehakse korraldus äratulekuks. Kontaktiosad koonduvad Mõllatsi as. ja Kilgi kõrtsi juurest tulevatele teede ristile leitnant N käsutusse.

Kontaktiosadel asuda kohtadele kella 2045-ks.

Selle ringkäiguga võib rühmaülem valmis jõuda kella 2015, mil jõuab luurelt tagasi rühmavanem. Selleks ajaks on tõenäoliselt ka vasakpoolset naabrilt saabunud teatis, kes ja kuhu ilmub taandumiskavade kokkukõlastajaks. Enda volinikuna saadab rühmaülem III rühmavanema.

Rühmaülema töö oleks veel kord läbi käia positsioon ja kontrollida jagude arusaamist ülesandest ning k. 2100 lahkuda koos 1. jaoga positsioonilt rühma koondumiskohta.

Pommitamine pikeerides.

Võib täiesti eksimata öelda, et kõigis riikides, kus aga olemas lennukivägi, on viimastel aastatel hakatud katsetama ja kasutama üht uut ja senisest erinevat pommitamisviisi — pommitamist pikeerides. Samuti on seda tehtud ka meil, mispärast tahan käesolevas kirjutises selgitada eesnimetatud tegevusega seoses olevaid küsimusi.

Nagu teada, sünnib pikeerides pommitamine sel teel, et lennuk lendab 3000—6000 m kõrgusel märgi kohale, kus asub peagu vertikaalsesse pikeesse suunaga märgi peale ja laskudes niimoodi kuni 600—700 meetrini, vabastab seal pommid, mille järele läheb üle horisontaallennule, või kasutades pikeerimisel kogutud kiiruse tagavara, tõuseb tagasi kõrgusesse (v. „Sõdur“ nr. 35/36 — 1935. Major V. Post, „Lennuk ranna- ja merekaitse relvana“).

Nimetatud pommitamisviis võeti esimesena kasutusele Ameerika Ühendriigis 1936. a. ja nähes ette selle pommitamisviisi tõhusaid tulemusi, oli järgmisel aastal ameeriklastel valmistatud juba kaks lennuki tüüpi — nimelt Martin 125 575 HJ Pratt & Whitney „Hornet“ mootoriga ning teiseks Curtiss F 8 C — 7 575 HJ Wright „Cyclon“ mootoriga, millistel sooritati juba üksikasjalikke katseid, et saada selget ülevaadet pikeerides pommitamise paremustest ja leituda vajalikke abinõusid näit. sihikuid jne.

Nagu Maailmasõja ajalooost teame, teostati esimesed pommitamisretked võimalikult madalalt, et seega saavutada suuremat tabamistäpsust. Mõned aastad hiljem sundis aga kiiresti arenenud õhukaitse pommitajaid oma ülesandeid juba palju kõrgemalt täitma ja lõpuks võidi pommitada kas ainult öösiti või niivõrd kõrgel, kus õhukaitse relvade tuli polnud enam hädaohtlik. Kuna aga suurelt kõrguselt heidetud pomm väga harva tabas märki, eriti veel siis, kui viimane oli väike, siis selle all kannatasid tunduvalt pommitamise tagajärjed.

Horisontaal lennul vabastatud pomm ei lange mitte vertikaalselt, vaid hoo tõttu viiakse vabastamise kohalt hulk maad edasi. Kui kaugele aga pomm vabastamise kohalt kantakse, oleneb lennuki kiirusest V ja kõrgusest, kust pomm vabastatakse, või õigemini ajast t , kui kaua pomm sellelt kõrguselt langeb. Edasikantud tee pikkus ehk $k a n d v u s e$ suurus võrdub

$V \cdot t$, kus

V — lennuki kiirus m/sek.

t — pommi langemise aeg sek.

See on aga puht teoreetiline arvutus, kuna tegelikus olukorras on väga palju asjaolusid, mis mõjutavad, et pomm ei lange mitte oma teoreetilist traektooriumi mööda, vaid mööda n. n. tegelikku traektooriumi. Peamiseks mõjundiks on siin õhutakistus. Õhutakistuse mõjul seega tegelik $k a n d v u s$ lüheneb. Teiseks mõjundiks on tuul, mis pommile kohe tema vabastamise momendist alates oma mõju avaldab ja viib ta kõrvale arvestatud suunast. Seda kõrvalekaldumise suurust võime samuti välja arvutada, nagu kandvuse suurust, s. t.

Vt. t , kus

V — tuule kiirus m/sek.

t — pommi langemise aeg sek.

Siit näeme, et meil on olemas võimalusi kandvuse suuruse väljaarvutamiseks ja seega pommi maaga kokkupuute punkti ära määrata, kuid võttes arvesse seda, et õhutihedus, temperatuur, tuul, ega ükski teine pommilangemist mõjutav tegur pole oma suuruses täpsalt kindlaksmääratavad, kuna nad on alaliselt muutuvad ja teiseks erinevad väga tihti kohapealsed andmed pommihete punktis olevatest. Sellega meie teeme arvutuses vea ja mida hädaohutumas tsoonis — kõrgemal — tahame pommitada, seda suuremaks lähevad meil arvutuse vead.

Maailmasõja ajal tuldi mõttele, leida võimalus pommisid vabastada nii, et nad algaksid langemist mitte kaares, vaid vertikaalselt. Selleks sakslane dr. Bendemann ehitas lennukile surutud õhuga täidetud seadise, milline siis soovitud kohal heitis pommi välja vastupidiselt lennuki liikumise suunale kiirusega, mis vastas lennuki edasiliikumise kiirusele. Sellega võeti pommilt ära tema edasiliikumise kiirus ja pomm pidi langema vertikaalselt, alludes vaid tuule kõrvalekande mõjule. Teatavasti aga see pommitamise viis pole praktilist kasutamist leidnud.

Vaatamata sellele, et eelnimetatud viis võimaldab meil pommi vertikaalselt langema panna, kaldub ta tuule mõjul küllalt tunduvalt kõrvale, näit. langeb 4000 m kõrguselt pomm maani 30 sek. ja võttes tuule kiiruseks 5 m/sek., siis

Vt. $t = 5.30 = 150$ m,

näitab, et isegi võrdlemisi suurte märkide tabamine on siin küsitav.

Hea lahenduse sellele olukorrale tõi pommitamine pikeerides. Siin ohutus kõrguses lähenetakse märgile, kus alatakse pikeerimist. Pikeerimisel pommid saavad suuna ja langemise kiiruse, mis vastab lennuki pikeerimise suunale ja kiirusele. (Lennuk saavutab pikeerimisel kiirust umbes $500 \text{ km/t} \cong 140 \text{ m/sek.}$) Vabastades pommi pikeerimisel, omab see juba teatud algkiiruse (140 m/sek.), mille tõttu ka pommi langemise aeg väheneb ja kuna pommi vabastamine sünnib väikeselt kõrguselt, jääb pomm seega ainult lühikest aega kõrvalevaldmõjude alla. Eespoolnimetatud „Sõdur“i“ numbris on toodud arvutus selle kohta, mis näitab, et vabastades pomm 700 m kõrgusel, kaldub ta 5 m/sek. puhuva tuule mõjul 20 m märgist kõrvale. See on juba küllalt suur selleks, et väikeste märkide pommitamisel teda arvestada. Ja seda lendur teebki, sihtides vastava paranduse võrd kõrvale, kui tal on teada tuule suund ja vähemalt umbkaudnegi tugevus. Täpsalt analoogiliselt tuleb lenduril parandust teha ka lastes sünkroniseeritud kuulipildujaist maapealsesse märki. Nagu teame, kandub tuule kiiruse juures 5 m/sek. 100 m kõrguselt kuulipildujast lastes tabamiskese $0,68 \text{ m}$ kõrvale, 300 m kõrguselt lastes $2,23 \text{ m}$ ja 600 m kõrguselt lastes isegi $5,24 \text{ m}$, kuigi kuuli algkiirus on kuni 6 korda suurem kui pommil.

Kuna horisontaallennul pommitades on pommitajad õhukaitse relvade vastutegevuse tõttu sunnitud oma pommid heitma suurelt kõrguselt, on pik. pomm. võimalik laskuda nii madalale selle tõttu, et pikeerimisel suure nurkkiiruse tõttu õhukaitse relvad pole suutelised neid tabavalt tulistama. Samuti on pik. pommitamist tihti võimalik läbi viia täiesti ootamatult, suutes vahest isegi pommitamise enne lõpetada, kui õhukaitse jõuab tegevusse astuda.

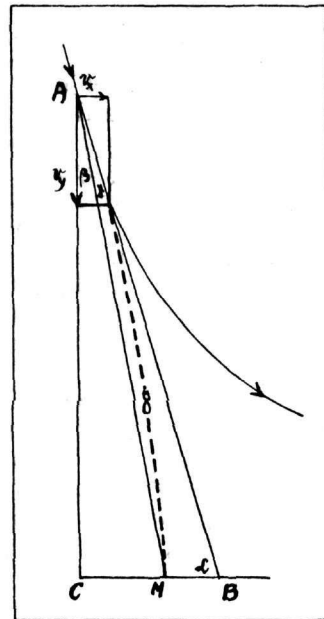
Kõige tähtsam, mis aga pik. pomm. võrdlemisi laia leviku on põhjastanud, on suur tabamistäpsus ka väikeste märkide pommitamisel. Pommitades horisontaal lennult 6000 m kõrguselt, on 50% hajumisraadius umbes 95 m ja ülejäänud pommidel 200 m . See on hea väljaõppe tulemus ning saavutatud rahuajal. Lahinguolukorras esineb tihti eriti tähtsaid märke, mis on aga võrdlemisi väikesed ja kõvasti õhukaitse poolt kaitstud. Seesuguseid märke pole muul viisil võimalik hävitada, kui pikeerides pommitamisega.

Pikeerides pommitamise põhimõtteid ja pommitamise iseäraldusi.

Selle pommitamisviisi juures pommitamise tagajärjed olenevad:

- pikeerimise nurgast;
- pikeerimise kiirusest, mis pommile annab tema algkiiruse;
- pommitamise kõrgusest (pommi vabastamise kõrgusest);
- tuulest.

Lennuk pikeerib nurga all α suunas AB, kusjuures pomm vabastatakse punktis A. (V. joon. nr. 1.) Kui pomm vabastatakse, saab ta lennukilt kiiruse V, milline

Joon. № 1

võib jagada kaheks komponendiks V_x ja V_y , milliste suurus oleneb lennuki kiirusest (V) ja pikeerimise nurgast α . Komponent V_y annab pommile kiiruse, component V_x tagab seda, et pomm ka pärast vabastamist liiguks endises, s. t. pikeerimise suunas. Kui pommi langemise aega märkida tähega t , siis edasikantud maa pikkus oleks

$$V_x \cdot t.$$

Pomm aga millalgi ei käi ära teekonda $V_x t (= CB)$, sest pommi vabastamise momendist peale hakkab pommi peale mõjuma õhutakistus, ning teekonna pikkus kujuneb

$$V_x t - K,$$

kus K on õhutakistuse koefitsient ja tema suurus oleneb pommi kujust, lennuki (pikeerimise) kiirusest ja pommi

vabastamise kõrgusest. Seega tegelikult pomm ei lange mitte punkti B, vaid punkti M, käies ära tee CB—BM. Märki tabamiseks ei ole meil siis vaja mitte arvestada pikeerimise nurka α , vaid on vaja teada sihtimisnurk β . Tegelikult pik. pom. juures ei arvestata ka mitte nurka β , vaid pikeerimise suunda (AB) ja sihtjoone (AM) vahelist nurka γ , milline on

$$90^\circ - (\alpha + \beta)$$

ja moodustab tõelise sihtnurga pik. pommitamisel. Seda nurka arvestatakse pommitamisel ja kõrvalesihtimist teostatakse kolmnurga ABM külje BM võrra.

Pik. pommit. on seega tähtsaim nurga γ määramine. Teoreetiliselt on seda võimalik väga täpsalt välja arvutada, kuid praktiliselt ei saa neid andmeid aga kuidagi kasutada, sest pikeerimise juures on nimelt kõik tabamistäpsust mõjutavad tegurid väga kiirelt muutuvad ja selle tõttu ka tehtud arvutuse tagajärjed iga silmapilk isesugused. Nii muutub kõigepealt meil kiirus, milline ühtlaseks muutub alles pärast „piirikiiiruse“ saavutamist, s. t. mil lennuki osade õhutakistus võrdub lennuki kaalule. Täpsa arvutamise juures tuleb meil aga kõrguse vähenedes arvestada uuesti kiiruse vähenemist. Kuna lennuk suurelt kõrguselt pikeerides, kus õhutihedus on palju väiksem, on saavutanud piirikiiiruse, siis maapinnale liginedes, suurenenud õhutiheduse tõttu suureneb ka õhutakistus ja vähendab sellega lennuki pikeerimise kiirust. — See on aga arvestatav ainult teoreetiliselt arvutamisel, ega tule praktiliselt käsitusele.

Siis püüab veel muutuda pikeerimise nurk. Nagu teada, on lennuki kandepindade tõstejõud (üks üldise õhutakistuse komponent jõududest), kui lennuk lendab horisontaalselt, suunatud vertikaalselt ülespoole, s. t. risti liikumise suunale, kusjuures tema suurus on muutuv lennuki kiiruse suurenedes valemil

$$R = K S V^2$$

põhjal, kus

R — on õhutakistus (rindtakistuse ja tõstejõu resultantjõud)

K — õhutakistuse koefitsient,

S — kandepinna projektsioon m^2 ,

V — lennuki kiirus m/sek .

Kui suurendame lennuki kiirust, suureneb ka tõstejõud. Pannes lennuki pikeesse, jääb tema tõstejõud mõjuma ikka risti lennu suunale, seega 90° pikee juures — horisontaalselt. Kui lendur asetab lennuki teatud nurga all pikeesse, siis ta märkab kest-

val pikeerimisel, et pikeerimise nurk püüab väheneda, mis on seletatav sellega, et pikeerimisel lennuki kiirus suureneb, millega kaasas käib ka tõstejõu suurenemine. Kuna aga tõstejõud mõjub risti lennu suunale, püüab ta lennukit vedada lähemale pikeerimise vertikaalile, seega pikeerimise nurka vähendades.

Siis veel üks tegur — kõrgus, milline pommi vabastamise eel muutub otse kohutava kiirusega ($140 m/sek.$), ega võimalda seepärast ka kasutada mingisuguseid keerukaid sihtimise abinõusid, kui tahetakse tagada, et pommid saaks vabastatud enam-vähem õigel ajal.

Sihtimise ja pommitamise abinõud.

Nagu juba nimetatud, ei saa siin esineda keerukaid sihtimise vahendeid, millised köidaksid lenduri tähelepanu liiga enese külge, kuna selle tõttu võib jääda hiljaks nii pommi vabastamine, kui ka lennuki pikeest väljavõtmine, sest $600 m$ kõrguselt pommi vabastanud lennuk suudab saavutada horisontaallennu alles veidi kõrgemal kui $100 m$. Kuna meie aga teame, et pikeerimisel lennuki kiirus on umbes $140 m/sek.$, siis näeme, kui suure täpsusega tuleb kõrgust hinnata, et mitte kiirelt väheneva kõrguse tõttu pommi vabastamisega hiljaks jääda. Selle raske küsimuse lahendamise juurde on jäänud paljud sihikute ehitused seisma.

Esimene abinõu, mida pik. pomm. juures kasutatakse, on nurgamõõtja, mille järele lendur määrab pikeerimise alguse. Lennukeis, kus on avar vaade ette-alla, sobib harilik lihtne mehaaniline seade, millel on ära märgitud pikeerimise nurgad, ning mille abil sihtides märki peale, määratakse kindlaks pikeerimise algus. Kui see on lennuki konstruktsioonis võimalik, siis antakse see nurgamõõtja lenduri käsitada, asetades selle kas küljelt või läbi lennuki põhja tehtud avause vaatamiseks. Pole selleks aga sobivat kohta, siis jäetakse, kaheistmelistel iennukitel, pikeerimise alguse määramine kaaslendaja hooleks.

Tähtsam sihtimise abinõu on aga see, millega määratakse eespoolnimetatud sihtnurk — γ , sest sellest oleneb pommitamise täpsus. Selle nurga suurus oleneb aga kolmest muutuvas tegurist: pikeerimise kiirusest, pikeerimise nurgast ja pommit. kõrgusest. Tegelikult peaks lendur siis neid kõiki arvestama. Kuna need tegurid oma iseloomult on aga vajaliku täpsusega ras-

ked määrata, on püüe ehitada sihikut sarnast, mis teeks seda automaatselt.

Sihiku ehitusel võib välja minna kolmest eri lähtekohast:

- sooritada pikee ettenähtud nurga all, millele siis vastaks pommitamiseks ettenähtud kõrvalesihtimise suurus;
- vabastada pomm määratud kõrguselt,
- vabastada pomm, kui ettenähtud kiirus on saavutatud.

Praktilised kogemused on näidanud, et parimaks osutub teine juhust, kus pomm vabastatakse pommitamiseks ettenähtud kõrguse saavutamisel. Siin sihiku peamise osana on seega üks äärmiselt täppis ja tundeline kõrgusenäitaja. Kui lendur aga pikee-

rimise juures on sunnitud jälgima nii märki kui ka kõrgusenäitajat, siis kannatab selle all tabamistäpsus, seepärast on siin vajalik seadis, mis lendurile automaatselt annaks märku miinimumkõrguse lähene misest.

Tuule arvesse võtmise küsimused sihiku juures on veel problemaatilised. Et tuul pommi kõrvale kannab, see on teada, kuid kuivõrd palju ja millises suunas tuul tegelikult puhub, seda on lenduril pikeerimise algades väga raske määrata. Seepärast siis ka sihikute juures sihtnurga seadmisel tuult arvesse ei võeta. On aga lenduril teada tuule suund, teeb ta sihtimisel vastava paranduse analoogiliselt sellele, nagu seda tehakse kuulipildujast laskmisel. (Järgneb.)

Tagala julgestamise põhimõtteid RKKA sõjakirjanduse valgustusel.*)

Tagala organiseerimise küsimustele on vene sõjakirjanduses pühendatud väga palju tähelepanu. Nii mõõdnud aasta kui ka käesoleva aasta „Vojennõi Vestnikus“ leiame mitmeid artikleid, mis käsitlevad tagala, eriti tagala julgestamise küsimusi. Pole huvitusetu tuua ära siin lühidalt mõningaid neid põhimõtteid, et saada ettekujutust RKKA tõekspidamisest tagala organiseerimise ja eriti tagala julgestamise alal.

Tagalarajooni sügavuseks loetakse:

— rügemendi ešelonis poolepäeva teekond, ja

— diviisi ešelonis — ühepäeva teekond.

Pindalalt (PU — 29 alusel) diviisi tagalarajoon kaitsel normaalarinde juures (8 km) on ca 360 km², laial rindel — 1080 km², kuna pealetungi lahingus — ca 150 km². Sellel maa-alal paigunevad mitmesugused tagalaosad ja -asutised.

Tagala osadele osutuvad ohtlikeks vastaste:

— suurtükiväe kaugetuled (eriti rügemendi tagalarajoonis, sest viimane asub eesliinile võrdlemisi lähedal);

— õhukallaletungid;

— maapealsed kallaletungid:

a) läbimurrete puhul, ja

b) aviodesandi (parašütismi) teostamisel.

Vastase kallaletungi objektideks tagala-

rajoonis osutuvad kitsustikud, sillad, tagalaasutised, vahetuspunktid (nagu LP-d, EP-d jne.).

Tagalaosade ja asutiste julgestamiseks kaasaja lahingus on täiesti ebaotstarbekohane eraldada eriosi ja üksusi. Iga tagalaosa ja -asutis peab oma rajooni ise julgestama ja kaitsma. Samuti tuleb neil arvestada iseseisvalt õhu-, tangi- ja gaasikaitset.

Soovitatakse ära kasutada julgestamise eesmärgil $\frac{1}{3}$ koosseisust, kuna $\frac{2}{3}$ täidaks oma otseseid ülesandeid.

Iga hobusemees ja masinajuht kaasaja lahingus peab olema hästi relvastatud, et teda võiks ära kasutada oma osa julgestamiseks ja kaitsmaks.

Kaasaja lahingus iga tagalaasutis või -osa sõltumatult rindel teotsevate osade materjalsete vajaduste rahuldamisest peab alati evima lahingujõudude arvendi juhuks, kui vastane tungib talle ootamatult kallale, ja samuti julgestusteenistuse pidamiseks.

Peale selle tagalaasutiste ülemad peavad olema teadlikud oma naabritest.

Lahingujõudude arvendina soovitatakse vooride juures järgmist arvestust: iga kolme veoki pealt häire korraks eraldatakse 2 — laskuriteks ja 1 — hobusemeheks. Sellise arvestuse juures 12 veokilt moodustatakse ajutine lahingrühmitus — jagu (1 jao-ülem, 7 laskurit ja 4 hobusemeest). Iga sõrärane jagu nummerdatakse. 3—5 jagu moodustaks rühma, mida juhib tagalaasutise ülem (või vooriosa ülem).

*) „Vojennõi Vestnik“ nr. 10 ja 12 — 1935 ja nr. 4 ja 5 — 1936.

Igal vooriosa- või tagalaasutise ülemal peab iga hetk olema valmis tegevusekava ja määratud kindlaks signaalid meeskonna alarmeerimiseks. Vastase madalalt lendavate lennukite vastu võitlemiseks peab iga osal ja asutisel olema määratud valvejagu.

Tagala julgestamise viisid on sõltuvad olukorrast. Ka abinõusid on mitmeid. Nii näiteks ratsaväe kallaletungide puhul soovitatakse moodustada veokitest ammutunud „wagenburgi“. Ei tohi unustada ka juhuslikult vooriosa või tagalaasutise juures asuvaid kuulipildujaid, näit. remonteeritud kuulipildujad. Soovitatakse hoida säärase tagalaasutiste juures, kus kuulipildujad võivad olla, ka teatav arv klp. padruneid, et tarbekorral oleks võimalik klp. rakendada tegevusse.

Rännakute sooritamisel soovitatakse vooriosadele anda juurde tangitõrje relvi.

Ootamatute maapealsete kallaletungide vältimiseks kaitseolukorras peetakse vajalikuks välivahtkondade määramist 0,5—1 km kaugusele. Parimaid laskureid tangitõrjerelvade puudumisel varustatakse soomustlābistavate kuulidega ja käsigranaatide pundardega. Rännakul iga tagalaosa või -asutise ülem peab arvestama ainult oma jõudu. Erilise julgestuse või katteosa puudumisel eraldatakse ette ja külgedele piilureid. Piilkonda määratakse mees koos oma veokiga. Säärase piilurid-veokid liiguks 0,5 km kaugusel voorikolonn ees. Teine umbes sarnane voorijagu võib liikuda voorikolonn sabas ca 300 m kaugusel. Kui maršruudi üldsuunas kulgeb paralleel-teid ca 0,5 km kaugusel, siis on otstarbekohane määrata ka külgi piilureid (3—6 veokit). Seega julgestuseks oleks määratud tavaline määrustiku norm — $\frac{1}{3}$ koosseisust.

Peale aktiivsete julgestusabinõude tagalaosa või -asutise ülemal tuleb arvestada ja kasutada passiivseid abinõusid:

- luuret, vaatlust ja vahetut julgestust;
- maastikule kohanemist ja moondamist;
- mitmesuguseid insenerilisi kaitseabinõusid;
- gaasikaitset, ja
- tulekaitse abinõusid jne.

Tagala julgestamine rügemendi ešelonis.²⁾

Alljärgnevalt on toodud konkreetsete näidete varal ära need põhimõttelised küsimused, mida tuleb kaasaja lahingus lahendada üksikute tagalaalal teotsevatel isiku-

tel rügemendi piirides. Veidi pikemalt on peatatud relvuri ja töökompüli tegevuse juures.

Üldolukord. 27. l. rügement hargnes lahingkorda, et tungida peale Jakuteva, Bojarštšina, dv. Lui rindel. I pataljon — paremal tiival, II pataljon — vasakul tiival ja III pataljon teises järgus II pataljoni järel. Rügemendi staap dv. Jaskova. Rügemendi laskemoona (padrunite) punkt (LP — meie mõiste kohaselt) — dv. Sloboda. Tema läheduses Triputši juures PA (rüg. srtr.) laskemoonarühm ja Perežizõ juures vet. arstiabiandmise eelpunkt. Rügemendi med. arstiabiandmise punkt (SP) Sidorovtšõ juures, kuna 9. srtr. rügemendi II divisjoni (toetab 27. l. rügemendi tegevust) laskemoonarühm Võgonitši juures. 9. l. diviisi staap asub Duškovo härrastemaja juures asuvas viinavabrikus, kus ka seatud üles õhukaitseks (PVO) zeniitkahurid (üks kolmest punktist) ja diviisi staabi ja rügemendi LP vahelisel ma-alal üks õhukaitse kuulipilduja.

Rügstabüli korraldusel alluvad rügemendi laskemoonaga varustamise ülemale ka PA laskemoona rühm ja vet. arstiabiandmise eelpunkt (vt. skeem nr. 1).

Laskemoona ülem³⁾ tegevus.

Laskemoona ülem kõigepealt õpib tunda ümbritsevat maastikku. Järgnevalt arvestab oma jõude ja abinõusid: kaks aj. jagu moodustatakse rügemendi laskemoona punktist ja kaks — PA laskemoona rühmast; kokku ajutine lahingurühmitus ca ühe rühma suurus. Õhukaitse suhtes laskemoona ülem on tagatud diviisi staabi juures asuvast õhukaitse kahurist.

Maapealse julgestuse eesmärgil laskemoona ülem määrab kaks posti:

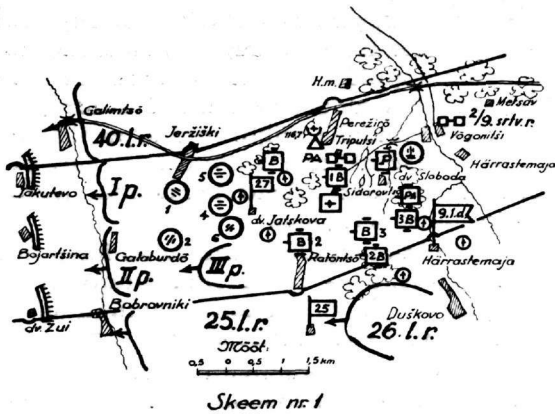
- nr. 1 — kõrgendikule idapoole Perežirõ — 3 meest rügemendi LP-st, ja
- nr. 2 — kõrg. 116,7 — 3 meest PA laskemoona rühmast.

Õõseks paneb välja salad (2 meest rüg. LP-st) silla juurde, mis 0,5 km Sloboda'st põhja pool ja 2 meest Perežirõ põhja servale). Postid varustatakse signaalkahuritega.

Vastase maapealse kallaletungi puhuks laskemoona ülem seab kokku üksikasjalise tegevuskava. Selles nähakse ette, kui vastane tungib kallale:

²⁾ „Vojennõi Vestnik“ nr. 4 — 1936, lk. 59—65.

³⁾ Natšalnik boevovo pitanija strik. polka — meie mõistelt rüg. relvurohvitser.

Skeem nr. 1

- idapoolt Perežirõ, siis rüg. LP-st (PPP-st) määratud jaol kaitsta silda, mis 0,5 km põhjapool Sloboda küla ja jaol, mis määratud PA laskemoona rühmast, kaitsta mäeharja, mis 0,5 km lõunapool Perežirõ;
- üle Perežirõ ja sellest läänepoolt, siis PPP-st määratud jagu kaitseb mäeharja Sidorovtšo — Võgonitši tee lõikekohal (dv. Sloboda'st 0,5 km loode pool) ja PA laskemoona rühmast määratud jagu kaitset Triputši põhja ja loode serva.

Kahte ülejäänud jagu laskemoona ülem arvestada ei saa, sest $\frac{1}{2}$ meeskonnast võib igal juhul olla laskemoona juurdeveo teenistuses. Juhul, kui nad on vabad ja kohal, siis moodustatakse neist varu. Juhtumil, kui osutub vooris asuma 1—2 klp., siis kõvendatakse nendega valve jagusid. Igal juhul antakse teotsevatele jagudele välja soomustlõhkestavaid kuule ja käsigranaatide puntraid.

Rügemendi staabi 5. pkülile laskemoona ülem esitab skeemi oma rajooni julgestamise üle.

Transpordi kompüli tegevus.

(Vt. skeem nr. 2.)

105. laskurirügement, tungides peale kirded edela suunas, jõudis 05. 09. kella 12:00: II pataljon — Punane mets, III pataljon — punase metsa küla joonele. I pataljon oli teises järgus III pataljoni järel. Rügemendi staap — F. Bolokter. Rügemendi med. arstiabiandmise punkt (SP) üle viidud Verestšaki külla. PA laskemoona rühm Tokariškist lõunapool. Rügemendi padrunite punkt (LP) (s. t. rügemendi transportkompani II rühma jagu) Tokariški lääneserval. Vet. arstiabiandmise eepunkt Tokariški juures õllefabrikus ja 105. l-rügemendi voori II ešelon — Magentsõ's.

35. laskuridiviisi staap — S. Šaptunovtšiznas. Diviisi laskemoona vahetuspunkt (LP) metsas, mis Silistšinentõ'st kirdesse. Diviisi staabi õhukaitses (PVO) suurtükid kolmes punktis: Silistšinentõ'st edelasse, Magentsõ'st kirdesse ja dv. Gaiduki'st põhjapool.

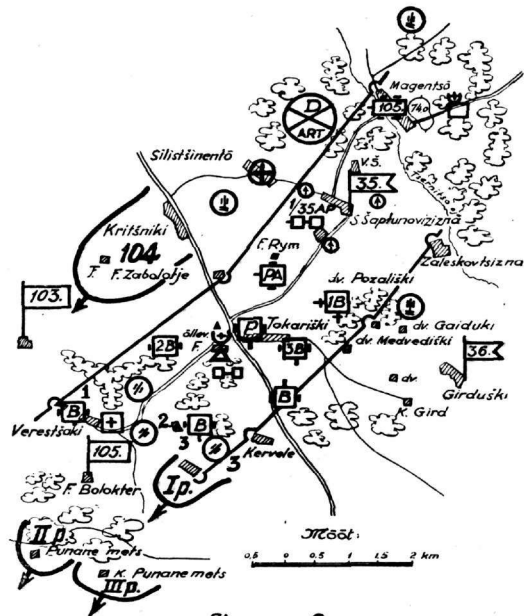
105. laskurirügemendi voori II ešeloni ülem — transportikompl asetab oma kompani (ilma laskemoona jaota) Magentsõ külla. Veterinäär laatsaret — Magentsõ külast idapool asuvas metsas.

Hinnates ümbritsevat maastikku transportikompl pöörab tähelepanu metsatukkadele; Tšernitsõ oja on madal ja org kuiv, mis ei moodusta enesest takistust.

Õhukaitses eesmärgil määrab valvejao juhuks, kui vastase lennukid peaksid ilmuma Magentsõ küla kohale. Õhukaitses suhtes arvestab veel seda, et ta vooriosa on soodsalt kaitstud õhukaitses kahurite tule poolt.

Maapealset julgestust ja kaitset organiseerib ta järgmiselt: saadab välja lähedal-asuvasse metsatukkadesse liikuvad patrullid; metsa servadele valmistatakse raidtõkked.

Ümbritsevate metsade tundmaõppimise ja transportikomplile selgus, et tangiohtu võib oletada Magentsõ külast põhja ja loode poolt, kus head lähised. Juhul, kui rügemendi relvtõkkojas osutub mõni parandatud kuulipilduja või suurtükk, siis need varustatakse vastava laskemoonaga ja asetatakse Magentsõ küla põhja ser-

Skeem nr. 2

vale. Tangitõrje miinid asetatakse 0,5 km Magentsõ'st põhja poole. Raidtõkete valmistamine ida- ja läänepool Magentsõ küla metsatukkades, kui selleks järgneb rügemendi staabi korraldus, teostatakse kohalike elanike tööjõuga.

Julgestuse eesmärgil paneb ta välja kolm vaatlusposti:

- nr. 1 — kõrg. 74,0 juurde;
- nr. 2 — Magentsõ küla põhjaservale, ja
- nr. 3 — Magentsõ küla kaguservale.

Üks hobusemeestest moodustatud ajutisi jagusid määratakse valve jaoks ja varustatakse soomustlähbistavate kuulidega ning käsigranaatidega. Valvejaos vaatlejad jälgivad postidelt antud signaale. Teine ajutine jagu määratakse piilkonna teenistusseks.

Vastase maapealse kallaletungi puhuks transpordikomplü koostab tegevuskava kolmes variandis:

I variant: kui vastane ilmub põhjast, siis üks ajutine jagu võtab oma alla küla põhjaserva; teine jagu — kõrg. 74,0 põhjalängu; juhtumil kui on kohal ka kaks ülejäänud aj. jagu, siis need moodustavad varuosa (laskurirügemendi vööri II ešelon võib moodustada kuni 4 aj. jagu).

II variant: kui vastane ilmub idast ja kagust, siis üks jagu võtab oma alla kõrg. 74,0 ja teine jagu — küla kaguserva; varuosa jääks küla põhjaservale.

III variant: kui vastane ilmub, siis üks jagu võtab sisse positsiooni põhjapoolsilda, mis ületab Tšernitsõ jõe ja teine jagu — lõunapoolsilda; teised jaod nende kohal olles koonduvad kõrg. 74,0 juurde.

Laskemoona rühmüli tegevus.⁴⁾

(Vt. skeem nr. 1.)

Pataljoni laskemoona punkti sageli koonduv kuni 20 mitmesugust veokit. Nende isiklikust koosseisust laskemoona rühmül võib moodustada kuni 2 ajutist laskurijagu.

Rügemendi staabi 5. jaosküli korraldusel laskemoona rühmül peab kaitsma ja julgestama rajooni, mis kõrg. 116,7 ja Iuržiški vahelisel maa-alal rindega põhja ja loodesse.

Kohalikest oludest tingituna pannakse ülesande täitmise eesmärgil välja kompleks-vaatluspost nimeta maja loodeküljele ja piilurid metsatuka põhjaservale, mis asub pataljoni LP-st põhjapool.

⁴⁾ Komandir vzvoda pitaniya 1/27sp — meie mõiste kohaselt pataljoni LP juhataja (tegevus).

Pidades silmas, et I diviisi patarei asub LP-le võrdlemisi lähedal, laskemoona rühmül võib leppida kokku (parem on veel, kui seda korraldab rügemendi staap), et viimasest pandaks välja vaatluspostid vastavate metsatukkade servadele. See olukord kergendaks rühma toimkonna teenistust ja säästaks jõude.

Ohukallaletungide korral tuleb hästi varjuda. Teiseks — rügemendi staabi (resp. KP) juures olev õhukaitse-kuulipildujate rühm tagab LP-d küllaldaselt.

Mehhosade kallaletungi puhul LP peab end varjama metsasügavuses, kusjuures metsatukkadest võetakse vastase mehhosad tule alla soomustlähbistavate kuulidega ja käsigranaatidega. Tangitõrje miinide olemasolul mineeritakse kaks juurdepääsuteed (põhjast ja läänest).

Võttes kokku eeltoodut, näeme, et venelased tagala julgestamise alal rügemendi ešelonis:

- moodustavad vooriosadest ajutisi laskurirühmitusi (jaod jne.), varustades neid soomustlähbistavate kuulidega, käsigranaatide pundardega ja tarviduse korral andes neile juurde veel kuulipildujaid;
- LP-de vahetuks julgestamiseks ja kaitseks pannakse välja vaatlus- ja vahiposte alarimeerimise kui ka kaitse ülesannetega;
- vastase osade kallaletungi puhul vastav tagalaosa või asutise ülem peab oma ajutiselt moodustatud laskurirühmitusega lööma tagasi vastase kallaletungi ja kaitsma antud tagalajooni;
- tagalaosa või -asutise juhil peab olema valmis iga hetk tegevuskava vastase kallaletungide puhuks.

Kõigest sellest järeldusi:

- tagalaosade ja asutiste isikliku koosseisu väljaõpetamisele tuleb rohkem rõhku panna; väljaõppe peab toimuma samasuguse järjekindlusega, nagu see teostub lahinguüksuste komplekteerimise eesmärgil;
- kaasaja lahingus vööriüksuste komplekteerimiseks ei ole enam kõlblikud vähese lahingulise väljaõppega „rivid“; ka hobusemees peab olema võimeline samuti teotsema iseiseisvalt mitmesugustes keerukates olukordades kui seda iga lahinguüksuse sõdurgi.

—nt.

Eesti allveelaevad lasti vette.

Eesti allveelaevade vettelaskmine Inglismaal Barrow ja Furnessis toimus 7. juulil vastava kava kohaselt väärika pidulikku-sega. Londonist olid sõitnud kohale selleks puhuks Eesti saadik A. Schmidt abikaasaga; Briti admiraliteedi esindajana admiral sir Percy Addison abikaasaga, Barrow ringkonna parlamendiliige sir Jonah Walker-Smith abikaasaga ja Vickersi peakontorist direktor L. Leveson abikaasaga ja välisosakonna juhataja G. Sinclair.

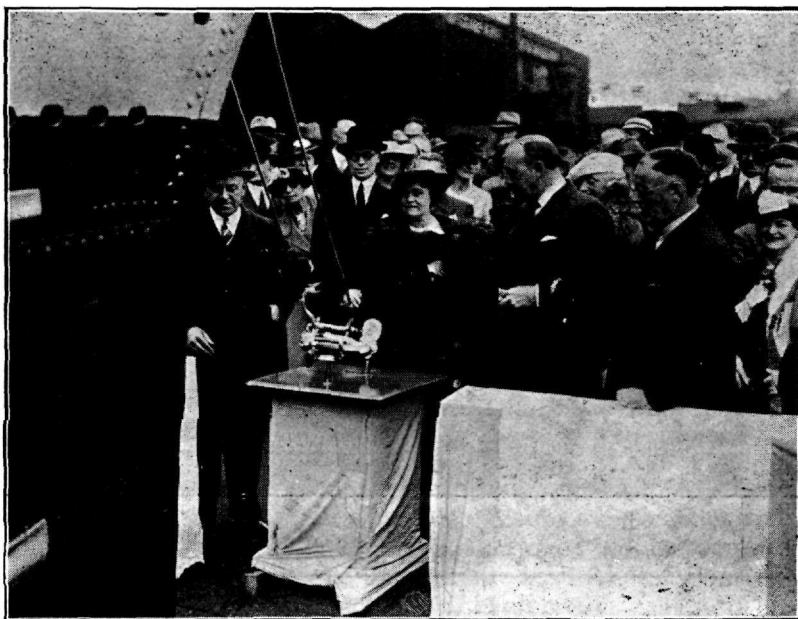
6. juuli õhtul oli korraldatud Vickers Armstrong tehaste peadirektori sir Charles Craweni juures selle lossis vastuvõtt 190 inimesele, millel viibisid peale Londonist saabunud isikute veel Eesti ohvitserid, kes valvavad alaliselt allveelaevade ehitustööd kohapeal, ja peale selle Argentiina, Rumeenia ja teiste riikide ohvitserid.

Allveelaevade ristimise toiming algas 7. juulil kell 1 Vickers Armstrong tehaste dokkide rajoonis. Uued hallivärvilised allveepaadid olid asetatud kõrvuti rannale, mõlemal puurööpad all — vettelibisemiseks. Laevad olid piduliku sündmuse puhuks ehitatud Eesti sini-must-valge värvidega, samuti ka aukülaliste tribüünid.

Esimesena koguneti „Lembitu“ tribüünile, milline laev esimesena pidi laskuma vette. Esimese laeva ristiemaks oli määratud kaitseväge ülemjuhataja kindral J. Laidoneri poolt saadik A. Schmidt abikaasa proua Alice Schmidt. Viimane päästis lahti erilise käepideme, mille tagajärjel pudel šampanjat lendas katki vastu allvee-

laeva nina. Samal hetkel töölisel päästsid lahti laeva ahtris viimase poldi, mis laeva hoidis maal kinni. Laev hakkas liikuma aeglaselt ja majesteetlikult tagurpidi merre. Kaldal orkester mängis Eesti hümmi. Proua Schmidt lausus:

„Annan sulle nimeks „Lembitu“. Õnnelik ja edurikas olgu sinu tegevus. Õnnistagu Jumal kõiki, kes sinul teenivad.“

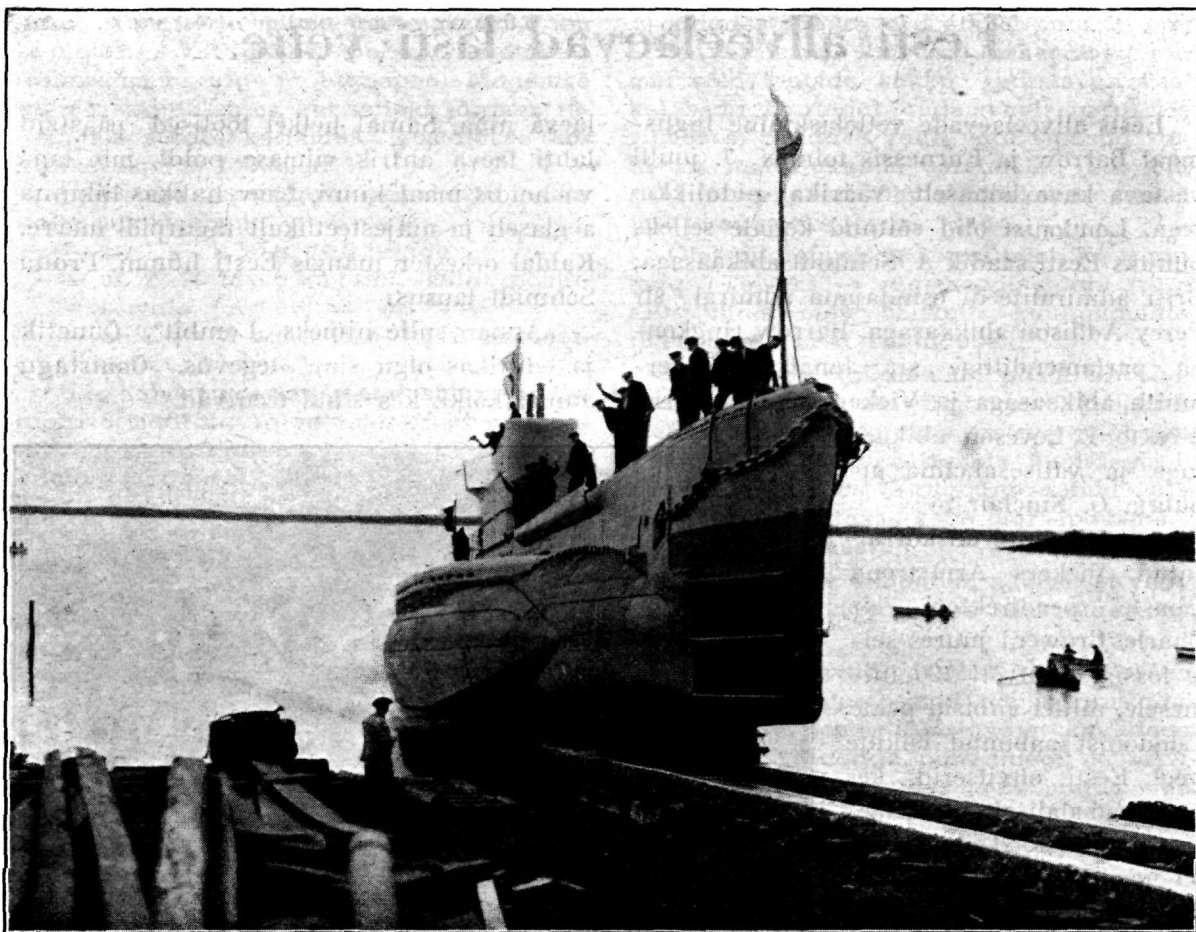

A-laev „Lembitu“ ristimine.

Teise allveelaeva ristiemaks oli Eesti mereväekapteni Strobeli abikaasa, kes laevale pani nimeks „Kalev“.

Oma ehituse poolest „Lembitu“ ja „Kalev“ on täpsalt sarnased. Eesti lippude all nad ujusid mõlemad allveelaevade dokki, kus jätkub nende sisemine ehitus.

Laevade ristimise ajaks oli katkestatud töö kõigis Vickers Armstrongi tehastes ja dokkides ümberringi. Eesti allveelaevade lõplikku valmisaamist on loota 1937. a. kevadeks.

A-laev „Lembit“ vette libisemas.

Belgia reservohvitserkonna tööstus-kaubanduslik klubi „Mars ja Mercure“.

Avaldamiseks saadetud Belgia konsulaadilt.

Klubi „Mars ja Mercure“ on asutatud 1925. aastal. Temas on praegu umbes 1200 liiget. Omab alalise asukoha Brüsselis ja seksioonid läbi Belgia kõigis tähtsamais linnades. Klubi asutamise idee tekkis pärast Maailmasõda. Maailmasõja päevil, kui Belgia armee kaadrit täiendati suurehulgaliselt õppiva noorsooga kaubanduslikest ja tööstuslikest ülikoolest, siis paljud neist olude sunnil omandasid ohvitseri auastme. Pärast vaheerahu need noormehed demobilisatsiooni puhul jätsid jumalaga armee ja siirdusid oma valitud kutsealadele. Lähtudes armees valitsenud solidaarsusest ja

omavahelisest sõprusest lahingute kestel, näis lahkunud noortele sama vaimu alahoidmine kasulik olevat ka tsiviilelus teenistuslike küsimuste lahendamisel. See töekspidamine oli aluseks klubi loomisele ja hiljem laienes ka neile noortele, kes olid reservohvitseri auastme omandanud pärast Maailmasõda. Seega klubi liikmete edaspidine arvuline tasakaal on tagatud. Klubi „Mars ja Mercure'i“ arengut tagab ka see asjaolu, et tema koosseisu kuulub rida Belgia nimekaid isikuid, nagu ministreid, maailmasõjaaegseid juhte jne.

Vastavalt põhikirja artikkel 6. on klubi eesmärkideks:

1. Hoida alal, siduda ja arendada liikmetevahelisi sõbralikke ja seltsimehelikke sidemeid sagedate kokkutelekute näol.
2. Luua võimalikult tihedaid ärilisi vahekordi kõigi oma liikmete vahel.
3. Korraldada oma liikmeile vastastikulist abiandmist, kasutades üksikliikmete kompetentsi ja suhteid kui ka kogu klubi liikmeid.

Klubi on oma tegevuse piiranud tööstuskaubanduslike kühude ja nendeaga tihedalt seoses olevate küsimuste käsitlemisega. On täiesti keelatud käsitleda teiselaadilisi küsimusi klubi liikmeskonna keskel. Klubi alalises asukohas hotell Albert I-ses, mis asub täiesti kesklinnas, on klubi liikmeile kasutamiseks koosolekute saal. Klubi liikmete sagedased koondumised, vähemalt kord nädalas, soodustavad vahekordade tihenemist liikmeskonnas. Igal kolmapäeval on klubi poolt organiseeritud n-n. äri-line eine, mis on endast kujunenud „Mars ja Mercure'i“ börsiks, kus liikmed puutuvad kokku ja sooritavad tehinguid.

Igas kuus põhimõtteliselt esimesel kolmapäeval on organiseeritud eine kutsutud külalistega. Viimastena esinevad silmapaistvad tegelased esimesejärgu tööstuse, kaubanduse ja rahanduse alalt. Neil eineil uuritakse sageli üldtähtsusega tööstuskaubanduslike ja rahanduslike küsimusi. Mõned igakuistest einetest korraldatakse koos välismaade tööstuskaubanduslike tegelastega, kelledele sel teel soodustatakse kontakti loomine Belgia vastava ala isikutega või teiste maade vastavate esindajatega-klubiliikmetega.

Klubi sektsioonid omakorda organiseerivad koondisi oma alalistes asukohtades, külastavad kohapealseid tööstuslike ettevõtteid ja tihendavad kohapeal sidemeid nende liikmetega, kellel on raske korrapärasel sides olla klubi keskusega Brüsselis.

Klubi administratsiooni-nõukogu, mis koosneb 20 liikmest ja kus on esindatud kõik sektsioonid, korraldab klubi tööd. Et võimaldada igale klubi liikmele võimalikult laialdast teotsemisvõimalust, administratsiooni-nõukogu liikme volitus on ette nähtud kolmeks aastaks ja igal aastal väljalangevad liikmed ei ole otsekohe tagasivalitavad.

Röõbiti administrats.-nõukoguga teotseb aktsioonikomitee, milline on valitud klubi täiskogu poolt ja kelle ülesandeks on esitada klubile viimaselt algatatud küsimuste kohta otsuseid ja viia neid ellu.

Peale selle on veel olemas klubi kohus, kelle ees klubi liikmed võivad esineda nen-

de vahel tekkinud kaubanduslike vaidluste puhul.

Lõppeks märgime ära veel välissuhete korraldamise komisjoni, kelle ülesandeks on suhete loomine klubi liikmetega: Belgias asuvate välismaa ohvitseridega ja Belgia kui ka välismaa ohvitseridega, kes asuvad väljaspool Belgiat. Komisjoni ülesandeks on korrespondentide loomine mitmesugustes maades, kes vajaduse korral võivad anda informatsiooni ja kohapealset abi kaubanduslikes küsimusis klubi liikmeile. See komisjon on kutsunud ellu Pariisis prantsuse reservohvitseride klubi, kes taotleb samu eesmärke Prantsusmaal kui „Mars ja Mercure“ Belgias. See komisjon valmistab ühtlasi ette kõik kaubanduslikud reisid oma välismaalast liikmeile, otsib neile võimalikult soodsaid saaduste turustamise võimalusi ning Brüsselis oleku aja kestel kergendab neile kõigiti kaubanduslike ülesannete täitmist.

Kõige ülalnäidatu realiseerimiseks klubi on tihedas kontaktis Belgia välisministriumiga kaubandusliku sektsiooniga ja välismaade ministrite ning konsulitega, kes senijani ei ole keeldunud kaasabist klubile.

Klubi annab välja iga kuu ühe ülevaate (revue), mis on side- ja propagandaorganiks. Ülevaade sisaldab iga kuu ühe üldinformatsioonartikli, ühe kokkuvõtte tööstusest, peamiselt mõne vabrikuga külastamise puhul, ülevaate igakuisest einest ja kõigist klubi koosolekuist. Peale selle ülevaate kasutusosa all käsitletakse mitmesuguseid juriidilisi ja kaubanduslike küsimusi ja antakse vastuseid küsimusile.

Iga aasta klubi annab välja ühe aasta- raamatu, kus kõik klubi liikmed on järjestatud alfabeediliselt ja kutsealade järgi. See ülevaateleht on hädatarvilik igale liikmele, kes otsib kaubanduslike suhteid klubi raamides.

Mis puutub klubi tegevuse praktilistesse resultaattidesse, siis võib kinnitada, et igal nädalal leiavad aset hulgalised tehingud klubi liikmete vahel. Kõik klubis sooritatud tehingud on arenenud lojaalsuse ja solidaarsuse põhimõtteil. Paljud väga mõjuvõimsad isikud on kasutanud oma autoriteeti kaasklubiliikmete olukorra ja kaubanduslike suhete soodustamiseks.

Klubi loodab, et tiheda korrespondentsi ellukutsumine välismaadega ja samasuguste klubide ellukutsumine mitmesugustes maades soodustab väga suurel määral kaubandusliku läbikäimise võimalusi ja et ühtlasi seesuguste tihedate vahekordade juures rahvusvahelises ulatuses tehingud sooritatakse ausalt ja kõige väiksema riskiga.

Klubi töötab põhimõttel „Ühenduses on jõud“.

Eestis kuuluvad eesmainitud klubisse tegevliikmetena:

— eru-kolonel Rosenberg, Belgia konsul Pärnus;

— eru-kolonel Bach, endine Topograafia osakonna jaoskonna ülem;
— erumajor Michel Nicaise, Belgia konsul Tallinnas.

Toetavliikmena Artur Hüüs, Tallinna Laevaühingu direktor, Rumeenia konsul.

Bibliograafia.

Kauguste hindamine.

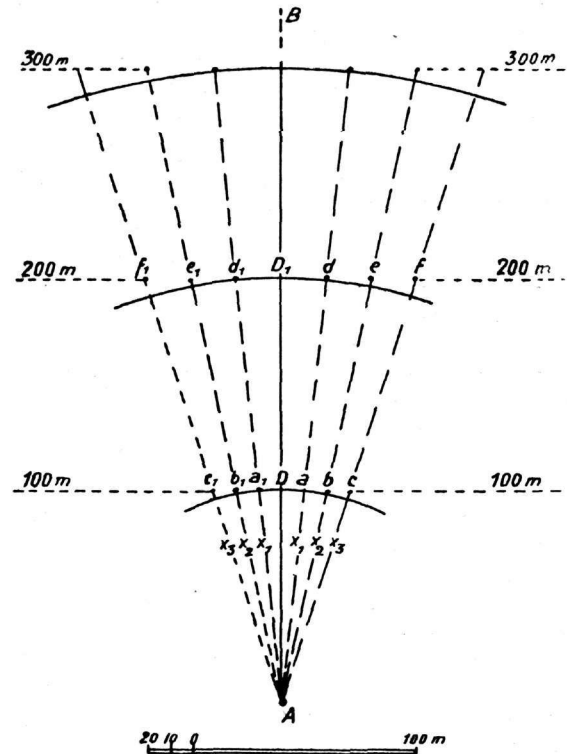
Selleks kasutatakse laskurikompanites mitmesuguseid töömeetodeid. Enamasti aga toimitakse niiviisi, et hinnatakse silmajärgi, mitu korda mahub teatav mõõduüksus (näit. 100 m) antud kaugusjoonele, alates hindaja silmast kuni märgitud esemeni või antud märgini. Selline hindamisviis nõuab aga head perspektiivi tundmist, millist omadust tuleb lugeda teatava määrani sünnipäraseks ja seepärast kaugeltki mitte kättesaadavaks kõigile. Läheda maa peale, kuni 300 m, annab säärane hindamisviis hea treeningu juures veel küllaltki rahuldavaid tagajärgi, kuid suurematele kaugustele muutub ta harilikult juba kaunis ebatäpsaks ja hindamistes tuleb siin sageli ette jämedamaid vigu.

Hoopis lühema ajaga ja vähema vaevaga on võimalik kätte õpetada nende kaugusjoonte hindamist, missuguseid meie pilk haarab mitte pikuti, nagu eelnimetatud hindamisviisi juures, vaid põigiti, nagu vastase positsiooni või mõne üksiku selle osa pikkus meie seisukohtadelt vaadatuna, kaugus kahe silmapiiril paistva eseme vahel jne. Maastik on siin paremini nähtav, hinnatavad kaugused seisavad meil n. ö. ühtlasemalt ja selgemini silma ees ning perspektiivi seaduste tundmine ei mängi enam nii suurt osa kui varem tähendatud meetodi tarvitamise juures.

Seda asjaolu peab ära kasutama ning kauguste hindamise juures võtma tarvitusele uusi senisest sobivamaid viise. Muidugi neile, kes mõistavad arvutada tuhandikkudega ja oskavad käsitada vastava seadisega pikksilma, ei tee täpsam kauguste mõõtmine erilisi raskusi. Kuid seda riistapuud ei saa kasutada kaugeltki mitte kõik need, kel tegelikult läheb tarvis hinnata kaugusi, näiteks, vastaseni, et saada andmeid mitmesuguste tulistamisülesannete täitmiseks. Seega siis uus meetod väa-

rib ikkagi tähelepanu ning sellega oleks kasulik tutvuneda lähemalt.

Nagu seda võib näha eeltoodust, uus meetod baseerub oskusel hinnata kaugusjooni, mis kulgevad risti meie vaatlusjoonele. See oskus saavutatakse vastavate harjutustega selleks eriliselt ettevalmistatud õppeplatsil, mis näeb üldiselt välja nagu on kujutatud joon. nr. 1.

Joon. 1.

Õpilaste grupp seisab p. A ja vaatleb löike cc¹. Kaugus punktist A kuni p-ni D on esimeses tunnis 100 m, suurenedes iga järgmise tunni tarvis 100 m võrra ($DD_1 = 100$ m, $D_1B = 100$ m jne.) kuni sinnamaa-

ni, missuguseni tahetakse õpilasi harjutada kaugusi hindama.

Lõigul c_1 p-st D alates mõlemale poole iga 10 m tagant, punktidesse c_1 , b_1 , a_1 , a , b , c püstitame võrdse arvu lipukesti; p. D samuti märgitakse lipukeseaga, kuid on soovitatav, et see värvilt erineks teistest lipukestest.

Seega on õppeväli esimeseks tunniks ette valmistatud. Selgitanud lühidalt, millise tähtsuse omab oskus kaugusi õieti hinnata, eriti just tulistamisülesannete täitmisel, asume õpilastega punkti A ja laseme neid sellelt kohalt silmajärele hinnata kaugusi ühest lipukesest teiseni. Äraakuulanud vastused, mis muidugi kujunevad iga võistleja kohta erinevateks, selgitame õpilastele, et lipukesed asuvad üksteisest 10 m kaugusel. Laseme neid 10 m lõikusid punktist A (100 m kaugusest) hästi tähelepanelikult vaadelda ja vastavaid vahesid võimalikult paremini meeles pidada. Järgnevalt, samuti punktist A juhime õpilaste lähelepanu, kuis näevad välja maastikul 20 m ja 30 m lõigud ja nõuame ka nende süvendatud vaatlemist ning meelepsidamist. Sellest suuremaid lõikusid — nagu näeme edaspidi — praktiliselt ei lähe harjutuste juures tarvis.

Kui need harjutused eespool tähendatud viisi järgi ettevalmistatud õppeväljal on läbi ja õpilased omandanud töö alal küllaldaselt kogemusi, siis lastakse neid iseseisvalt otsida maastikul, väljaspool ettevalmistatud õppevälja 10 m-lisi kaugusi (vahesid), mis asuksid vaatluspunktist A sama kaugel, nagu lipukestega õppeväljal märgitud lõigud.

Kui selviisil korraldatud esimene õppus on õpilastelt sisuliselt omandatud ja kogemusi töö alal saavutatud, siis tuleb minna järgmise teema juurde.

Joonel AB (joon. 1) mõõdetakse lõik $AD^2=200$ m ja p-st D_1 mõlemale poole pannakse jälle võrdne arv lipukesti f_1 , e_1 , d_1 , d , e , f , kuid seekord juba 20 m kaugusel üksteisest. Samuti asetatakse erivärviline lipukene ka p. D_1 . Õppusi selliselt ettevalmistatud väljal viiakse läbi analoogiliselt esimesele tunnile.

Igas järgmises tunnis suurendatakse kaugus 100 m ja lipukeste vahe 10 m võrra. Seega need kaugused ja vahed oleksid järgmised:

kaugus	100	200	300	400	500	600	700	jne.
lipukeste								
vahed	10	20	30	40	50	60	70	jne.

Nagu selgub eelmisest, lipukeste vahe on 10% kaugusest. Mispärast see nii on —

selgub edaspidi. Igal juhul tuleb õpilasi harjutada hindama lipukeste vahesid, mitte aga kaugusi nende vaatluspunktist A. Hindamine peab sündima püsti, põlvelt ja lamades.

Kui need eelharjutused on põhjalikult läbi töötatud ja õpilased omandanud küllaldaselt kogemusi mitmesuguste vaatlusjoonele põiki asuvate lõikude (10 m, 20 m, 30 m jne.) hindamiseks maastikul, siis tuleb minna eelharjutustelt üle tegelikule kauguste hindamisele.

See sünnib järgmiselt:

Asume p. P (joon. nr. 2), et siit hinnata kui suur on kaugus p-ni A. Paremasse kätte võtame peenikese, pikkuselt ükskõik kui suure pulgakese või, mis veelgi parem, õlevõi rohukõrre, asetame selle püstloodi, viies ühtlasi käe ettepoole niiviisi, et küünarnukk oleks välja sirutatud ja kõrs (joon. nr. 2 p. K) asetatud parema silma vastu.

Nüüd sihime parema silmaga (joonisel p. P) üle kõrre punktisse, milliseni meie tahtsime hinnata kaugust (joonisel p. A). Kui see on tehtud, siis — paremat kätt paigast liigutamata ja kõrre asendit muutmata — pigistame kinni parema silma ja vaatame kõrrele vasaku silmaga (joonisel p. V). Sealjuures meie märkame, et kõrs, mis parema silmaga vaatamise juures asus punktil A, nüüd on teinud hüppe paremale ja asub mingisugusel punktil B. See viimane, mis asub vasaku silma vaatlusjoonel, tuleb maastikul ära märkida ning meeles pidada.

Sulgedes nüüd uuesti vasaku silma (joonisel p. V) ja vaadates paremaga (joonisel p. P) kõrrele K, peab see langema p. A. Kui aga niiviisi ei peaks juhtuma, siis tunnistab see, et käsi on vahepeal paigast nihkunud või kõrs oma asendit muutnud.

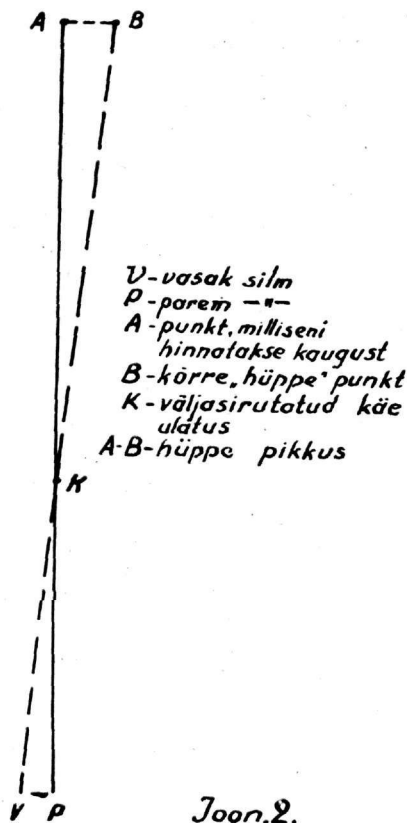
Sellist sihtimist eelkirjeldatud viisil parema ja vasaku silmaga üle kõrre p-sse A tuleb teha 2—3 korda, et olla täiesti kindel, et p. B asub maastikul alati samal kohal.

Nüüd võtame hindamisele AB pikkuse. Kui oletame, et see on, näiteks, 45 m, siis — eespool toodu põhjal — peaks kaugus KA võrduma 450 m. Seega siis silmaga hinnatud kaugusele A ja B vahel kirjutatakse lihtsalt 0 taha, arvesse võttes seda asjaolu, et kaugus ühest silmast teiseni on 10 korda vähem väljasirutatud käe pikkusest.

Praktiliselt võib seda igaüks kontrollida, kui läheduses leidub maantee telefoni- või telegraafipostidega, milliste kaugus üksteisest on teada. Teoreetiliselt aga (joon. nr. 2) baseerub asi kolmnurkade VPK ja ABK sarnadusel. Sellest järgneb, et

$$\frac{PK}{KA} = \frac{PV}{AB}$$

Märgime: PV (kaugus parema ja vasaku silma vahel) — 1-ga ja PK (väljasirutatud parema käe pikkus on kümme korda suurem silmade vahest) — 10-ga. Siis saame: $\frac{10}{KA} = \frac{1}{AB}$; $KA = 10 AB$ või AB (kõrre hüppe pikkus) on 10 korda vähem KA .

Seega siis õige kauguste saamiseks meie asukohast kuni p. A peaksime leitud arvule veel juurde lisama 65 sm, s. o. väljasirutatud käe pikkus. See aga ei avaldaks mingit erilist mõju tulistamisel, kuna ka püssisihikul ei leidu vastavat pügalat.

Pärast seda kui õpilasi on teoreetiliselt tutvustatud selle meetodiga, tuleb minna üle praktilistele harjutustele, alul lähematele, siis suurematele kaugustele.

Punktisse A, mis on valitud 50—60 m kaugusel õpilasest, asetatakse üks laskur, kes saab ülesandeks antava leppemärgi peale liikuda külje poole niikaua kui antakse järgmine leppemärk seismajäämiseks (p. B).

Kui õpilased on veendunud, et mees seisab täpsalt p. B, siis antakse talle korraldus harilikkude, ühepikkuste sammudega lii-

kuda uuesti tagasi p-sse A. Õpilased eemalt loevad mehelt tehtavaid samme. Oletame, et neid oli kokku 6,5. Seega siis kaugus p-st A $6,5 \times 10 = 65$ sammu.

Nüüd laseme mehel liikuda p-st A otse õpilaste suunas ja lugeda samme ja laseme neid lugeda ka õpilasil eemalt vaadates. Sammude arv tuleb 65, tingimusel, et nad on ühepikkused ja maastik tasane. Tõusu juures, kus harilikult sammud on lühemad, võib neid tulla rohkem, ja kallakut mööda alla minnes, kus sammud pikemad, vähem. Seepärast tuleks liikumise suund valida niiviisi, et pool teed läheks alla- ja pool ülesmäge, või jälle oleks kasutada tasane maastik.

Edaspidistel õppustel sellel alal tuleb nõuda, et õpilased töötaksid järgmise kava kohaselt:

1. Võtta kõrs sõrmede vahele; sirutada käsi täies pikkuses ette; sihtida kõrs punktile, milliseni tahetakse hinnata kaugust.

2. Väljasirutatud kätt paigast liigutamata, pigistada kinni silm, millega oli tehtud esimene sihtimine ja, vaadates teise silmaga üle kõrre, panna tähele, missugusele punktile hüppas kõrs.

3. P. 2 kirjeldatud tegevust korrata mitu korda, veendudes, et kõrre asend alati langeb kokku ühede ja samade punktidega.

4. Märkida silmaga maastikul kõrre „hüppe“ koht.

5. Hinnata hüppe pikkus.

6. Saadud arv korrutada 10-ga, kirjutades kirjutada selle taha juurde üks null.

Õppeväljade korraldamisel tuleb lipukeste vahed võtta ikkagi nii, nagu oli näidatud eespool. Kui, näiteks, harjutades 300 m peale kõrre hüppe pikkus on 27 m, siis tähendaks see, et lipukesed on meist mitte 300 vaid 270 m kaugusel. Samuti ei ole kohane harjutustel püstitada rohkem lipukesi kui on näidatud eespool (joon. nr. 1), sest mida kaugemal on lipukene vaotlejast (p. D) paremale või vasakule, seda rohkem erineb nende kaugus 100 m (200, 300 m jne.).

Nende erinevuste kohta annab ettekujutuse alljärgnev tabel.

Kaugus m	Lipukeste kaugus	Kauguste väärtus meetrites		
		x_1	x_2	x_3
100	10	101	102	104
200	20	201	204	209
400	40	402	408	418
500	50	502	510	522
700	70	703	714	731
1000	100	1005	1020	1044

Kaugused oleksid muidugi ühesugused, kui lipukesed asuksid mitte sirgjoonel, vaid kaarel (joon. nr. 1). Kuid praktiliselt, vähematel kaugustel 100, 200, 300 m, võime

neid püstitada ka sirgjoonele, kuna seesugustel kaugustel tekkiv viga ei ole nimetamisväärne. (Prz. Piech., märts 1936. a.).

Kk.

Tangilaskmise väljaõpe.

Säärase pealkirja all ilmus „Artilleriis-kii Zurnal'i“ 1936. a. juunikuu numbris J. Strelbitskii ja J. Labudzinskii sulest kirjutis, kus avaldatakse oma rügemendi kogemusi väljasuurtükkidest tankide tulistamise väljaõppe teostamise kohta. Kirjutis sisaldab palju uusi mõtteid, abinõusid ja võtteid tangitõrjesuurtüki meeskonna ja juhi väljaõpetamise alal. Seepärast meie suurtükiväelased peaksid seda kirjutist põhjalikult uurima ja analüüsima. Käesolevas toon kirjutise tähtsamaid mõtteid.

Autorite andmetel punaväes maksab norm, et 76 mm väljakahur suudab 1000 m kauguselt suurtüki juurde liikuvatest tankidest heal juhul hävitada keskmiselt 2 tanki. Seda normi püütakse suurendada kõigi abinõudega. Kogemustel olevat selgunud, et hästi väljaõpetatud ja kokkuliidetud meeskond, nn. sniperikahur, suudab rivist välja lüüa mitte 2, vaid 5 tanki. Rügemendis, kus autorid teenivad, seati eesmärgiks kõik kahurid välja õpetada sniperikahuriteks. Seepärast uuriti üksikasjalikult ja põhjalikult kõiki põhjusi, mis pidurdavad täpsat ja kiiret tangitõrje tuld. 1935. aasta lõpuks teostati rida ratsionaliseerimisi, töötati läbi suurtükimeeskonna väljaõppe meetodika ja täiendati tankide tulistamise tehnikat. Kõige selle tulemuseks oli, et 100% suurtükkidest muutusid sniperi-suurtükkideks. Oma artiklis autorid kirjeldavad, kuidas ja missuguste abinõudega saavutati seda.

Vaadeldes sihtija tööd 76 v kahuri juures, näeme, et oma paremkäega ta peab täitma liiga palju töid. See asjaolu ongi kahuri väikese laskekiiruse ja tuletäpsuse põhjuseks. Autorid ratsionaliseerisid sihtija tööd nii, et horisontaalne sihtimine pandi pööraja peale. Nad konstrueerisid kilbi külge asetatava viseerimiseadise, mis, nagu näha fotolt, koosneb umbes 0,5 m kaugusel üksteisest asuvast kirstust ja pilust. Seejuures ülemine kilp on lastud maha. Viseerimiseadise abil pööraja pöörab suurtüki sihtija tööaja (2—3 kaju) võrra tangi ette ja sihtija, olles annud suurtükile tõste ja nähes läbi panoraami, et tank läheneb

niitideristile, süütab lasu. Sellise ratsionaliseerimisega saadi väga häid tagajärgi. Näiteks vintpüssipolügoonil suudeti 1 min. 30 sek. vältel lasta 30 sihitud lasu, kuna vana sihtimisviisi kasutamisel (kus kõik sihtimine lasus sihtijal) — ainult kuni 12 lasu.

Lasketagajärgede paranemist selle ratsionaliseerimise kasutamisel näitab ka asjaolu, kus numbritena teotsesid kaua aega suurtüki juures mittetöötanud patareielemad, tabati pärast väikest treeningut 5 tankist 2—3 tanki.

Uue sihtimisviisi kasutamisel on veel see hüve, et pööraja kiiresti pöörab suurtüki suurtükiväljalt määratud märgi pihta. Sihtija ei näe alati läbi nurgamõõtja tangigruppi kuuluvaid kõiki tanke. Näiteks, kui suurtükiväljalt annab käskluse „Vasaku sihtija pihta!“, siis vana viisi kasutamisel sihtija pidi silma nurgamõõtja juurest ära võtma ja kilbi augu läbi vaatama, missugune tank on panoraamil vaatlusväljal. Alles pärast seda ta sai pöörajale anda märku suurtüki pööramise kohta. Uue sihtimisviisi kasutamisel sihtijal pole vaja selliselt märki otsida, sest pööraja suunab suurtüki ning märgimuutus teostub kiiremini.

Laskmise ajal, kui sihtija istub ja süütab tõmbenööri abil, tal kulub keskmiselt 2—4 sek. sihtimise lõppmomentist kuni lasuni. Seda põhjusel, et süütamiseks ei ole vaja mitte ainult käsi tagasi lükata, vaid ka kehaga teha liikumine tahapoole ja paremale. Ühtlasi selgus, et selleks keerukaks tegevuseks ei kulu alati ühepalju aega, mille tõttu seda aega on raske arvestada ning tekib täiendavaid raskusi. Seepärast konstrueeriti eriline käepide, mille kasutamisel lasu süütamise aeg väheneb kahe võrra, sest sihtija käsi ja keha peavad üheaegselt ainult tahapoole liikuma.

Väljasuurtükkide pöörise konstrueerimisel ei ole arvestatud tangilaskmise võimalusi. Seepärast pöörise on liiga madal ning pööraja peab kummargil töötama. Pöörise töö soodustamiseks ja kergendamiseks pöörisele kinnitati täiendustoru ehk -osa.

Selleks, et võimaldada suurtükiülemal või õppuste juhil kontrollida sihtija ja pööraja tööd ning sihtimise täpsust, kahuri liikuvkilbi külge kinnitati bussooli monokulaar. Seega teostati ortoskoobi idee.

Vintpolügooni kaugel asumine ja püüe säästa suurtükimeeskonna väljaõppeks ettenähtud padruneid, viis autoreid mõttele konstrueerida suurtüki külge asetatav seadis, mis laseb 7—8 m kaugusele lendavaid nooli liikuva tangi pihta. (Analoogiliselt võiks kasutada ka õhupüssi — ref.) Seadis asetatakse 5 sm allapoole panoraami optilist telge. Ta võimaldab edukalt kontrollida meeskonna tööd ja sihtimist liikuvate tankide pihta.

Tankide tulistamisel omab suure tähtsuse suurtüki rataste alune kõva pinnas. Selleks soovitatakse kasutada kokkupandavat ja lahtivõetavat puualust ehk -platvormi, mida ühes klambritega on hõlbus teha väecosas. Sellist kokkupandavat alust on hea kaasas vedada, üles seada ja kasutada.

Tagavaraväelaste väljaõpetamiseks tangilaskmise alal neis kohtades, kus pole kasutada suurtükke, on konstrueeritud suurtüki-makette. Makettide ehk mudelite ratastena ja telgedena kasutatakse vana tüüpi või suurtüki juures kasutamiseks kõlbmatuks muutunud rattaid ja telgi. Suurtükiraud on maketil puust, kuna lafett tehakse kas kitsarööpalise raudtee roobastest või puust. Tal on lihtis tõstemehhanism, kuna pöördemehhanismi pole uue sihtimisviisi kasutamisel vaja. Sihtimiseks on maketil panoraam või visiirtoru. Maketi külge kinnitatakse eelnimetatud noolte laskmise seadis või väikekaliibriline raud. Saadud kogemustel selliste makettide kasutamine andvat väga häid tagajärgi.

Praegu olevat punaväes valmistamisel abinõu ehk seadis, mille abil lastakse läbi suurtükiraua väikese helgiheitja koondatud valguskiir, mis asendab kuuli ning näitab, kuhu oleks kukkunud mürsk. Selle probleemi lahendamisel on võimalik vähendada numbrite väljaõppeks ettenähtud padruneid arvu ja väljaõppe aega.

Kergehaubitsa laskekiirus tangilaskmisel on väike, sest mürsk ja laeng on eraldi ning laadimine teostub lahus. Suurema laskekiiruse saavutamiseks võeti tarvitusele viinerist kandelaud ehk küna, millele asetatakse mürsk ja hüls nii, et nende vahe oleks 5 sm. Laadija võtab kandelauda vasakäega keskkoha alt, paremaga — kandelauda otsast hülsi põhja juurest ja asetab selle suurtüki urvi juurde. Paremkäe järsu liigutusega mürsk lükatakse padrunkambrisse ja pärast seda samuti ka hüls ühes laenguga.

Järgnevalt antakse väärtuslikke metoodilisi juhiseid suurtükiülemale ja meeskonna treenimiseks ning vastavate harjutuste teostamiseks suurtükipargis, lasketiiris, vintpüssipolügoonil ja liivakastil. Lõhkemiste tähistamiseks suurtükipargis (maastikul) kasutatakse väikesi fugasid. Ühtlasi kirjeldatakse treeningut ja laskeharjutuste teostamist nooltelaskmiseaparaadiga, berdani- ja väikekaliibriliste-kuulidega. Liivakastil treeneeritakse suurtükiülemat tangitõrje skeemi valmistamises, sihtijale ja pöörajale märgi kättejuhtimises, kauguste hindamises ning sihiku määramises, tuleavamise käskluste andmises ja tulekorrekterimises. (Liivakastil on suurtükiülemat hea treeneerida ka tangitõrje-suurtükilule tulepositsiooni valmistamises — ref.) Sihtijat treeneeritakse liivakastil horisontaalses ja vertikaalses sihtimises, olenevalt lõhkemiste vaatlemisest.

Ka kirjeldatakse erilisi automaatsuse harjutusi, millega igale numbrile õpetatakse käsitama oma tööd automaatselt ja ühesuguselt. Ka numbrite vahetamine, mida tangilaskmistel teostatakse sageli, peab sündima automaatselt.

Lahinglaskmisele viiakse 2 suurtükki. Üks suurtükk tulistab tanki praktilaske-moonaga, kuna teine (dubleeriv suurtükk) laseb sama tanki berdanipadruneid. Venelased väidavad, et sellise viisi kasutamine andvat häid tulemusi, sest berdanipadruneid lasknud meeskond täitvat pärast oma lahinglaskmised palju rahulikumalt.

—m.

Kerge kahurigrupi manööver ja tuli.

(E. Cannasse: „La manoeuvre et le tir du groupe de 76 divisionnaire“, Revue d'Artillerie, jaanuar 1936. a.).

Kerge kahurigrupi manööver ja tuli on vastavalt olukorrale:

— täiesti detsentraliseeritud: juhul, kui grupp moodustab otsetoetuse rühmituse lähenemisel, kontakti loomisel, jälitamisel, katte tegevusel, viivituslahingus;

— tsentraliseeritud: juhul, kui grupp kuulub üldtegevuse rühmitusse või kallaletungil — otsetoetuse rühmitusse.

Vastavad eeskirjad annavad grupi manöövri ja tule kohta peamiselt vaid üldisi põhimõtteid. Lähtudes sellest, aga samuti grupi juhtimise kergendamise ja tule tõhususe tõstmise seisukohalt, osutub otstarbekohaseks ära märkida teatud juhtudel kasutamiseks sobivaid tegevusviise ja juhtimise korraldust grupis.

Neid võtteid, tegevusviise või korraldusi võib gruppeerida nelja ossa:

- manöövri viisid;
- luure teostamine;
- tule organiseerimine grupis ja
- side.

A. Manöövri viisid.

Maastikku, millel grupp peab edasi liikuma ja tarbekorral astuma lahingusse, tuleb vaadelda ja luurata.

See on normaalselt eelluuresalga*) ülesanne, milline luureohvitseri juhatusel luurab ja tähistab liikumisteed, tagab julgeolekut ja tarbekorral, vastavalt grupiülemalt antud juhtnõõridele, teostab grupi hargnemise maaala esialgset uurimist.

Liikumisteed tuleb valida hoolikalt; ta peab olema teada kogu grupi kaadrile; kui ei ole kuhjumise (tee sulgemise) ohtu, siis otstarbekohasuse seisukohast väljudes ta ühtub toetatava jalaväe osa liikumissuunaga (jalaväerügement, celvæ pataljon või pataljon, kes teotseb pealöögi suunas).

Selle tee luuret toimetab luureohvitser; tarbekorral ta muudab esialgselt valitud liikumisteed (olenevalt tee tegelikust seisukorrast, vastase tulest, gaasitustest), seda tähistades.

Kui grupp hargneb, siis kõik üksuste ülemad (grupiülem, eelluure ülem jne.) lah-

kuvad teelt, jättes maha teejuhi ülesandega kätte näidata vastava ülema asukoht või juhtida vaatluspunkti, patareide asukohtadesse, grupi komandopunkti.

Kõigi nende tegevuste kasutamisele võtmine annab grupi manöövrile suure painduvuse.

*

Lähenemisel alljärgnevad osad eeloneeruvad eest tahapoole:

1) eelluuresalk — pataljoni KP kõrgusel; kui eelluure ülem lahkub teelt, et luurata positsiooni, siis ta jätab maha teejuhid;

2) grupiülem koos sideohvitseridega ja oma sidekäskjalgedega — toetatava jalaväerügemendi ülema kõrgusel;

3) grupi avangardipatarei;

4) ühe hüppe võrra tagapool: grupi adjutant*) juhtides ülejäänud kahte patareid, millede ees liiguvad sideosad veokitel;

5) ühe hüppe võrra tagapool: laskemoonavor.

*

Taandudes päeval positsioonile jäetud grupi kattel, grupi osad uue positsiooni luurel ja sissevõtmisel eeloneeruvad tagant ettepoole alltoodud järjekorras:

1) laskemoonavor;

2) eelluuresalk;

3) grupiülem ja tema sidekäskjalad;

4) patareide luureosad;

5) sideülem sideosadega veokitel;

6) patareide kolonn grupiadjutandi juhatusel;

7) see telefonikaarik, kes üles keris välikaabli.

*

Luureohvitseri käsutuses on salk, mis koosneb grupi ratsaluurajaist. Juhul, kui maastik peab olema luuratud tegevusse astumiseks, siis salka kõvendatakse vaatluohvitseriga, ratsavaatlejaga, mõõduallohvitseriga ja vastava sideosaga.

Viimasel juhul luureohvitser tegeleb peamiselt patareide positsioonide luure toimetamisega; tema ülesanne on leida kõige-

*) D. A. R. O. — detachment avance de reconnaissance et d'observation.

*) Meie mõistete kohaselt vastab ühtlasi ka grupiülema abile.

pealt asukoht avangardi patareile (nii, et oleks võimalik kergesti juhtida otse VP-st) ja siis kahele teisele patareile (kes üldiselt asuvad VP-st kaugemale).

Vaatlusohvitseri ülesandeks on, teotse-des sides luureohvitseriga, toimetada grupi VP luuret ja maastiku uurimist kogu grupi tegevuse ribas (tegevusriba piirid paremalt ja vasakult, oma ja vastase jalaväe asetus, järkjärgulised märgid, esimene orienteeru-mine maastikul).

Sidesalk koosneb vajalisest isikulisest koosseisust, et rakendada tegevusse raadio saate-vastuvõtte jaam tüüp ER 22, optiline sidepost ja et vedada tarviline telefoni liin, mis võimaldaks patareide juhtimist VP-st otsekohe pärast nende asumist positsioo-nile. Sellele sidesalgale (samuti nagu side-salkadele, kes teostades sidet suurtükiväe ja jalaväe vahel, saadavad jalaväge) vaja-lise soovitava liikuvuse andmiseks oleks huvitav asetada telefonistid, signalistid ja raadiotelegrafistid-telefonistid ratsahobus-tele ja transporteerida materjalosa nende ratsanike või käealuste hobuste seljas.

Lõpuks, vaatluspunkti ettesaatmine on tunduvalt kergendatud, kui luua grupile soo-mustatud VP (materjalosa tuleb veel konst-rueerida) jalaväe tule ja mürsu kildude vastu, mis võiks pakkuda kaitset kahele isikule: vaatlusohvitserile ja raadiojaama ER 22 käsitlejale.

See vaatluspunkt peaks olema bukseerit-av traktori poolt, kusjuures traktor ja VP peaksid olema kujult nii väikesed kui või-malik, et võimaldada läbipääsu kitsustikest ja moondamist.

*

Üldiselt staap on jaotatud manöövriks nelja eriossa:

- 1) eelluuresalk luureohvitseri juhatusel;
- 2) grupiülem saadetuna sidekäskjalga-dest, kes tagavad sidet grupis (nende side-käskjalgade ülemaks on vanem neist) ja tarbekorral ka patareide luureosad;
- 3) sidesalk jalaväega, sideohvitseri ju-hatusel;
- 4) sideüksuse sideülema juhatusel.

Iga osa ülem on kohustatud moodusta-ma oma meeskonna (ametisikud ja asetäit-jad) ja neile määrama ülesanded, kasuta-des paremini nende võimeid ja andes neile vastase ja manöövri kohta nende kohuste täitmise piirides vajalisi teateid.

Igal kogumisel vastava osa ülem kont-rollib oma meeskonna tegevusse rakenda-mist.

Grupi staabi tegevusse rakendamine on selliselt kiire ja korrapärane isegi öösise alarmi puhul ja erimeeskonnad, kui nad on hästi valitud, muutuvad võimelisteks anda näid tulemusi kiirelt.

*

Teisest küljest, grupiülemal on tähtis ära määrata tabeli näol grupi jagunemine osadeks, nende koosseis, rännakukord ja ülesanded alltoodud mitmesugustel juhtu-del:

— grupp rännakul kaugel vastasest, kui ei ole tarvidust tagada oma rännakutee luuret;

— grupp rännakul vastase lähedal olles kohustatud teostama oma rännakutee luu-ret ja rännaku julgestust;

— ooteseisukorra rivistus, omades luu-re ees;

— grupp lähenemisel.

Alljärgnevalt on toodud näitena tabel otsetoetuse rühmitust moodustava grupi lähenemisest.

Osad	Ülesanne	Märkmeid
<p>Eelluuresalk.</p> <p>Luureohvitser Vaatlusohvitser 4 luureallohvitseri 1 vaatlusalohvitser 1 mõõduallohvitser 1 vaatluskapral 2 sidevaatlejat 1 jalgrattur.</p> <p>Sidesalk.</p> <p>Raadio, optilise ja tarbe- korral ka telefoni sideva- hendid.</p>	<p>Liigub pataljoni KP kõrgusel. Luurab ja tähistab teed, tagab rännaku julgeolekut. Tarbekorral teostab hargnemise eel käi-vat luuret. Sel juhul salk on kõvendatud ühe ohvitseriga või allohvitseriga eelväe patareist, kelle ülesandeks on luurata teed vastasele nähtavate seljandiikkude ületamise ja positsioonidele juurepääsu seisukohast ning juhtida kohale oma üksust.</p>	<p>Kui grupis on autosid, siis eelluuresalga koosseisu kuuluvad peale selle: 1 kergesõiduauto 1 mootorratas ja grupiülema ning eeslii-kuva patareülema hobu-sed talutatult.</p>

Osad	Ülesanne	Märkmeid
<p>Grupiülem ja tema sidekaskjalad.</p> <p>Grupiülem 4 sidekaskjalga (allohvitserid või kapralid) 1 kirjutaja-kapral (jalgrattal) 1 kaskjalg 1 hobusemees (grupiülema 2-e hobuse hoidja) 1 jalgrattur Avangardipatarei luure.</p>	<p>Liigub jalaväerügemendi KP kõrgusel.</p> <p>On sides toetatava jalaväerügemendi ülemaga ja valmis ajaviitmata tegevusse astuma grupi avangardi patareiga.</p>	<p>Sideülem võib olla grupiülema juures.</p> <p>Kui grupil on olemas autosid, siis grupiülem võib võtta aset kergesõiduautosse ühes avangardipatarei ülemaga ja sideülemaga</p>
<p>Sidesalk.</p> <p>Sideohvitser a) 1 allohvitser 1 kapral 1 jalgrattur b) Iga esijärgu pataljoni kohta: 1 allohvitser 1 kapral 2 kaskjalga.</p>	<p>Sideks toetavate jalaväe juhtide juures.</p>	<p>a) Grupi staabi koosseisust jalaväerügemendi juurde. b) Patareidest iga pataljoni juurde. Saigale antakse juurde vastavad sidevahendid; raadiojaam ER 22 ja optilise sidevahendid.</p>
<p>Sideüksus.</p> <p>Sideülem 1 grupi riovanker (ER. 17 ja R 11)¹⁾ Avangardipatarei sidemeeskond ja vahendid.²⁾</p>	<p>Avangardipatareile vajaliste sideühenduste loomine; tarbekorral telefoniühenduse loomine, mis võimaldaks juhtida kõvenduseks kutsutud kahte ülejäänud patareid.</p> <p>Grupi raadiojaamade ER 17 ja R 11 eksploateerimine.</p>	<p>Sideülm võib olla grupiülema juures.</p> <p>¹⁾ ER — saate-vastuvõtte jaam; ER 22 — prantsuse suurtiikiväe tüüp, võimaldab telefoneerimist ja telegrafeerimist; ER 17 — jalaväerügemendi jaam, võimaldab ainult telegrafeerimist; R — vastuvõttejaam.</p> <p>²⁾ Grupi sideüksus liigub grupi adjutantilt juhitud kolonni peas.</p>
<p>Avangardipatarei. Patareiohvitseri juhatusel.</p>	<p>Liikumine hüpetena, ootepositsioonid valitakse pataljoni KP, jal. rügemendi ülema ja võimalikkude tulepositsioonide läheduses.</p>	
<p>Teine ešelon.</p> <p>Grupiadjutant Grupi sideüksus 2 patareid</p>	<p>Liigub hüpetena ootepositsioonilt ootepositsioonile, olles kindlas sides grupiülemaga ja valmis kõvendama avangardipatareid või valmis asumata positsioonile tagapool, et vastu võtta jalaväge ja kergendada avangardipatarei lahtikiskumist vaenlasest.</p> <p>Kaugus grupiülemast olenevalt maastikust.</p>	<p>Igal peatusel pannakse tegevusse raadiojaamad ER 22 ja R 11.</p>
<p>Laskemoonavoor</p>	<p>Liigub hüpetena, asub tavaliste grupi poolt varem okupeeritud positsioonidele, siin korjab tagasi kestad ja lahingumoonad. Kaugus vastavalt maastikule ja olukorrale (2,5—4 km patareidest).</p>	<p>Üldteenistused liiguvad kokku grupeeritult vahenditult lahinguešelonile järele.</p>
<p>Väeosavoor</p>	<p>Liigub jaostatult vastavalt varustamise tingimustele.</p>	

Selle lahingukorra suhtes tuleb teha järgmisi märkmeid:

— kui hobuveoga grupp omab autosid, siis viimased peavad normaalselt liikuma hüpetaena, arendades oma erikiirust; autodel transporteeritavate ohvitseride hobused peavad liikuma eelluuresalga juures;

— et suurendada meeskonna heaolu ja hoida ära vaevalisi rännakuid ning vähendada väeosavoori hobuste ülekoormamist, siis oleks otstarbekohane, kui kõik või osa sellest voorist oleks motoriseeritud.

B. Luure teostamine.

Luure teostamine hargnemise eel ja luuremeeskonna ülesanded võivad muutuda vastavalt:

— luuremeeskonna isikulisele koosseisule;

— ajale, mis on luuremeeskondade korralduses enne materjalosa päralejõudmist;

— teadetele, mida omatakse maastikust, kuhu grupp peab paiknema, ja eelkäivast uurimisest, mida oli võimalik teostada selle maastiku kohta.

Järelilikult, on võimalik koostada alljärgnevat tabelit, mis haarab peagu kõik võimalikud juhud:

Otstarbetu on püüda kindlaks määrata üksikasjades igaühe ülesannet kõigi võimalikkude juhtude jaoks, kuid vajalik on selle peale mõelda, et kindlaks määrata, kuidas tuleks tegutseda.

Väliteenistuse seisukohalt on väga tähtsust uurida järgnevaid konkreetseid juhtuseid, missugused võivad sõjas tihti ette tulla ja millised väljaõppe seisukohalt vaadates arendavad algatuse ja meeskonna manööverdamise võimeid.

1. Grupiülem, juhtides üldiselt luuret, omab vaid vähe aega.

Sel juhul grupiülemal on otstarbekas jaotada luuratav rajoon kaheks:

— vaatluspunktide rajooniks, mida ta luurab isiklikult, olles saadetud vaatlusohvitserist ja sideülemast;

— patareide tulepositsioonide rajooniks; selle rajooni luure ta usaldab grupiadjutandile, kelle käsutuses on patareide luuremeeskonnad ja luureohvitser. Ta määrab adjutandile aja ja koha, kus ta viimaselt vastu võtab ettekande luuretulemuste kohta.

Adjutant jaotab luuratava rajooni vastavalt selle laiusele kahte, kolme või nelja sektorisse; isiklikult ta luurab tagapool asu-

Luure juht	Meeskond	Aeg enne materjalosa päralejõudmist	Andmed maastikust	Tähelepanekuid
1. juhuse. Grupiülem.	a) Täielik.	1) Pikk aeg.	Hargnemise rajoon on piiritletud täpsalt. Hargnemise rajooni võimalik vaba.	
		2) Lühike aeg.	Nagu ülalgi.	
	b) Vähendatud mõne ohvitseri võrra.	Nagu ülalgi	Nagu ülalgi.	Luuremeeskond autodel.
2. juhuse Lähenemine. Grupiülem.	Avangardi patareid luure.	Lühike aeg.	Luuratud eelluuresalgalt.	
Grupiadjutant.	Teise ešeloni patareide luuremeeskonnad	Mitmesugune.	Okupeeritud ootepositsiooni läheduses. Võib olla enne luuratud eelluuresalga poolt.	Ühele tagapool asuvale positsioonile asumine.
3. juhuse. Lahinguvalmis seadmine väga kiiresti. Patareitülem määrab kindlaks üldise laskesuuna märgi ja annab käsu tule avamiseks.	Positsioonile asumine ja tule avamine rühmaülemate ja suurtükiväealgatusele	Väga lühike aeg. Alarm antakse grupi julgestusorganite poolt.		Gruppi tabab kolonnis või ootepositsioonil vastase ootamata rünnak.

vat KP ja kui võimalik, siis ka ühte sekto-
reist (mis on lähim tõenäolisele VP-le).

Ta laseb eelikute-ülemaid, orienteerides
neid maastikul, toimetada eelikute asukoha
iuuret. Kindlaks määratud ajal ja kohal
grupiülem, saabudes vaatluspunkti, kus ta
ära määras grupi VP ja eelkeskjaama, saab
luureandmeid, mis peavad võimaldama võt-
ta otsust patareide, eelikute ja tagapool
asuva KP asukoha, loodava sidevõrgu ja
tule topograafilise ettevalmistuse kohta.

Ta annab korralduse positsioonide sis-
sevõtmiseks ja läheb VP-sse, kus temaga
ühinevad patareiuülemad pärast seda, kui
nad on lõpetanud oma patareji tuleposi-
tsiooni luure.

Luuakse sideühendused ja luureohvitser
alustab tule topograafilist ettevalmistust.
Grupiadjutant korraldab positsioonide or-
ganiseerimist, julgestusteenistust, õhukait-
set, maastiku organiseerimise tööde moon-
damist ja määrab kindlaks sidumispunkti
asukoha kokkuleppel grupi arstiga.

Vaatlusohvitser jätkab maastiku uuri-
mist ja nõutud perspektiiv-kroki valmistam-
ist; kui jõuavad kohale vaatlejad pata-
reidest, siis ta orienteerib neid maastikul
ja tarbekorral laseb toimetada uute VP-de
luuret, eesmärgiga täiendada peavaatlus-
punkti vaatlusvälja.

2. Luure lähenemisel.

Nagu juba öeldud, grupp liigub julges-
tatuna eelluuresalgast; avangardipatarei on
grupiülema vahetus korralduses; seda
patareid ta kasutab lahinguks, ajaviitmata
riskides selle patareji kaotusega.

Olles alalises sides toetava jalaväe ju-
higa, grupiülem võib igal hetkel, tänu eše-
lonnerimisele ja liikumisteele jäetud tee-
juhtidele, koos avangardipatarei luurega
ühineda eelluuresalga ülemaga, kes igal
hüppel on luuranud maastikku hargnemise
seisukohast.

Ta võtab kiiresti otsuse ja patareji
tuuakse otsekohe kohale eelluuresalga all-
ohvitseri poolt, kelle ülesandeks on tee kät-
tejuhatamine patareile.

Grupiadjutant, olles teadustatud avan-
gardipatarei tegevusse astumisest on val-
mis asuma positsioonile kas avangardipa-
tareji läheduses või kuhugi tahapoole; ta
alustab vajalist luuret, jäädes kindlasse
ühendusse oma juhiga raadio (ER 22) ja
ratsa sidekäskjalgade kaudu.

Luureohvitser jätkab maastiku luuret
vastavalt grupiülemalt saadud juhistele

avangardipatarei kõvendamiseks kahe taga-
pool liikuva patareiga.

3. Ootamatult lahingukorda asumine.

Sellised lahingukorda asumised võivad
sagedasti ette tulla soomusmasinate kalla-
letungi tõttu. Meeskond omab vaid väga
vähe aega kaitseabinõude tarvitusele võt-
miseks. Täitmine ei paindu määrustiku-
liste normide alla.

Igal juhtumil ei tohi aga lasta silmist:

— et eelikud ja veokid, mis ei võta osa
lahingust, püüdes positsioonilt eemalduda
ja varjule asuda, peavad jääma positsioo-
nile asetatud relvade tõhusa kaitse alla;

— jalaväe või ratsaväe rünnaku korral
kogu relvastatud meeskond (välja arvatud
sõitjad) peavad võtma osa lahingust oma
kaadri juhtimisel.

Meeskonna reflektiivseid harjumusi aren-
datakse välja harjutustega garnisonis, mis
koosnevad manöövrimest ja kõige mitmeke-
sisemates olukordades teostatavatest lask-
mistest.

S.

(Järgneb.)

SOOME.

„Sotilashallinnollinen Aikakauslehti“ nr. 5 ja 6 — 1936.

Kpt. V. H. Hagman. „Sõjamajandusli-
kult tähtsate rajoonide mõju operatiivsele
mõtlemisele.“

Kui kaasajal sõjapidamise võimalused
olenevad tihedalt tööstustoodete saamisest,
siis on selge, et tööstusele ja sõjamajandu-
sele üldse tähtsad rajoonid võivad märga-
tavalt mõjutada sõja operatiivset etteval-
mistust ja käiku. Sellele väitele leiame
Maailmasõjast mõndagi tõendust.

Moltke noorem muutis oma eelkäija
pealetungiplaani Prantsusmaa vastu nii, et
ta ei leidnud võimalikuks loovutada Lõuna-
Saksa tähtsaid tööstusrajoonid ajutiseltki
prantslastele, sest need olid sõjatööstusele
paratamatud; toodangu katkestamine ei
võinud tulla kõne alla, kui sooviti vältida
üldist kokkuvarisemist tööstuses. Sõjatöös-
tuse rajoonide tähtsus on pärast Maailma-
sõda märgatavalt tõusnud, kus sõjajõudude
motomehhaniseerimine on muutunud lõök-
lauseks. Esimeses järjekorras on küsimus
neist rajoonest, kus leiduvad metallitöös-
tuse toor- ning põletisained — kivisüsi ja
õli jne. Võib väita, et prantslased oleksid
hävunud selle järele, kui sakslased vallu-
tasid Põhja-Prantsusmaa tööstusrajoonid,

kui liitlased ei oleks neile muretsenud vajalikke tooraineid. Teine näide valgustab sama küsimust. Saksamaa oli õli suhtes suurelt seotud sisseveost Rumeenia kaudu ja soovis iga hinnaga seda sissevedu alal hoida. Niipea kui Rumeenia ühines liitlastega, Saksamaa vallutas viibimata selle maa.

Kaasajal on tööstusrajoonide kaitsmine ja vallutamine tõusnud veel rohkem esiplaanile õhujõudude arenemisega. Maailmasõjast leiame ka väiteid, kuivõrd elutarvete saamise paratamatus sunnib offensiivsele tegevusele. Sakslaste kallaletung Ukrainale sõja lõpul on saanud nime „Brotoffensive“.

Sõjamajanduslikud tegurid on muutnud siis sõja ilmetki, võrreldes möödunud sajandite sõdasid, kus peamine tähelepanu panti vastase elavjõudude hävitamisele.

1. Sisseveo kaitse ja selle mõju sõja operatiivsele küljele.

Mida nõrgem on riigitööstus ja mida kauem kestab selle mobiliseerimine, seda suurema tähtsuse omab abinõude ja tarvete sissevedu välismaalt. Maailmasõda võib siingi meile anda tulusaid õpiseid. Venemaa tööstus oli nõrk, ja kui rahuaegsed tagavarad olid juba ära tarvitatud, ähvardas sõjakäiku kokkuvarisemine. Liitlaste tööstus oleks võinud kõrvaldada kõige suuremad puudused, kuid keskriigid takistasid sissevedu. Saksamaa valitses Läänemere, Türgimaa — Dardanellides. Võime ütelda, et sõjamajanduslikud tegurid andsid tõuke Türgimaa kallaletungimiseks. Dardanellide ägedad lahingud näitavad, kui suurt tähtsust anti Dardanellidele nii kesk- kui liitriikide poolt. Kui kõik üritused ei annud soovitud tulemusi, siis siirduti jõupingutustes lõunast põhja ja operatiivselt alalt tehnilisele. Muurmani raudtee on selle jõupingutuse tulemus. Saksamaa kallaletung Serbiale sündis samuti suurelt osalt sõjamajanduslikel põhjusil. Tööstuselt arenemata Türgimaa vajas Saksamaa abi; viimasel oli omakorda väga tähtis Türgimaa vastupanuvõime säilitamine tee sulgemiseks Mustale merele.

Inglismaa merestrategiline ettevalmistus selgitab samuti sisseveo küsimusi.

Need näited osutavad selgesti, kuivõrd tarvilik on ühenduses oma maa tööstuse kaitsega võtta täies ulatuses arvesse ka tarvete sisseveo kaitse ja selle ettevalmistus.

2. Sõjamajanduslike tegurite mõju sõjapidamisviisile sõja kestel.

Pealiskaudselt arutades võiks arvata, et kui tööstuse mobiliseerimine on viidud lõpule ja sissevedu on korraldatud, siis operatsioonide juht on nende küsimuste korraldamisest vaba ja võib vabalt valida sõjapidamisviisi. See ei ole kaugeltki nii. Mõned püüavad väita, et kaasaegete õhujõudude juures tulevane sõda ei kujune pikaks. On siiski õigem sellele väitele praegu veel suhtuda kahtlevalt. On selge, et vastase suurearvulised õhujõud võivad tekitada väga suuri häireid kaitsja maa tööstusele. See ei tähenda aga veel sõja lõppu, kui tarvete hankimisele on õigeaegselt mõeldud ja seda pidevalt ka silmas peetakse sõja kestel. Siin omabki väga suure tähtsuse sisseveo organiseerimine sõja kestel. See organiseerimine peab olema pidev, sõja pidamine lootustäratav välismaa ja kõigepealt riikide silmis, kust sissevedu teostatakse. Vastasel korral kaob usaldus ja katkeb sissevedu. Sõja operatiivne juht peab siis kogu aeg võtma arvesse sõjamajanduslikke võimalusi.

3. Sõjamajanduslike tegurite mõju sõja üldisele iseloomule ja selle pikkusele.

Nagu varem juba tähendatud, oldi Maailmasõja algul sellel arvamisel, et sõda kujuneb lühiaegseks; vastasel korral hävineb riikide majandus. Siin oli sellevõrra õigust, et majanduslikud tegurid tõepoolest mõjutavad sõjapidamist otsustavalt.

Kui käsitleme sõjamajanduslike tegurite mõju tulevase sõja kestuse seisukohalt, siis võime Maailmasõja näidete varal teha mõningaid järeldusi:

- kui ei suudeta hävitada vastase lahingujõude, siis tulevad sõjamajanduslikud tegurid jälle esiplaanile, ja tulevane sõda omab Maailmasõja iseloomu;
- sõja lõpp otsustatakse siis, kui ühelt poolt ainelised ressursid lõpevad, või siis, kui majanduslik häda hävitab rahva morali.

On arusaadav, et kaasaja riigid ei oma enam nii suurt vastupanuvõimet kui varemalt. Ühiskonda lõhkuvaid rühmi on tänapäeval kõikjal. Sõda on neile kuldne aeg. Võiksime ütelda, et kui sõda omab „kurnava“ iseloomu, siis ta lõpeb kiiremini kui Maailmasõda. Tulevases sõjas püütakse saada Maailmasõja tulemusi nädalate, aga mitte aastate jooksul. Sõjamajanduslikud tegurid mõjutavad sõjapidamise tõhusust — nimelt operatiivset tegevust — nõrgestavalt! Sõja süttides on olemas kaks teed:

- panna tegevusse kõik elav- ja materjalsed jõud äärmise pingutusega,

uskudes, et vastane alistub; kui see usk petab, siis järgneb paratamata halvatusperiood;

- alustada sõda ettevaatlikult, pidades silmas tasakaalu nii kaua, kui toodang on saavutanud maksimaalse tõhususe ning siis panna välja kõik võimed.

Ühel ja teisel sõjapidamise viisil on oma head ja varjuküljed. Esimesest viisist räägitakse kaasajal väga palju. Autor tähendab, et käesoleva uurimise seisukohalt huvitab kõigepealt see tõsiasi, et mõlemad operatiivsed võimalused on arendatud majanduslikkude, eriti sõjamajanduslikkude vaatekohtade põhjal. Sõjamajanduslikud tegurid on kaasajal operatiivse mõtlemise aluseks.

Lõpplaususes autor kriipsutab alla, et sõjamajanduslikke küsimusi peaks avalikult rohkem valgustatama. See selgitaks rahvale, eriti tööstusringkondadele, missuguste raskustega tuleb tegemist teha sõja süttides. Need raskused ei ole rahvale siis enam üllatuseks. Nende vastu ollakse ette valmistatud, eriti moraalselt.

Ltn. V. Immonen. „Meie elutarvete omavarasuse ja toodangu (ka tööstuse) lokaliseerumine kaitsevalmsuse seisukohalt.”

Autor toob lühikeses artiklis esile neid tegevusi, mis aitaksid tõsta Soome omavarasust sõja puhuks.

Kaardiharjutus nr. 5 (järg).

Major U. Erämies. „Sõjaväelase riietusküsimusi ja meie uus väli vorm.”

Gunnar Söderlund. „Kaitseväe vedudest.” Soome kaitseväe vedude määrustik ilmus 1931. a. Seda ei ole seni sisuliselt parandatud. Nüüd on määrustiku mõningate §§ arutamiseks ja ettepanekute tegemiseks määratud komisjon.

Ltn. K. I. Järvinen. „Kas määrustikus ettenähtud hooldamise korraldus meie jalaväerügemendis on otstarbekohane?”

Autor käsitleb hooldamisküsimusi kuni jalaväerügemendini k. a. ja esitab kokkuvõttes järgmisi küsimusi:

— Kas ei tuleks laskurikompani laske-
moonaga jagu suurendada padrunikandjate
jaga?

— Kas ei oleks põhjust kompanite lahingvoo-
ri II järku orgaaniliselt liita patal-
joni külge?

— Kas ei tuleks rügemendi hooldamise
juhatuse ja pataljoniülema kasutamise vo-
litusi pataljoni hooldamise organite suhtes
täpsamalt ära määrata? —r.

Sõjaväelisi teateid välisriikidest.

Väiksekaliibrilised õhukaitse suurtükid Saksamaal.

„Deutsche Luftwacht'i“ andmetel on saksa sõjaväes tarvitusele võetud 20 mm automaat õhukaitse suurtükid. Kahurid on monteeritud veoauto külge haagitavatele kaheassilistele platvormidele, millised on varustatud laskmise ajal allalastavate tuge-
dega. Veoabinõuna kasutatakse kolmeassi-
list autot, millel asub meeskond ja laske-
moon. Laskemoonaks on fugaas- ja tros-
seerivad granaadid. Suurtüki meeskond
koosneb kuuest mehest — suurtükiüle-
m, kaugusemõõtja ja 4 meest suurtüki juures.

(Kr. Zv.)

Vene vaateid moodsale õhulahingule.

Vene lennuasjanduse juhte komkor Lav-
rov, kes 1935. a. oli erilise õhukomisjoni
juhiks Tšehhoslovakkias, on hiljuti ühes
artiklis avaldanud oma vaateid kaasaegsele
õhusõjale. Lavrovi arvamus on leidnud
käsitlemist välismaa eriajakirjanduse veer-
gudel ning nad tohiks huvitada ka meid.

Lavrovi arvates on suurimateks ja üht-
lasi ka tähtsamateks saavutusteks lennukite
ehituse alal — lennukiiruse suurenemine
4000—5000 m vahelistes kõrgustes ja len-
nukite kiire õhukütõusmine.

Lennukite kiiruse tulemusena on õhu-
lahing muutunud äärmiselt kiireks, kestes
ainult üks või kaks sekundit. Seepärast tu-
leks suurendada kuulipildujate arvu lennu-
kitel ja kaalu kokkuhoiu mõttes vähendada
poole võrra iga kuulipilduja laskemoona-
tagavara. Ei tohi üle hinnata kuulipilduja
tule võimsust metallist lennukite ja soo-
muse vastu; siin tuleks võtta tarvitusele
20—30-mm suurtükid.

Lennukite liikumiskiirus peab olema
täpsalt reguleeritud iga kallaletungi puhul.
Märgile peab lähenema maksimaalse kiiru-
suga, kuid tulistamise ajal peab lend olema
aeglasem selleks, et paremates tingimustes
kasutada laskeriistu, millised peavad tulista-
ma suurima tihedusega. Sel alal tuleb
konstruktoritel võita mitmesuguseid ras-
kusi. Suurte kiiruste tõttu on lennukite
manööverdamisvõime tunduvalt muutunud
nii horisontaal- kui ka vertikaalpinnas.
Õhulahingute viimine 6000—7000 m kõrgu-
sele vajab veel hulgaliste tehniliste proble-
emide lahendamist. Lavrovi arvates tuleb
neis kõrgustes kasutada mitmeistmelisi len-
nukeid; üheistmelisi ainult siis, kui nad on
varustatud eriseadistega.

Õhulahingu praegused põhimõtted ei ole kokkukõlas moodsate võitlusvahenditega ja sellepärast vajavad põhjalikku revideermist. Ümberkorralduse põhialuseks oleks järgmised elemendid: uusimate lennukite suur kiirus, manööverdamisvõime, nõrk kaitse tabamise vastu, relvastamine lõhkepommide, suurtükkide ja kuulipildujatega. Soovitatavamaks lahinguvahendiks on 10 kg raskused lõhkepommid, milliste killud mõjuvad 30—40 m kaugusele. Pommide pildumiseks vaenlase lennukitele on kohasem kasutada kolmelennukilist koondist, kusjuures lennukid lendavad üksteise taga. Pommitamise otstarbel peab see koondis vaenlasest üle lendama samas suunas.

Hävituslennukite lendureid tuleb välja õpetada õhulahingut pidama ühe-, kahe- ja mitmeistmelistel lennukitel; relvastuseks peavad hävitajatel olema pommid, suurtükid ja rasked kuulipildujad. Hävitajate võitlusvõtted oleks — pommide heitmine, suurtükitali maksimaalselt kauguselt, lähivõitlus koondatud kuulipildujate tulega; lähivõitlust tuleks sooritada võimalikult alt üles. Rännakuüksuseid peavad mitte kaugel saatma varuosad, milliste ülesandeks on lahingut jätkata ning otsustada.

Pommituslennukeid tuleb kasutada rohkearvuliste erigruppidega, kes lahingu korral peavad üksteist vastastikku toetama.

Lennuväe peajõudude strateegilise kasutamise kohta on Lavrov arvamisel, et kalalaitungi eesmärgiks peab olema vaenlase pommituslennukite peajõudude laialiajamine, millele järgneks eraldatud osade hävitamine üksikult. Kuna õhujõud on kõige abitumas seisukorras maapinnal, siis tuleb püüda lennukeid hävitada otse lennuväljal. Peab eelistama õhulahingut vaenlase maaala kohal.

Kaitse korraldamiseks vaenlase kiirelt liikuvate pommitajate vastu, millised oma märkidele lähenevad väikeste koondistena ja erikõrgustel, soovib Lavrov moodustada „õhuringkonnad“, kuhu kuuluksid tugevad lahingeskadrillid. Õhuringkondade asukoha peaksid määrama vaenlase võimaliku sissetungi piirkonnad ning paigad, milliste kaitse kõige tarvilikum. Oõseti on eriti tähtis patareide ja prožektorite koostöö.

Lõpetades komkor Lavrov toonitab, et on aeg võtta revideerimisele vananenud võitlusviisid, neid asendades moodsale tehnikale põhjenevate uute võtetega.

(Fr. Mil.) LEX.

Kaitseväe elu.

8. üksiku jalaväepataljoni kaadri ekskursioon vabadussõjaaegsetele 8. polgu lahinguväljadele.

25.—29. juunini s. a. korraldasid pataljoni ohvitseride- ja allohvitseride kogud ühise väljasõidu 8. polgu ja viimase eelkäijate, Tallinna ja Tartu kaitsepataljonide vabadussõjaaegsetele lahinguväljadele.

Et eelmisel aastal ja varem korraldatud ekskursioonidel oldi tutvunud lahingupaikadega peamiselt pat. asukoha, Võru, lähedal, siis tänavusel ekskursioonil läbistati peagu kõik kodumaa piires olevad kaugemad lahinguväljad.

Ekskursiooni juhtis pataljoniülema koltn. Jch. T u l i n g. Sõjaaegseist 8. polgu veteraanidest sõitsid kaasa res.-kapt. J. T o o m i n g a s (sõjaaegse 8. polgu I pat. ülem) ja kapten K. L i n d p e r e.

Sõit teostus omnibusel, mis võimaldas ekskursiooni matkakava nõnda koostada, et kõrvaleesmärgina saadi küllaldaselt tutvuneda kodumaa vaatamisväärsimate kohtadega ja maastikuga.

Väljunud 25. juuni hommikul Võrust peatuti Tilleorus, kus lühidalt meelde tuletati Tallinna kaitsepataljoni tegevust Võru vabastamise lahingutes. Järgmine peatus oli Reolas, kus kapten J. B u e r esines ettekandega Tallinna kaitsepataljoni lahingutest pärast Tartu vabastamist. Õhtuks jõuti Jõhvi, kus ööbiti.

Teisel päeval sõideti Arumäe (end. Samokrassi) külla. Sealts mindi jalgsi Kõrgesoole, kus 8. polgu I pat. koos 1. ja 6. polgu osadega likvideeris punaste läbimurde Krivasoo—Auvere suunas. Ettekandega neist lahinguist esines res.-kapt. J. T o o m i n g a s, kes pataljoniülemana isiklikult juhtis seda operatsiooni.

Peale lõunaeinet Narvas sõideti E. V. piiriga tutvunema Jamburgi mnt. juures, kus kapten A. H e i n andis üldise ülevaate Narva kaitselahingutest Vabadussõja lõpul. 8. polgu tegevusest nimetatud lahinguis

Kol.-ltm. J. Tuling teeb kokkuvõtte reserv-kapt. J. Toomingase ettekandest Samokrassi lahingust 17. 12. 19. a.

refereerisid res.-kapt. J. Toomingas ja kapt. K. Lindpere.

Kolmandal päeval pärast tutvumist Narvaga jätkus sõit peatustega Narva-Jõesuus, Oru lossis, Ontikal ja Kohtla-Järvel, kuna õhtuks saabuti Rakverre.

Ekskursiooni neljandal päeval peatuste järele Paides ja Türil jõuti Navesti jõe, kus tuletati meelde eestlastele saatuslikku Paala lahingut ja tutvuneti Lembitu maalinna Leolaga. Õhtuks jõuti Viljandisse, kus Sakala partisanide pataljoni kaader ekskursiooni haruldaselt soojalt vastu võttis.

Viimasel päeval jätkati sõitu Viljandist Võrru sama teed mööda piki Võrtsjärve idakallast, kus Tartu vabatahtlikkude pa-

taljon tungis peale Valga suunas jaanuaris 1919. a. Peatustel Rannus ja Rõngus refereerisid Tartu vabatahtliku pataljoni tegevusest kapt. K. Lindpere ja n.-lt. V. Kilitis.

Lühemate peatuste järele Pühajärvel, Otepääl ja Kanepis jõuti 29. juuni õhtul tagasi Võrru.

Ekskursioon täitis temale pandud lootused. Ta andis osavõtnuile täieliku pildi 8. jal. polgu lahingutest Viru rindel, ning Tallinna ja Tartu kaitsepataljonide tegevusest vastupealetungi ajajärgul jaanuaris 1919. a. Ekskursiooni kestel süveneti va-

Samokrassi lahinguväljal.

badussõjaaegsetesse sündmustesse ja õpiti tundma kodumaa maastikku nii sõjaliselt kui ka vaatamisväärsuste seisukohalt.

A. H.

III suurtükiväegrupi ratsavõistlused Anijas ja Kuusalus.

Neil päevil toimusid Jägala laagri läheduses järjekordsed III suurtükiväegrupi poolt korraldatud ratsavõistlused, nimelt 12. juulil Anija asunduses ja 19. juulil Kuusalu alevikus.

Võistluste eesmärgiks seadsid korraldajad ratsaspordi ja ratsahobuste kasvatamise propageerimise. Eesmärgi edukaks saavutamiseks võistluste eel peeti publikule selgitav kõne ratsahobuse tähtsusest. Korraldajate poolt püstitatud eesmärk tuleb lugeda sooritatuks, kuna neil võistlusil olid pealtvaatajateks peamiselt maainimesed, tegelikud hobusekasvatajad, siis ratsaspordi ja ratsahobuste kasuks tehtud propaganda langes õigesse kohta.

Võistluste kavades oli: takistusvõistlus ohvitseridele ja allohvitseridele, patareide vaheline takistusvõistlus, teatesõit, patareide tulepositsioonile väljasõidu demonstratsioon, jne.

Neist võistlustest võtsid osa ka I suurtükiväegrupi allohvitserid. Kuna I suurtükiväegrupi ohvitserid kaasa ei võistelnud, olid nad oma hobused annud allohvitseride-

Külalisi võistlustel.

le, nii et viimased võistlesid eranditult kahe hobusega. Kuna ohvitseride hobused on paremad ja raskemate takistusvõistlustega vilunud, seetõttu III suurtükiväegrupi allohvitseridel oli raske I suurtükiväegrupi allohvitseridega konkureerida.

Võistlustest osavõtjaid.

Anijas korraldatud võistlustel tulid kohtadele:

1. takistusvõistlus ohvitseridele (takistus 10, kõrgus kuni 110 cm, laius kuni 200 cm):
 1. ltn. Hannula, hob. Pupsik,
 2. n.-ltn. Kullam, hob. Obligaator,
 3. ltn. Lessel, hob. Polka.
2. takistusvõistlus allohvitseridele (takistus 10, kõrgus kuni 100 cm, laius kuni 160 cm):
 1. v. a. o. Leies, hob. Oblik, I suurtükiväegrupist,
 2. n. a. o. Purru, hob. Juhkam, III suurtükiväegrupist,
 3. port. asp. Nurmet, hob. Ordinaator, III suurtükiväegrupist.

Kuusalus korraldatud võistlustel tulid kohtadele:

1. takistusvõistlus ohvitseridele (takistus 10, kõrgus kuni 110 cm, laius kuni 200 cm):
 1. ltn. Lessel, hob. Polka,
 2. ltn. Hannula, hob. Pupsik,
 3. ltn. Kullam, hob. Mann.
2. takistusvõistlus allohvitseridele (takistus 10, kõrgus kuni 110 cm, laius kuni 160 cm):
 1. v. a. o. Selberg, hob. Miina, I suurtükiväegrupist,

2. v. a. o. Selberg, hob. Elmik, I suurtükiväegrupist,

3. v. a. o. Kiibits, hob. Kuninganna, III suurtükiväegrupist.

A klassis (ohvitseridele) võistlesid 6 ja B klassis (allohvitseridele) 15 hobust. Maaolusid arvestades oli pealtvaatajaid kummalgi võistlusel küllalt. Kuusalus korraldatud võistlusi jälgis ka Jägala laagris suurtükiväel külas viibiv Rootsi kolonel Sune Bergelin. —kk.

Tagavaraväe-ohvitseride laskevõistlusi.

19. juulil pidas Pärnu Garnisoni Ohvitseridekogu Tagavaraväeohvitseride Sektsioon laskevõistlusi. Peeti omavahelisi võistlusi püstolitest ja vintpüssidest, ja korrespondentsvõistlusi püstolitest Viljandi Sakala Partisanide Pataljoni Ohvitseridekogu Tagavaraväeohvitseride Sektsiooniga. Osavõtt võistlustest oli palju elavam läinud-aastasest, kohal oli üle paarikümne võistleja.

Vintpüssist tuli esimeseks ja võitis rändkarika A. Raidal, 97 silmaga, 2. B. Kangro, 96 s., 3. P. Saar, 82 s. Püstolist tuli esimeseks ja sektsiooni meistriks V. Kukkk, 118 s., 2. B. Kangro, 109 s. 3. A. Raidal, 87 s. Korrespondentsvõistlustel võistles 10-meheline grupp, kellest arvestati 8 parema tagajärjed. Võitis S. P. P. O. T. O. Sektsioon 855 silmaga Pärnu 771 silma vastu. Pärnulastest tulid esimeseks V. Kukkk 109 silmaga ja teiseks K. Viirelaid, 109 silmaga.

Kõik kohtadele tulejad omandasid väärtuslikud auhinnad, millised olid välja pandud Pärnu omavalitsustelt ja äridelt. Pärast võistlusi toimus Ohvitseride kasiinos auhindade väljaandmine, millele järgnes omavaheline koosviibimine. K—s.

JUHI K'ASIRAAMAT

Hind Kr. 3.—
„Sõduri“ tellijatele „ 2.50

Müügil „Sõduri“ toimetuses
Toomkooli 7.

Ameelik osa.

RIIGIVANEMA KÄSUKIRJAD KAITSEVÄGEDELE

Nr. 24.

28. juulil 1936. a.

Ülendan lipnikkudeks, vanusega ülendamise päevast sõjakooli aspirantide jalaväeklassi kursuse lõpetanud arstid, arvates 28. juulist s. a.

Aleksander Joakimov,
Edmund-Eduard Leetaru,
Fred-Erik-Johannes Kuus,
Herbert-Friedrich Pross.
Alus: O.T.S. § 23 ja 29.

Nr 25.

28. juulil 1936. a.

Alandan reameesteks:

— kapten Nikolai Maasing'i ja
— kaitseväämetnik Voldemar Trompet'i —
tagavaraväest, arvates 29. maist s. a.
Alus: Kaitsevää kriminaalseadustiku § 25
(RT 82 — 1934).

Õiendus: Sõjaringkonnakohtu otsus 25.05.
s. a.

K. Päts,
Peaminister
Riigivanema ülesannetes.

J. Laidoner, P. Lill,
kindral-leitnant, kindral-major,
Kaitseväge Ülemjuhataja. Kaitseminister.

KAITSEVÄGEDE ÜLEMJUHTAJA KÄSUKIRJAD

Nr. 138.

Tallinnas, 28. juulil 1936.

(Kaitseväge staap.)

Viin üle teenistuse huvides kapten Boris-Eduard Andree kaitseväge staabist — Vorbuse hobusekasvandusse, arvates 22. juulist s. a.

Alus: O.T.S. § 121 p. 1 ja § 131 p. 1.
Õiendus: Lj. nr. 620.

Nr. 140.

Tallinnas, 31. juulil 1936.

(Kaitseväge staap.)

§ 1.

Vabastan vanaduse tõttu tegelikust kaitsevääteenistusest arvates 1. septembrist s. a.:

— kapten August Sassi — 5. üksikust jalaväepataljonist ja
— kapten Valter Verro — 8. üksikust jalaväepataljonist.

Alus: O. T. S. § 191 ja 191¹.

§ 2.

Avaldan tänu kaitseväes tehtud kauaaegse töö eest kapten August Sassi'le ja kapten Valter Verro'le nende lahkumise puhul tegelikust kaitsevääteenistusest.

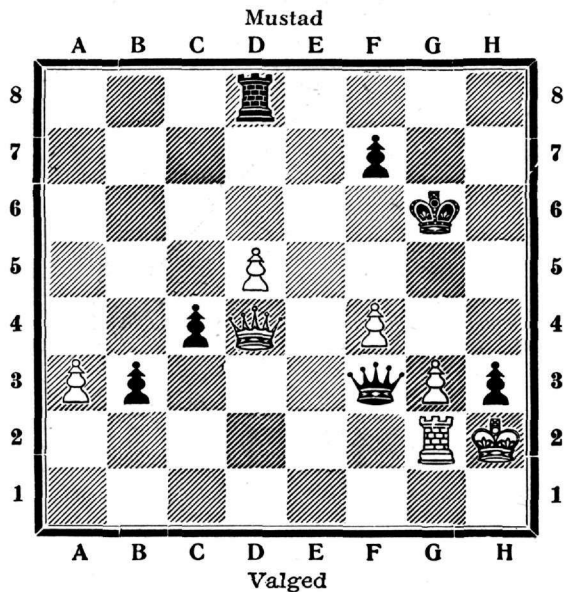
J. Laidoner,
kindral-leitnant,
Kaitseväge Ülemjuhataja.

Male.

Toimetaja: K. Rotberg.

Ülesanne nr. 5.

Tallinna garnisoni maleklubis mängitud matšipartii tekkis peale mustade käiku h4—h3 järgmine õpetlik seis:

Valged algavad ja võidavad. Lahendus järgmises malenurgas.

Ülesande nr. 4 lahendus.

Ülesandesse on sattunud eksitav viga. Peab olema — leida mustadele võitv jätk.

Partii jätkus: 20. ... c6—c5+, 21. f2—f3, Re5:f3, 22. Wf1:f3, Ob7:f3+, 23. Kg2:f3, Ld7:h3, 24. Ld1—g1, Wf8—e8, 25. Re2—c3, Rf6—g4, 26. Rc3—d5, Rg4:h2+, 27. Kf3—f2, Od6:g3+, 28. Lg1:g3, Lh3—f1 matt.

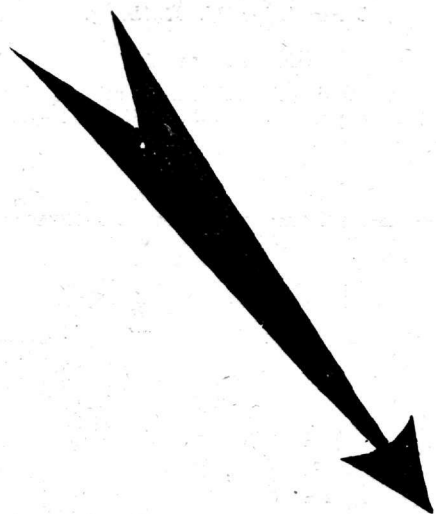
Kui 26. Oc1—e3, siis Rf6—g4, 27. Oe3—f2, Rg4:h2+ ja mustad võidavad.

Kui 24. Oc1—d2, siis Wf8—e8, 25. Ld1—f1, g5—g4+, 26. Kf3—f2, Lh3:h2+, 27. Kf2—e1, Od6:g3+, 28. Ke1—d1, Rf6—e4 ja mustad võidavad.

Kui 22. Rh3—f2, siis Ld7—c6, 23. Rf2—d3, Rf3:h2+, 24. Kg2—f2, Od6:g3+, 25. Kf2—e3, (kui 25. Kf2:g3, siis Lc6—g2 matt, ehk 25. Re2:g3, siis Lc6—g2, 26. Kf2—e1, Wf8—e8+ ja matt järgneb), Wf8—e8+, 26. Ke3—d2, Wd8:d3+, 27. Kd2:d3, Lc6—e4+, 28. Kd3—c3, Og3—e5+, 29. Kc3—d2, We8—d8+, 30. Kd2—e1, Oe5—g3+, 31. Wf1—f2, Og3:f2+, 32. Ke1:f2, Le4—f3+, 33. Kf2—e1, Lf3—f1 matt.

Tagavaraväe-ohvitserid!

Tellige ja lugege
„Sõdurit“

Major J. Mäe

Suurtükiasjandus I osa

Suurtükiväe
materjalosa aluseid

Lõhkeained
Siseballistika
Laskemoon
Materjalosa

Hind 1 kroon 80 senti

Müügil:

„Sõduri“ toimetuses Tallinn, Toomkooli 7